Egymás forradalmai

1956. október 23. (3. oldal)

Eltűnt százmilliók

Munkanélküliek és szerencselovagok (6. oldal)

Luxus-halál

Nem lenne helyes csak a politikusokat okolni az öngyilkosságok miatt (13.oldal)

Für Ungarndeutsche
Mala sedmica

(11. oldal)

Dunántúli hetilap 17,50 Ft

II. évfolyam 35. szám 1990. október 20.

Megőrült a STASI-főnök?

J.F. Balvany tudósítása Bécsből

A német egység helyreállása óta feldúlt méhkashoz hasonlít az egykori NDK állambiztonsági szervezet dicstelen csapata. Parancsnokok, kínvallatók, hóhérlegények talpa alatt ég a föld. Esetenként egérutat keresnek Ausztriában, és (sajnos) találnak is. A Kohl kancellár íróasztala mellé beépített sztár-ügynököt, Gast Gabrielát a minap fülelték le a közös határon, Garmisch-Partenkirchen mellett.

„Kiskutyák", kiknek nincs annyi a rovásukon, hogy érdemes lenne miattuk mozgósítani mindkét állam apparátusát, annak fejében, hogy békében hagyják őket, szívesen „köpnek" egyet-mást a régi, remélhetőleg mindenkorra elmúlt egyáltalán nem szép időkről. Miután „fejétől bűzlik a hal", érdemes Erich Mielke STASI-tábornok és parancsnok magánéletével, illetve pályafutásával foglalkozni.

Kezdjük a végén: elméje elborult, egy játéktelefonon utasításokat ad képzeletbeli alantasainak, és eligazít nem létező operatív STASI-osztagokat. Hajdan, épeszű korában ő babusgatta az NSZK-ból NDK-ba menekült terroristákat, ő irányította az NDK-ból nyugatra szökött ellenzékiek vagy „túl sokat tudók" leterítését, ő kezelte azokat a vagyonokat, melyeket a másként gondolkodóktól oroztak el. A Mielke üggyel most foglalkozó német sajtó így summáz: „A STASI-emberek halkan gyilkoltak".

A „tábornok úr" korán kezdte. Tizennyolc évesen, a kommunista „vörös" SS tagjaként – ők „önvédelmi osztagoknak" nevezték magukat – két rendőrtisztet lövetett le a berlini Bülow-téren. 1936-ban a spanyolországi „Vörös Brigádokban" harcolt Franco ellen. 1941-ben pedig Sztálin seregeiben a tegnapi szövetségessel, Hitlerrel szemben hadakozott. 1950-ben, röviddel az NDK alapítása után, a STASI alfőnöke, majd 1956-ban főnöke lett, és maradt is 1989 őszéig, amikor megingott, majd összeomlott az NDK rémuralom.

Folytatás a 2. oldalon

Bágyadt rendszerváltás

A választás eredményei ismertek. A szavazástól távolmaradottak szándékai már kevésbé, ahogy a független gárda hatalmas sikere is elgondolkodtató helyzetet teremt.

Sokat vártunk a helyhatósági választásoktól. Ez lesz az igazi rendszerváltás! - hallottuk még a nyáron is. Amikor az ország mélyén, s nem a politikai csúcsokon vívja meg harcát a régi s az új rend.

Nem így történt. Elmúlt a tavaszi láz, elmaradtak a csaták, sőt a seregek is a harcmezőről.

Csöndes közönyben csordogáltak el az „igazi" rendszerváltás várvavárt órái. Lehet, hogy mégis megtörtént, csak nem vettük észre?

Mindamellett ez a 3 millió szavazat is bőven kínál elemzésre méltó tanulságokat. Bármekkora vihart kavart is annak idején Vajda Mihály kijelentése a kettészakadt országról, a térképre nem árt rápillantanunk néha. Nézem a Magyar Hírlap keddi mellékletét: a határ ezúttal nem a Duna függőleges vonala, hanem a Zala-Békés-tengely, amely alatt a kormánykoalíció, fölötte az ellenzék pártjai szereztek többséget az egyéni és listás szavazáson. (Természetesen a függetleneken kívül.) E két tengerből Baranya és Heves szigete emelkedik ki (a Népszabadság térképén Borsod megye), mint a két ellenpárt egy-egy fészke. Remek téma a társadalomkutatók számára – feltéve, ha nem emberi és közösségi értékmérőnek tekintik a kialakult eredményt.

Függetlenek-e a függetlenek?

Az elmúlt hónapokban magunk is hozzászoktunk, hogy a politikai változásokat elsősorban a pártok szempontjából értékeljük. Ha a parlamenti választás nem is – hiszen ez világszerte a pártok küzdőtere –, a helyhatósági választások mindenképpen meggyőztek bennünket e nézőpont tarthatatlanságáról.

Folytatás a 3. oldalon

ITT TERMÉKEK NAGY VÁLASZTÉKBAN, ÁRENGEDMÉNNYEL KAPHATÓK

ITT SZÍNES TELEVÍZIÓ
31 cm 32000 Ft.
41 cm 39500 Ft.
51 cm 40600 Ft.
SARKÍTOTT KÉPERNYŐ
51 cm 47700 Ft.
SARKÍTOTT KÉPERNYŐ
63 cm MONO 53800 Ft.
63 cm SZTEREO TXT 72000 Ft.
71 cm MONO 60900 Ft.
71 cm SZTEREO TXT 81200 Ft.
Az összes készülék beépített video ajzattal és beépített video sávval rendelkezik + kábeltuner

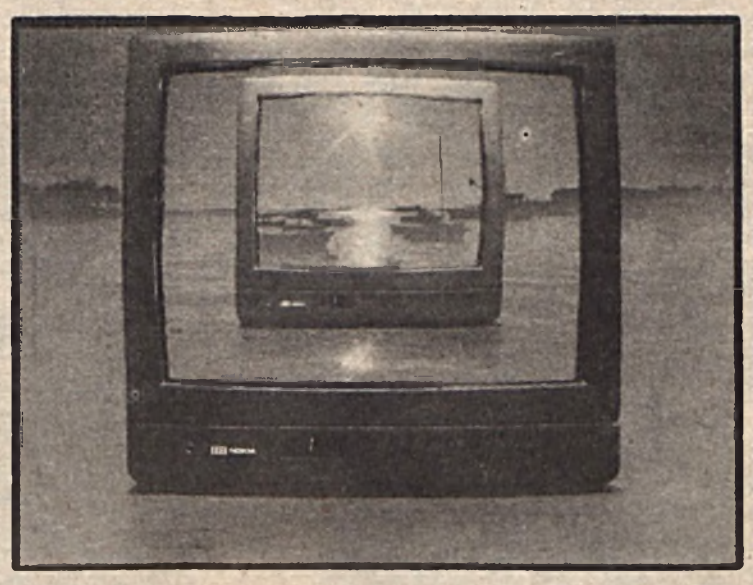

MIKRO Műszaki bolt
Pécs, Jókai tér 9. 25-842
Hajas Imre u. 6. 25-022

EZ A LAP OTT VAN TÖBB EZER DUNÁNTÚLI VÁLLALKOZÓ ASZTALÁN!

KÉRJÜK, LAPOZZON!

Várakozás, bizonytalanság a tőzsdén

Eddigi favoritok - lassú csökkenés

Október első felében az elmúlt hónapokhoz képest is alacsony volt a forgalom. Jelentősebb árfolyammozgás – 10 % körüli – csak az IBUSZ Rt. és a Skála-Coop Rt. részvényeit jellemezte, de a befektetők nagyobb tételű pénzeit csak ennél markánsabb és kiszámíthatóbb árváltozások mozgatnák meg.

A piaci szereplők nem várnak igazán sokat a jelenlegi papíroktól: a héten gyakran érezhető volt, hogy sokan szeretnék pénzük egy részét felszabadítani, eladni részvényeikből, felkészülten fogadni az új kibocsátásokat. Ennek nyomán lassú csökkenésnek indult a Skála-Coop Rt. és a Sztráda Skála Kereskedelmi Rt. részvényeinek árfolyama.

Az október 8-12-i tőzsdehéten folytatódtak az elmúlt hetek folyamatai: a közepesnél alacsonyabb forgalom, várakozás az új papírokra, bizonytalanság a „régi" papírokkal szemben. Általános volt a részvények áresése, egy részvény ára sem mozgott a többiekével ellentétesen. Megfigyelhető volt, hogy a részvények árcsökkenése egyes esetekben újra megindította a vásárlási kedvet, aminek azonban korlátot szabott a további árfolyamesés lehetősége. Ezt a lehetőséget alacsony áron elhangzott vételi ajánlatokkal igyekeztek a befektetők kipuhatolni, de egyik részvény ára sem zuhant látványosan.

Az IBUSZ Rt. részvényeinek jelentősebb forgalma csak akkor volt, mikor az ár 6000 Ft alá süllyedt. Hétfőn és kedden tartotta e papír magát hatezer forint felett, egymillió körüli napi forgalommal. Szerdára 5863 Ft-ra esett az IBUSZ Rt. papírjainak ára, s ez a következő két napon jó közepes forgalmat indukált. Sokan emlékeznek az előző hétre, amikor hatezer forint alattiról napok alatt hétezer körülire emelkedett a részvények ára. Ennek megismétlődése nem valószínű: számítani lehet az IBUSZ-részvények árának hatezer forint alatti stabilizálódására. Ennek fő oka, hogy az IBUSZ Rt. várható nyereségére nem indokol magasabb árakat.

A Skála-Coop Rt. részvényeinek ára kisebb ütemben csökkent, a hét végén 40.000 Ft-on állt. Korábban, az 50.000 Ft rekordárfolyama után a Skála Coop-részvények visszafordultak a negyvenezres árról, a 45.000 Ft-ot is meghaladva. Most azonban több vételi ajánlat is elhangzott 40.000 Ft alatt, s ha nem is vitték le ezzel a megvalósult átlagárat, az mindenesetre érződik, hogy kisebb a valószínűsége egy újabb erős áremelkedésnek. A külföldi részesedés többségének lehetősége és a tervezett tőzsdei bevezetés még nem érezteti igazán hatását.

Ha alacsony forgalommal is, de minden nap szerepelt a tőzsdén a Sztráda Skála Kereskedelmi Rt. Hétfőn ez a papír 32.955 Ft-os átlagáron mozgatott meg 725 ezer forintot, kedden kisebb forgalommal 33 ezer forinton állt, majd a hét további napjain a többi papírhoz hasonlóan viselkedett: fokozatosan csökkenő árfolyam mellett növekedett a forgalma. Úgy tűnik, a Sztráda még jó ideig tartani fogja magát 30 ezer forint felett.

A TRADE-COOP Rt. részvényeire továbbra is 9000 Ft-on vagy csak kevéssel a felett kötöttek üzletet. A forgalom mindvégig jelentéktelen volt.

Továbbra is a 900 %-os kibocsátási árfolyam alatt kötnek üzleteket a Konzum Ker. és Ip. Rt. papírjaira. Hétfőn és csütörtökön nem volt kötés Konzumker-részvényekre, szerdán pedig egyetlen papírt vásároltak, 780 ezer forintért. A reális árfolyam jelenleg 850 % körüli: kedden több mint 3 millió forint értékben forogtak a részvények 840 ezer forintos átlagáron, pénteken pedig kimagasló forgalom zajlott e körben: 21.460.000 Ft, ami a részvények 858.400 Ft-os ára mögött állt. Kedden és pénteken 1-1 Konzumbank-részvény cserélt gazdát, 105 ezer forintért. A Konzumbank Rt. részvényei időről időre felbukkannak a tőzsdén, de csak kis tételekben, áruk mindig közel van a névértékhez. Most sem valószínű, hogy ez a részvény különösebben aktivizálná a befektetőket.

Október végén lehet jegyezni a Fotex részvényeit, s várhatóan november elején vezetik be ezeket a tőzsdére, a legszigorúbb szabályoknak megfeleltetve. Az újonnan érkező papírok közül jelenleg a Martfűi Sörgyár részvényei érdeklik leginkább a befektetőket. Az első kibocsátása után október 24-től lehet újra jegyezni e papírokat, 250 %-os árfolyamon. Valószínűleg jó befektetésnek bizonyul e részvény vásárlása, bíztatóak a cég tervei. ■

Ungvárszki Tamás
MERKANTIL BANK

Csináljunk televíziót!

Sokat írtak a lapok a Magyar Televízió elnöke által meghirdetett nyilvános műsorpályázatról, ám arról, hogy milyen pályműveket, ötleteket vár a nagytekintélyű vizsgálóbizottság, meglehetősen keveset tudunk. Pedig a megmérettetésben részt vehetnek a „körön kívül" álló amatőrök is.

Aki televíziót néz, annak véleménye is van a műsorról, s egy pohár sör mellett javaslata is, mit kellene inkább vetíteni a jónép okulására-boldogulására. A HELYZET most ezen tippek összegyűjtésére kínál lehetőséget, nem csupán a pályázható témakörök ismertetésével, hanem úgy is, hogy segíteni kívánja a még kidolgozatlan ötletek megvitatását, a pályázatok elkészítését. A nyilvános ötletrohamba bárki bekapcsolódhat, akár levélben, akár telefonon, akár személyesen: október 27-én, szombaton délelőtt 10 órakor Pécsett, a Sallai u. 7. alatt lévő szerkesztőségben. Az ötletroham házigazdája a pályázat első fordulójának felfedezettje: Pálffy László matematikus.

Pályázható témák:
– Ifjúsági és diákhíradó, heti 15-20 perc
– Az én televízióm, egész napos műsor fiataloknak
– Pro alma mater, iskolákról szóló sorozatműsor
– Tudományos ismeretterjesztő műsorok
a. társadalomtudomány
b. természettudomány
c. humán tudományok
– Környezetvédelmi magazin
– Vállalkozók, vállakozások magazinja, hetente 20-30 perc
– Ismeretterjesztő történelmi sorozat

Beküldési határidő: november 30.
– Zenei műsor, kéthetente 30-45 perc, (beküldési határidő: november 15.!)
– gyermek és diákműsor, napi 60 perc, illetve hétvégi 90 perc, délelőtt, vagy kora este
– Művészeti program
– Irodalmi program
– Drog és megelőzés

Várjuk tehát az érdeklődőket október 27-én, szombaton délelőtt! ■

Új "fiókban" a pécsi Külkerbank

Új bank nyílt Pécsett csütörtökön, megjelenésünk napján. A Magyar Külkereskedelmi Bank nyitotta meg regionális fiókját - vagy nevezzük inkább így: bankházát - a Kossuth utcában, és a pénzintézet múltjáról, terveiről sajtófogadáson adott tájékoztatást. Az MKB - hangzott el a tájékoztatón - úttörő szerepet vállalt a magyar gazdaság átalakításában. Mit ígér most az ügyfeleknek, vállalkozóknak? Röviden: mindent, ami egy jó banktól várható, a számlavezetéstől a hiteleken át akár a bankári tanácsadásig. Etapjuk a lakosságnak - röviden –: devizaszámla-vezetés, széfszolgálat, értékpapír-forgalmazás. ■

A HELYZET
Dunántúli hetilap

Főszerkesztő:
Havasi János

Főszerkesztő helyettesek:
Ferling József
Gállos Orsolya

Külső főmunkatárs:
Hallama Erzsébet

Főmunkatársak:
Csalog Judit
Wallinger Endre

Rovatvezetők:
Cseri László – fotó,
Stevan Popovic – szerbhorvát,
Schillinger Erzsébet – kultúra,
Szende Béla – német,
Varga Dávid – gazdaság

Belső munkatársak:
Luthár Péter, Rikli Ferenc,
Tamási János, Tóth László

Szerződéses külső munkatársak:
Bihari Edmond, Csefkó Judit

Állandó szerzőink:
J.F. Balvany, Felső Pál,
Hortobágyi Éva, Klausmann
Viktor, Köncöl Imre, Takáts József

Tervezőszerkesztő:
Harnóczy Örs

Grafika
István László

Computertechnika:
Kadlicskó Zsolt
Szövegszerkesztő:
Molnár Ágnes
Gépírás:
Gerencsér Ferencné

Szerkesztőségi titkár:
Zichy Márta

A szerkesztőség címe:
7621 Pécs, Sallai u. 7.

Szerkesztőségi telefon:
Pécs 72-27-377, Szekszárd
74-13-076, Nagykanizsa
93-13-208, 11-446, Budapest
1-11-49-212
Telefax: 74-15-671

Kiadja: A HELYZET Lap- és Könyvkiadó Rt.
7621 Pécs, Sallai u. 7.
Tel.: (72) 27-377

Felelős kiadó: Schillinger István
ügyvezető igazgató

Terjeszti: a Magyar Posta és A HELYZET Rt. terjesztőhálózata
Előfizethető: bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapüzletekben, a hírlapkézbesítőknél, valamint a szerkesztőség és a kiadó címén, illetve a hirdetésfelvevő irodákban.
Előfizetési díj: egy hónapra 75 forint, negyedévre 210 forint, fél évre 400 forint, egész évre 800 forint.

Készült az SZKI Computer Media Rt. Propress rendszerével A HELYZET Rt.-ben.
Nyomási munkálatok: Szekszárdi Nyomda, Szekszárd, Széchenyi u. 46. Postacím: 7101 Szekszárd
Telefon: 74-11-422
Felelős vezető:
Vadász József igazgató

Engedélyszám:
III/PHF/174/Ba/1989.
HU ISSN 0864-974X

Bernstein

Életének hetvenkettedik évében New York-i lakásán vasárnap elhúnyt Leonard Bernstein.
Nem lehet. Még hogy hetvenkét éves, az sem igaz.
Számomra, mint korosztályom sok tagjának ő a Hangverseny fiataloknak sorozat varázslatos egyénisége. Láttuk vezényelni azóta is, járt nem is olyan régen nálunk, nem örgedett. Ugyanaz a bernsteini tűz. Így marad meg.
Pécsett különös, furcsa véletlen tette halálát hihetetlenné. Nagy várakozás előzte meg a Pécsi Szimfonikus Zenekar hétfői koncertjét, az angol-amerikai estet. A műsorban Bernstein West Side Story című műve, az est egyik csúcspontja.
Erről a furcsa koncertről kérdeztük Szkladányi Pétert, a zenekar ügyvezető igazgatóját
–Megdöbbentő, szokatlan, mikor egy koncerten feláll a zenekar és vele együtt a közönség is. Amikor egy koncertteremben ezren emlékeznek egy emberre, akkor annak a csendnek súlya van. Valóban, ez rendkívüli koncert volt, különös gonddal terveztük, válogattuk. Williams karnagy úr ötlete volt, hogy angol-amerikai zászlók legyenek a nézőtéren. Bernstein legjobb műve, a West Side Story szerepelt a műsorban. Most, így utólag, különös jelentősége van annak, hogy ebben a műben jelen van a halál. Máshogy játszottuk óhatatlanul, ezt a közönség is érezte. Egy korszak zárult le halálával.

Megőrült a STASI–főnök?

folytatás az első oldalról

végrehajtott emberrablással. Erre a sorsra jutott Nyugat-Berlinben Walter Linse, a Szabad Jogászegyesület gazdasági szakértője. Ő 1953-ban hűnyt el, ki tudja, milyen halállal, Moszkvában. Ugyancsak nyugati menedékéből rabolták el Sylvester Murau-t, a disszidált STASI-őrnagyot, és állították 1955-ben NDK-kivégző osztag elé. Emlékezetes Robert Bialeknek, az NDK Népirendőrség disszidált parancsnokának 1956-ban, Nyugat-Berlinből történt elrablása is. Itt is, másutt is kábítószerrel dolgozott a STASI... Egy módszer, melyet a közelmúltban sikerült átmentenie a „tiszteletre méltó (vörös) társaságnak" (ez a szicíliai maffia neve). Az NDK volt igazságügyminisztere és súlyosan terhelt KP-funkcionáriusa, Wünsche, lehetővé tette az alárendelt ügyészeknek és vérbíróknak, hogy elködösítsék bűnös múltjukat közvetlenül azelőtt, hogy az újraegyesült Németországban ütött volna számukra a felelősség órája.

Walter Scheuble német belügyminiszter ellen a hét végén revolvermerényletet követtek el. Ennek motivációja eleddig ismeretlen, de napokkal korábban a politikus hivatalának szóvívője sokatmondóan nyilatkozott. Ezek szerint az egykori NDK állambiztonsági szervezete, a STASI, részeiben még fennáll, földalatti mozgalmat létesített, önsegélyző és akciócsoportokat alakított. Mindez a GESTAPO (Geheime Staatspolizei) és az ND (Nachrichtendienst) 1945 utáni működésének élethű másolata.

A Német Belügyminisztérium említett nyilatkozata mellett arra is utalás történt, miként terrorizálta, zsarolta és helyezte nyomás alá a STASI az NDK-ban működő egyházakat. A nős papokat szembeállították a feleségükkel, a gyerekeikkel. Kompromittáló közleményekkel fenyegették. Mikrofonokat szereltek a gyóntatószékekbe, és az itt hallottakkal zsaroltak gyónót s gyóntatót.

A HELYZET értesülése szerint, tekintettel a gond súlyosságára, a német hatóságok osztrák partnereiktől kértek jogsegélyt. ■

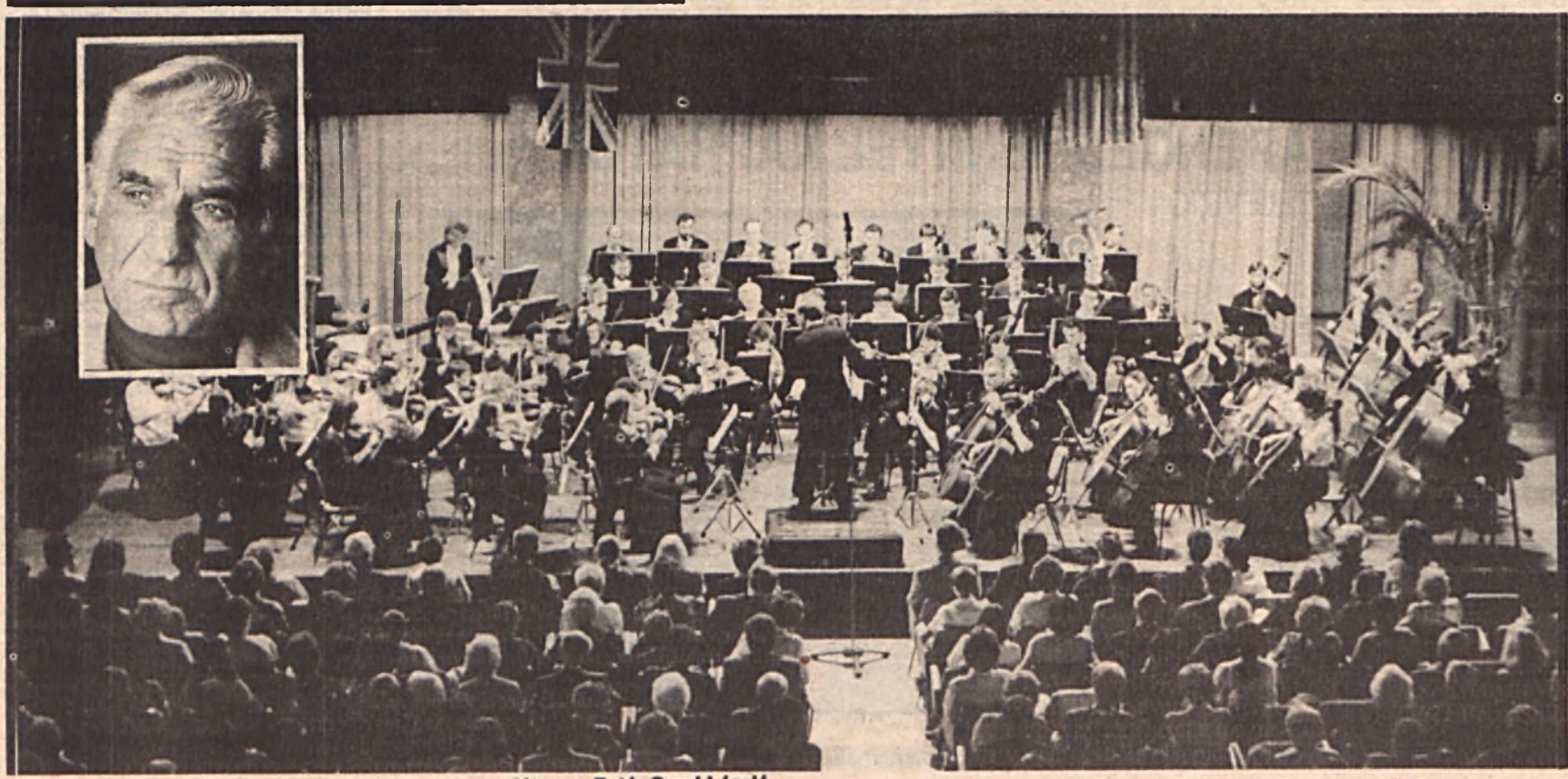

A Pécsi Szimfonikus Zenekar a West Side Storyt játssza. Fotó: Cseri László

A szomszéd tehene

Régi barátném, Lidi néni igencsak nekemtámadt, mondván: láttam-e a múltkor a tévében a merkurigazgatót, amikor megkérdezték, tényleg több mint egy milliót kapott-e prémium gyanánt, és ő helyesbített, hogy dehogy, csak hétszázvalahányezret, abból is a fele elmegy adóba, úgyhogy az jött ki a dologból, mintha rágalmaznák a szegény, jobb sorsra érdemes igazgatókat. Pedig, folytatta Lidi néni – fölemelt mutatóujját mint egy zászlórudat lökve a magasba – ha az ember egy kis számítást végez, mindjárt rájön, hogy egy ilyen merkurigazgató prémiuma még így is eléri a havi harmincezret, ami így tisztán a fizetésén kívül is éppen ötszöröse egy kisnyugdíjas havi teljes bevételének.

Nem foglalkozom merkurigazgatókkal, mondtam Lidi néninek, de ő nem hagyta annyiban. Fel volt háborodva, és azt akarta, hogy én is felháborodjam. Lennél csak kisnyugdíjas, mondta mérgesen, vagy gyerekét egyedül nevelő munkásasszony, majd mindjárt többet számolnál, és kevesebbet bámulnád a madarakat.

Látja, mondtam, milyen szerencse, hogy az vagyok, aki vagyok, mert így talán meg tudom neki magyarázni, hogy az efféle összehasonlítgatásnak semmi értelme nincsen, a jó munkát meg kell fizetni, és a kisnyugdíjasoknak meg a kiskeresetűeknek föl kell hozni a jövedelmét az emberi szintre, de a kettőt nem szabad egymással összefüggésbe hozni, mert ez ugyanolyan demagógia, mint mikor az ösztöndíjért tüntető egyetemistákat azzal torkolják le, hogy léteznek hajléktalanok is, és egyébként is bebizonyosodott, hogy az egyenlősdi nem vezet sehova, csakis a csődbe, befejeztük, kész, jöjjön el a nagy jövedelemkülönbségek kora, aki többet vállal, többet tud és többet teljesít, az kapjon is sokkal-sokkal többet, így talán el lehet érni egyszer, hogy a sor végén állók se haljanak éhen, bár elismerem, hogy ez a mai kisnyugdíjasokra már aligha fog vonatkozni.

Lidi néni türelmesen végighallgatta bő lére eresztett szónoklatomat, majd így szólt: ez rendben van, de mért pont a merkurigazgató?

Azt hittem, nem értett meg, ezért ismét hosszabb értekezésbe kezdtem arról, hogy nekünk, magyaroknak ez a rettenetes hibánk, irigyek vagyunk, és nem bírjuk elviselni, ha valamelyik honfitársunk fölibénk kerekedik. Azt el bírjuk viselni, hogy egy német vagy egy hottentotta jobban boldogul, még azt is, hogy egy magyar, feltéve, ha előzőleg kivándorolt Amerikába. De hogy a szomszéd...! Ha nincs tehenünk, csak egyet tudunk kívánni: dögöljön meg a szomszéd tehene is.

Hát ebbe' igazad van, tett egy könnyed kis engedményt Lidi néni, de mindjárt folytatta is: de mért pont a merkurigazgató?

Az isten áldja meg, Lidi néni, mondtam most már tehetetlenül, mi baja magának a Merkur igazgatójával? Azt se tudja, ki az, mi az!

Azt tényleg nem tudom, ki az, ismerte el ő, de azt tudom, hogy mi az, az egy vállalat, amiből csak egy van, az ilyet szoktátok ti monopolhelyzetnek nevezni, és azt is tudom, mit csinál, kocsikat hoz be, úgy szoktátok ti mondani, hogy kágéesté kocsikat, vagyis azokat, amelyikek büdösek és sokat fogyasztanak és amelyiknek az egész belsőrésze ráesett a Lajos fejére, amikor először beleült, és amelyikekhez sose lehet alkatrészt kapni, és amelyikekre mindig éveket kellett várni, de előre be kellett fizetni a fele árát, és amelyikekből sose volt olyan színű, amilyet a népek szerettek volna, nahát ezeket árulta ez a merkurigazgató, és most is a Kovács Öcsi csinált, tudod egy olyan káeftét vagy mit, hogy nyugatról hozzanak be autókat, azt mondják, azok sokkal jobbak, nem mondom, hogy a Kovács Öcsi nem keres jól, mert úgy látom, keres, de a nagy prémiumot mégis a merkurigazgató kapja, asszeretném tudni, miért pont ő.

Én csak pislogtam, de Lidi néni nem is várt választ. Folytatta.

Tudod jól, hogy ez a sok tönkrement meg tönkremenőfélben lévő gyár meg vállalat meg mifene ugyanezt csinálja, a vezetők veszik föl a nagy pénzeket, hogy úgymond ösztönözve legyenek, csak azt nem tudom, mire, tele van az ország merkurigazgatóval, aki lehet, hogy egy nagyon rendes ember, de ezek a merkurigazgatók milyen nagy dolgot csináltak, mondd, ami nekünk ilyen nagyon sokat ér?

Hallanék már valami jót is, hogy egy gyár például kimászott a pöcegödörből, akkor tudod, mit mondanék? Hát azt, hogy adjanak annak az igazgatónak sürgősen egy akkora prémiumot, hogy legyen az én nyugdíjamnak akár a tízszerese is!

Még szerencse, Lidi néni, hogy magát nem érdekli a politika, mondtam.

Hallama Erzsébet

Grafika: István László

Egymás forradalmai

Talán kevésbé tévednénk el a kelet-európai nacionalizmusok útvesztőjében, ha ismernénk egymás levert forradalmainak legendáit. Václav Havel mondja el A felforgató című könyvében, hogy 1968-ban egy cseh kisvárosban, amikor az országot megszállták a szovjet csapatok, jelentkezett a városházán a környéken randalírozó hippi banda, s a hosszú hajúak együtt járőröztek a rendőrökkel az ellenállás által irányított városokban. A történet nekünk, magyaroknak nagyon ismerős, méghozzá 1848-ból, amikor Rózsa Sándor betyárcsapata ajánlotta föl szolgálatait a szabadságharcnak. Emlékszem arra is, milyen komolyan bólogattak NDK-s asztaltársaink egy prágai sörözőben, amikor elmeséltük nekik, miért nem koccintathatnak sörrel a magyarok, tudniillik 1849-ben Világosnál Haynau és Paszkiewicz sörrel koccintva ünnepelte meg a szabadságharc leverését, legalábbis így szól a nemzeti legenda. Pedig ezek a német fiatalok sohasem hallottak még a két fejfájós császárhű tábornokról, viszont már készülődött bennük trabantos kivándorlásuk.

Ahogyan a szocializmus egységesítette a térséget, azzal a szürkeséget és a megaláztatásunkat egységesítette; egy román paraszt meghurcoltatása a téeszesítés idején semmiben sem különbözik egy szlovák vagy magyar parasztétól. Éppen ezért 56, 68 vagy 81 ugyanolyan szabadság- és bukásélmény lehetett a kelet-európai szocializmusok bármely alattvalója, mint az illető ország polgárai számára. Ez a térség a győztes forradalmak lélektanát nem ismerte idáig. Néztem azt a híradórészletet 1980-ban, amelyen gdanski munkatársai a vállukon viszik a V-betűt mutató, nevető munkásvezért, Walesát; ez számomra, egy magyar számára is a győzelem élményét jelentette, de a belőle áradó felszabadultság hihetetlen, idegen volt komor hazai legendáinkhoz képest. Mintha otthonosabbak lennénk a kudarcban, s csak 1989 tanulsága az, hogy meg kell tanulni győzni.

Az én nemzedékem néhány évvel 1956 után született, amikor először engedték ki nagyobb tömegben a forradalom után lecsukottakat a börtönből. Néhány év múlva a tizenévesek már a Rádió Luxembourgon hallgatták Tom Jonest, majd a Beatlest, s a határon át bekerült az országba néhány üveg Coca-Cola. A szocialista költők verseket írtak a fridzsiderszocializmus ellen. Esztergályosként dolgozó ifjú értelmiségiek olvasgattak éjszakánként le-lecsukódó kínai brosúrákat a világforradalomról. Néhány évvel később villanyleoltással szavazott az egész ország arra, hogy ki kapja a Táncdalfesztivál közönségdíját. A szabadságnak ezzel a fokával elégedett nyugati sajtó pedig a „legvidámabb barakkról" cikkezett. S miközben senki sem beszélt róla egyetlen szót sem, csak italosan, felhevülve, négyszemközt a feleségnek vagy a legjobb barátnak, 1956 élménye ott volt mind a társadalom, mind a hatalom mindennapos reflexeiben, a zsigerekben. A felsőbbség félt a legkisebb erre utaló célzástól is, mi pedig otthon éreztük magunkat ebben a bukott forradalomban és keserű legendáiban, akárcsak a többiben, a korábbiakban.

Amikor idén januárban fotón láttam azokat a bukaresti utcai dobozokat, amelyekbe az elesettek családjainak gyűjtötték pénzt, csak az ugyanilyen 56-os budapesti ládák juthattak eszembe. 56-ban is ott álltak az utcán napokig, gyűlt bennük a pénz, és nem nyúlt hozzá senki sem: apró győzelem egy levert forradalom közepén. Vannak képek, amelyek olyan tömörek, telítettek, szimbólikusak, hogy nem kell hozzáfűznünk semmit. Ilyen a számomra legszebb 56-os legenda is: Bibó István november 4-én a kiürült, hideg parlament egyik szobájában ül az írógép előtt, kinn orosz tankok gördülnek a Kossuth-térre, ő pedig emlékiratot fogalmaz a magyar helyzet rendezéséről, hogyan menthető meg egy forradalom, ha már leverték. A szobába benyitó orosz katona kérdésére azt válaszolja: miniszter vagyok és dolgozom, s a katona csendesen becsukja az ajtót. Néhány éve megtudhattuk azt is, hogy mit gondoltak azok a megszeppent politikusok, akik az orosz tankokkal érkeztek meg a szétlőtt városba november 4-én. Egyikük elmesélte, hogy a parlament előtt a tankokból kiszállva azt kérdezte Kádártól: most mi lesz? Elölről kell kezdeni mindent – válaszolta a helytartó. Nem tagadható meg ettől a pillanattól sem, a két tanácstalan kommunista párbeszédétől sem, hogy megrendítő jelenet. Az ország azonban, amint ezt megtehette, huszonhárom év múlva, nem őket választotta, hanem Bibó István eszméit és személyes bátorságát, amely akárcsak az elesettekért gyűlő pénz, szintén egy kicsiny győzelem volt az elbukott forradalomban. ■

Takáts József

Bágyadt rendszerváltás

Folytatás az 1. oldalról

A képviselőtestületi mandátumok 71,2 százalékát független képviselők szerezték meg, akik deklaráltan egyetlen pártnak sem kötelezték el magukat. De valóban függetlenek-e a magukat annak nevező régi-új polgármesterek? E helyről nincs jogunk sem az ő állásfoglalásuk őszinteségében, sem választóik akaratának hitelességében kételkedni.Csupán az újjáválasztott tanácselnökök magas aránya tűnik elgondolkodtatónak. Ilyen jól tudták feledtetni, hogy ők nem a helyi hatalom képviselői, hanem a hatalom helyi képviselői voltak? Vagy eközben (ennek ellenére) tudtak a közjóért is tenni egyet s mást? Mást nem tehetünk, bíznunk kell benne, hogy nem a kényelmesség, nem a szakemberhiány adta kezükbe újabb öt esztendőre községük sorsát. És hát arról sem szabad elfeledkezni, hogy „tiszta" ember vajmi kevés maradhatott ebben a hazában az elmúlt negyven év során, akit semmilyen formában nem fertőzött meg a szovjetrendszer gyakorlata vagy ideológiája. Ez ugyanúgy nem mondható el az új pártok tagjainak zöméről, mint az úgynevezett függetlenekről (és persze a pártonkívüliekről).

A Balaton, mint választóvíz

Kettészakadt a Dunántúl is. Északon (és Baranyában) a liberálisok, a Balatontól délre a kormánykoalíció, illetve Somogyban immár hagyományosan a szocialisták szereztek jó pozíciókat. Somogyországban, úgy tűnik, az SZDSZ helyett az MSZP testesíti meg az ellenzéki gondolkodást, no és természetesen a FIDESZ, amely egész Magyarországon a választások győztesének érezheti magát.

A FIDESZ-jelenség ugyancsak megér majd egy misét elfogulatlan társadalomkutatók részéről. Parlamenti vitézkedésükkel rokonszenvezők elképesztően nagylétszámú táborát gyűjtötték össze Fodor Gáborék néhány hónap alatt. Más kérdés, hogy budapesti központjuk népszerűsége meddig lesz képes fenntartani országos tekintélyüket. Mert, valljuk meg őszintén, helyi képviselőik eddig nem sok vizet zavartak a politikai közéletben. (Bár... ez szinte valamennyi pártról elmondható, ha leszámítjuk a kormánypártok azon képviselőit, akik vidékről kerültek föl magas állami tisztségekbe.)

Nyilvánvaló, hogy a fiatalabb s idősebb liberálisok diadalként élhetik meg a választások eredményét, míg a nagy vesztesnek az MDF tekinthető, még ha koalíciós listákon jelentős helyeket szerzett is a megyeszékhelyeken és a kisebb városokban.

Abban pártállástól függetlenül minden elemző egyetért, hogy az eredmények ilyetén alakulása végsősoron csak hasznára válhat közéletünknek. Az ellenzék többé nem kovácsolhat tőkét magának parlamenti bakafántoskodásból. A helyhatóságoknál uralomra jutott képviselőitől ugyanúgy számon fogják kérni a szavak és tettek egységét, mint ahogy ő teszi ugyanezt a kormánnyal szemben. Nem véletlen tán, hogy néhány liberális politikus máris sietett kijelenteni: nem kívánja egyedül élvezni a hatalom gyümölcsét - és felelősségét. Más szempontból a kormánykoalíció számára is komoly figyelmeztetés az elmúlt két forduló: több és látványosabb eredményre van szükség a kormányzati munkában, mert a lakosság türelme véges.

S hogy mi lesz a rendszerváltással? „Csak lassan, óvatosan, Peti fiam...■

Havasi János

Kincstárjegy -aukció

Tájékoztató az MNB 30 napos lejáratú diszkont kincstárjegy aukciójáról

Az aukció időpontja: 1990. október 3. (A kincstárjegy lejárata 30 nap, névértéke 500.000 Ft)

Kibocsátás összege: 1000.0 millió Ft. Elfogadható legalacsonyabb ár (névérték %-ában): 97,40 %

A még elfogadható maximális éves hozam: 32,48 %. Benyújtott ajánlatok összege: 1452,5 millió Ft. Elfogadott ajánlatok összege: 1000.0 millió Ft

Átlagos hozam: 30,16 %. Átlagos diszkontláb: 2,42. %. Átlagos eladási ár: 97,58 %

Az október 3-i aukcióra 67 millió Ft ajánlat érkezett, ami mind elfogadásra került.

• 90 napos lejáratú aukció

Az aukció időpontja: 1990. október 10.

Összeglimit (millió Ft): 2000.0

Elfogadható legalacsonyabb ár (névérték %-a): 92,37

Elfogadható maximális éves hozam (%): 33,50

A benyújtott ajánlatok összege (Millió Ft): 1672.0

Az elfogadott ajánlatok összege (Millió Ft): 1464,5

Átlagos éves hozam (%): 33.34

Átlagos diszkontláb (%): 7.60

Az október 10-i aukcióra 24 millió Ft ajánlat érkezett, amiből 17 millió Ft elfogadásra került.

Legközelebbi aukciók: 90 napos lejárat: 1990. október 24. 30 napos lejárat: 1990. október 17. ■

Valaki figyel

Átszervezik a gazdasági bűncselekményeket?

Hazavitte a rászorulóknak szánt használt ruhákat a zalaegerszegi Kőjál vezető főorvosa • Nyugdíjas bányászok pénzén üdültek Hévízen a „nagy emberek" • Gázolajjegy és valutázás egy kanizsai benzinkútnál • Morális vétséggel vádolják a beosztottak vezetőiket?

Úgy a nyolcvanas évek derekán nagy érdeklődéssel fogadta a lakosság a rendőrség új „szolgáltatását", a gazdasági bűncselekményeket vizsgáló osztályok felállítását. A fáma szerint az induláskor Miskolcon szép számú gazdasági vezető tapogatta meg a cellája falában azt a bizonyos téglát. Az utóbbi időben azonban meglehetősen keveset lehetett hallani a gazdasági rendőrökről, pedig munkájuk aligha lett kevesebb. Átszervezésről szállonganak a kósza hírek.

- Tudják-e már milyen keretekben dolgoznak majd tovább? – kérdeztem Joó János századost, a Zala Megyei Rendőrfőkapitányság Gazdaságvédelmi Osztályának vezetőjét.

– Egy létszámcsökkentésen már túl vagyunk, s előreláthatóan újabb változások várhatók. Ám hogy pontosan milyen lesz az új keret: egyelőre nem világos még.

– Mivel indokolják az átszervezést? Elégedetlenek voltak a munkájukkal?

– Egységünknek korábban Népgazdasági és társadalmi tulajdonvédelmi osztály volt a neve. Lehet, hogy a tulajdonviszonyok fokozatos átalakításával kevesebb figyelem fordul majd az állami tulajdon védelmére? Magam valami ilyesmit érzek. Feltehető, hogy a tulajdonos feladata és érdeke lesz a fokozott vagyonvédelem...!

– Az elmúlt évek statisztikái szerint a különböző bűncselekmények száma országszerte meredeken nőtt. Gazdasági téren a tendencia más netán?

– Nem, sőt. A bejelentés az utóbbi időben egyre több. Pillanatnyilag egy-egy munkatársam egyidőben 5-7 üggyel is foglalkozik. A „klasszikus" ügyeink, mint a pénzhamisítás, csempészet, valutázás, lopások, vesztegetések mellett másfajta észrevételekkel is fordulnak hozzánk az állampolgárok. Morális vétségeket vetnek egyes gazdasági vezetők szemére. Ilyen panasszal éltek nemrégiben a Nagykanizsai Sörgyárral és a Győri Szeszipari Vállalat zalaegerszegi egységével szemben, valamint a Zalavolán igazgatója ellen. E három ügy közös jellemzője, hogy a bejelentők pénzügyi és gazdasági döntéseket panaszolnak fel, helytelenítenek. Ám ha ezek nem ütköznek jogszabályokba, mi nem tudunk beavatkozni.

Persze szépszámmal akadnak olyan bejelentések is, melyek ügyében megindul a nyomozás. Ezek közül a legfrissebb az Áfor nagykanizsai Z-107-es benzinkútjának ügye. A 7-es főút elkerülő szakasza menti benzinkút dolgozóinak egy része külföldi kamionosokkal üzletelt. Valutáért adták a gázolajat jegy helyett, s nem is a kijelölt kútoszlopról, hanem a belföldiről. Így a valuta az ő zsebükbe vándorolt, az üzemanyaghiányt pedig hazai gépkocsivezetőktől vett gázolajjegyekkel fedezték. Jóval kicsinyesebb a zalaegerszegi városi Kőjál vezető főorvosának ügye, aki különböző gazdálkodó egységek használt ruha boltjaiból kért ruhadarabokat, mondván, hogy rászorulók részére. Ehelyett aztán az „adományt" saját rokonsága közt osztotta szét. Tanulságos a hévízi Bányász Gyógyüdülő vezetőjének és helyettesének praktikája is. Éveken át az üdülőt fenntartó tagvállalatok valamilyen okból ki nem osztott üdülőjegyein „nagyemberek" üdülhettek a nyugdíjas bányászok tarifája szerint. Az okozott kár egymillió forint.

A színesfém lopások immár szervezettnek nevezhető üzletágában azt lehetett volna hinni, már nincs új a nap alatt. S mégis! Újabban a kereskedők a legálisan és illegálisan beszerzett színesfémről fiktív beszerzési számlákat készítenek, melyen feltüntetik az ÁFA-t is. S aztán visszaigénylik. Más terület. Magánvállalkozások. Sokan itt is megtalálják azokat a rejtekutakat, amelyek révén mások rovására gazdagodhatnak. Érdekes annak a szombathelyi fiatalembernek az ügye, aki rendezvényszervező betéti társaságot alapított Zalaegerszegen. Klubjában tagsági díjat szedett, s kiírt egy pályázatot, melynek fődíjai csábosak voltak. Porshe személyautó és külföldi utazások. Valójában a nagy organizátor csak a pályázati díjakat akarta bezsebelni így.

– Az új tulajdonformák terjedésével változott a vizsgált ügyek jellege?

– Igazából nem, miután korábban is voltak vesztegetési ügyeink. A korrupciós bűncselekményekben inkább a bizonyítás az, ami egyre nehezebb. Mert a célozgatás nem elég. Jegyzőkönyvbe diktálni azonban sokan nem hajlandók panaszaikat.

– Általában az ügyek többségében mekkora kárt szenved az állami vagyon?

– A kár néhány ezer forinttól több tízmillió forintig terjed. A Nagykanizsai Sörgyárban két évvel ezelőtti műszaki baleseténél 85 millió körül volt. Hanyag kezelés miatt feljelentést is tettünk, de a tavaly őszi közkegyelem miatt a nyomozás leállt.

Az átszervezésről szállongó hírek miatt a gazdasági rendőrök közül sokan felteszik a kérdést: a jövőben kik vizsgálják ezeket az ügyeket. A bizonytalanság nő, s épp a rendőrségi átlagnál jobban képzett nyomozók között. A gazdasági rendőröknél egy diploma alapkövetelmény, s nem ritka a második diploma menetközbeni megszerzése sem. A készülő új rendőrségi törvény talán majd tiszta vizet önt a pohárba. ■

Rikli Ferenc

Munkástanácsok

Tudják, de nem teszik

A vállalati tanácsok őszi újraválasztása eddig nagyon különböző eredményeket hozott. A pécsi Sopiana Gépgyár esete, ahol most zajlik a VT-kkel egyenrangú jogú Küldöttgyűlés választása, azért érdekes, mert a gyár áprilisban alakult munkástanácsa a jelek szerint alaposan befolyásolja e folyamatot. A küldöttgyűlést ugyanis, ha ők nem ragaszkodnak hozzá, nem kellett volna újraválasztani. Április elején alakultak, élve a jogszabályok adta lehetőségekkel. Mondván, ha egy alig kétszáz fős falunak önkormányzata lehet, miért ne legyen „tanácsa" egy félezres gyárnak, amely ráadásul Baranya, sőt, egy egész országrész forgácsolóinak színe-javát képviseli.

Juttatások

Első kemény csatájukat – mi másért is? – béremelésért vívták. Azért harcoltak, hogy ne csak a forgácsolóüzem, a cég élcsapata kapjon béremelést, hanem ők, a lakatosüzemiek is, hiszen ők formálnak eladható, piacképes terméket – élelmiszeripari gépeket – az onnan kapott munkadarabokból. Ekkor érte őket is, az üzem vezetését is az első komoly meglepetés. A munkástanács azon lepődött meg, mennyi hercehurca, szándékos félés félreinformáció után adja meg mégis a vezetés a kért összeget. Az üzem vezetői pedig kénytelen-kelletlen belátták, végre van természetes, nem manipulálható kontrolljuk. Különös szerepet játszott a folyamatban a hagyományos szakszervezet.

Péntek Zoltán villanyszerelő: „Mi a brigádvezetőkkel együtt tárgyaltunk a cég vezetőivel. Két hétig tartott, mire kiderült, mégis van pénz. Két hét után – ezt így kell mondanom–: a szakszervezet is odapofátlankodott, aztán elfogadott egy határozatot, miszerint az egész gyár megkapja a 10 forint emelést. De a vége az lett, hogy az irodisták meg a vezetők sokkal többet kaptak, mint mi, lakatosüzemiek."

A tanács még ma is javában tartó erőpróbáján jóval nagyobb a tét. Megmarad-e a gyár legértékesebb része, a forgácsolóüzem, vagy „elrepül" – az ismert mintára, valamely kft. vagy más kisvállalkozás részeként, élén egyik vagy másik élelmes vezetővel? A tanácsbeliek állítják: a vezetők sajátos szalámi-taktikát követnek. Van már két nagyobb meg két kisebb külföldi vállalkozásuk, s készülne a következő, egy canadai-magyar közös cég. A gyár gazdasági vezetője szerint csupán egy kihasználatlan telephelyet szeretnének a kanadai ügylettel fellendíteni, az igazgató azt mondja, a Montreal Mealing Co. olyan kedvező lehetőségeket kínál, amit egyenesen bűn lenne kihasználatlanul hagyni.

Juharlevél

Berta József esztergályos: „Már nyomtatványokat is láttunk, melyeken pályázatokat hírdetnek az itteni állásokra. Ez a leányvállalat 30 fős lenne, de tudjuk, hogy ennél többnek ígértek már állást. Nyilván a jobbaknak, amivel nemcsak azt akarják elérni, hogy ezek után menjenek a többiek, hanem azt is, hogy sokan szavazzanak rájuk a küldöttgyűlésen."

Meglehet, első látásra úgy tűnik, gyíkot lát s így fölöslegesen retteg kígyóktól a Sopiana Munkástanácsa. Ám nem árt tudni: csak néhány évvel ezelőtt fizettek ki hatalmas összeget a visszavonuló Egyesült Izzónak a mai épületekért. A lakatosüzemiek az emelt órabérrel sem keresnek 8.000-nél többet. A jövő évi 30 %-os infláció „lelkesítő" ígérete mellett nem látják a gyár holnapját, s főként nem a gyártmányfejlesztését. Amit kézen-közön megtudnak, az idegesítő, bizonytalan, mint pl. az a terv, hogy a cég jelzálogkölcsönt venne fel – vagy talán vesz is? – központi épületeire.

Vagy megint a forgácsolóüzemre? A hitel hátteréként ugyanis gyanúsan az az összeg szerepelt, amennyire a forgácsolóüzemet értékelték...

Péntek Zoltán: „A múlt héten a vezetők először kerek-perec tagadták, hogy ilyesmi fölmerült volna. Pedig a dolog számunkra sem közömbös, hiszen ha jövőre nem tudnánk a jelzálogkölcsönt a kamatokkal együtt visszafizetni, a bank eladná a fejünk fölül az üzemet..."

A munkástanácsban persze nem tolonganak a közgazdászok, könyvvizsgálók, de segítőik, informátoraik azért vannak. Azt mondják, egy gazdasági akció hiába jó, indodokolt, ha nincs olyan légkör, amelyben a közös kockázatot – egyeztetve, megvitatva – közösen lehet vállalni.

Ifj. Ragoncsa János technikus: „Hónapokig küzdöttünk azért, hogy új küldöttgyűlés döntsön nálunk is a vitás dolgokról. A vezetők mostanáig nem akarták, hirtelen lett sürgős, azt sem tudjuk, miért. Azt sem értjük, hogyan ígérhetnek magas bérfejlesztést, hiszen csak azt hallottuk, mennyire nincs pénz. A vezetők jópofáskodnak, egy kávé mellett kedélyesen elbeszélgetnek velünk, de utána, amikor konkrétumokról van szó, már elfelejtenek mindent, és ellenünkre döntenek. Rendben van, működésre vettünk volna fel a kölcsönt, de ma ez már alaposabb meggondolást igényel. Miből tudjuk fizetni például a 40-50 %-os kamatokat? Ehhez olyan termék kellene, ami ki is termeli ezt az óriási nyereséget!"

Jelzálog

Egy szó mint száz, különös folyamat zajlik a Sopianában. Botladozva tanul járni a munkástanács, egyre biztosabban lépked, miközben a vezetés egyre idegesebben reagál a még kamaszos reflexekre. Ahelyett hogy összefognának, kölcsönösen korlátozzák egymást. A vezetők még annyi hozzáértést, józanságot sem feltételeznek a tanácsról, amit pedig feltételezhetnének. A tanács viszont – a jelek szerint – még a vezetés elhatározásainak gazdasági ésszerűségét, sőt, tisztességét is kétségbe vonja. Hiába van hát munkástanács, az üzem egészében tanácstalan.

Viczencz Ottó igazgató: "A jelzálogkölcsön felvételét nem mi találtuk ki, hanem a Magyar Hitelbank kéri tőlünk is, más üzletfeleitől is, mert biztosítva akarja látni a pénzét. Bárki gondolhatja, hogy nem azért vesszük fel, hogy ne fizessük vissza, vagyis megvannak a határozott elképzeléseink, miből lesz a gyár jövőre is nyereséges. Külföldi vegyes-vállalataink például nagyon kedvezően adóznak, ezt ki kell használni, ám ebből az egész gyár profitál, nemcsak ők vagy a vezetők egyike-másika. Egyébként: semmi akadálya nem lenne sem a tájékoztatásnak, sem annak, hogy szót értsünk egymással. Ám a munkástanács a fél év alatt semmilyen programmal, kívánságlistával nem állt elő. Határozatairól az üzemi faliújságról értesülünk, vagy az Új Dunántúli Naplóból.

Ám Péntek Zoltán munkástanács-elnök véleménye sem érdektelen: "Nem vagyunk a kisvállalkozások ellen, de csak ha nem a kollektíva pénzét kockáztatják. Eddig ugyanis a vezetők - tisztelet a kivételnek - csak ezt tették, de a nyereséget ők vágták zsebre. Mi még most is csak azt látjuk, hogy itt ki-ki csak a saját zsebét akarja megtömni. És még remény sincs rá, hogy olyan vezetőink legyenek, akik a tényleges megújulásért tesznek is valamit."

•

A megoldás pedig egyszerű - lenne: kölcsönösen kiteregetni a kártyákat, és közösen dönteni a fejlesztésről, a jövőről. Ezt az utolsó szögig csak a gyáron belül lehet munkálni, mert egyelőre semmi sem garantálja akár azt, hogy az ilyenfajta átalakulás célravezető, jogszerű és demokratikus, akár azt, hogy emberileg is tisztességes legyen. ■

Varga Dávid

Sörözők, éttermek berendezéseinek széles választékát ajánlja:

a TENKES Bútoripari Vállalat bemutatóterme.

7800 Siklós, Ipartelep u. 2. Tel.: 73/21-408, 11-744

Autostrada del Puszta

Harminc millió hiányzik, a többit az olaszok, izraeliek fizetnék

Melyik autós ne emlékezne szívesen az egész országot behálózó olasz autópályákra, amelyeken szinte „kormányzás nélkül" céljához repülhet. Ez az álom lebbent föl néhány hete a a honi göröngyök felett is: egy olaszok és izraeliek által megvalósítandó déli autópálya terve, Kanizsától Nyíregyházáig.

Sajnos könnyen előfordulhat, hogy a nagy kaland el sem kezdődik, hiszen az induláshoz hiányzik 30 millió forint.

Nem tévedés: 30 millió, s nem milliárd. Ezt is tíz megyének kellene előteremteni egy „megvalósulási tanulmány" finanszírozására. Csak hát, ami néhány zöldségesnek zsebpénz volna, a mai körülmények között álomszerű összeg egy megyei apparátusnak.

Lássuk a részleteket.

A „hólabda" a Hajdú-Bihar Megyei Tanácsról indult el.

Egy VB-előterjesztés szeptember 10-én arról tudósítja a testületet, hogy a CO-Nexus Debrecen Kft.-vel kapcsolatban álló izraeli és olasz vállalkozók ajánlatot tettek egy Dél-Nyugat-Magyarországról induló, majd Magyarország déli, s annak folytatásaként hazánk keleti területein húzódó autópálya megépítésére, „saját pénzeszközeik terhére". Ez utóbbi a pénzügyesek tolvajnyelvén annyit jelent, hogy mindent a külföldiek fizetnének. Illetve:

„A vállalkozók csak abban az esetben indítják be a nagyhorderejű beruházást, ha az érintett megyék megrendelésére olyan megvalósítási tanulmány készül, amelyet az érintett önkormányzatokon felül a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium is elfogad."

Az ajánlat ismeretében még augusztus közepén konzultáltációt tartottak a minisztériumban a tárca, a CO-Nexus Rt. és a Hajdú-Bihar Megyei Tanács képviselői, mely konzultáció eredménye a következő:

– a minisztérium ismeretei szerint is igény van olasz részről egy Jugoszláviából induló délnyugat-délkelet-magyarországi sztráda kiépítésére;

– ennek az autópályának a nyomvonala még nincs kijelölve, de a magyar távlati fejlesztési tervekben nem is szerepel;

– a tervezők egyelőre csak egy 30-50 kilométeres sávban tudják felvázolni a pálya lehetséges nyomvonalát;

– a minisztérium nem ellenzi egy megvalósulási tanulmány elkészítését, de pénzügyileg nem tudja támogatni; viszont, ha elkészült, majd kifejti a véleményét;

– ha a tanulmány igazolja a Déli Autópálya megvalósíthatóságát, a minisztérium nemzetközi versenytárgyalást ír ki a megépítésére; ebben az esetben célszerű volna, ha az önkormányzatok területeiket apportként vinnék be a vállalkozásba.

Szó, ami szó, a közlekedési tárca lehetne egy kissé nagyvonalúbb is. Legalább a felét kifizethetné a tanulmánytervnek, még ha koncessziós alapon történik is majdan az építkezés – vélik a terv sikeréért aggódó szakemberek.

Mellékelt ábránkon jól követhető a sztráda tervezett nyomvonala. Baranyában nem titkolják, szeretnék, ha az út nem Dombóvárnál, hanem egy kicsivel lejjebb, Sásdnál haladna el, jobban bekapcsolva ezáltal Pécset az ország vérkeringésébe. Kérdéses a dunai átlépés is, ahol a jelenlegi terv helyett egy bogyiszlói híd megépítése is elképzelhetőnek látszik.

Aligha kell ecsetelni a göcsej-hortobágyi összekötő sztráda jelentőségét. Még akkor is, ha a szakemberek nem mulasztják el felhívni a figyelmet: az autópálya nemcsak összeköt, hanem el is választ országrészeket. Hiszen a sztrádán nem lehet csak úgy átszekerezni, mint a közönséges utakon. Gyakran tíz-húsz kilométert kell kerülni a következő csomópontig, ahol a gazda át tud hajtani a házával szemközt lévő pálinkafőzdéig. Ezért volna jó – mondta Wilhelm Ferenc, az egyik érintett megye (Baranya) építési osztályvezetője –, ha a terep tagoltságát figyelembe véve a pályát úgy építenék meg, hogy völgyhidak alatt minél több helyen átjárható legyen.

Egy korábbi, vele készült interjúnkra utalva (A HELYZET, 1990.július 7.) Wilhelm Ferenc ismét sürgette az önkormányzatok mielőbbi gazdasági és szervezeti talpraállítását. Hiszen a régi megyei tanács már nem, az új megyei önkormányzat pedig még nem tud intézkedni, s félő, hogy megalakulása után kisebb gondja is nagyobb lesz annál, hogy egy 30 milliós tanulmánytervről döntsön.

Lehet, hogy ez lesz az a banánhéj, amelyen az egész vállalkozás elcsúszik?

Nagy kár lenne érte. ■

Havasi J.

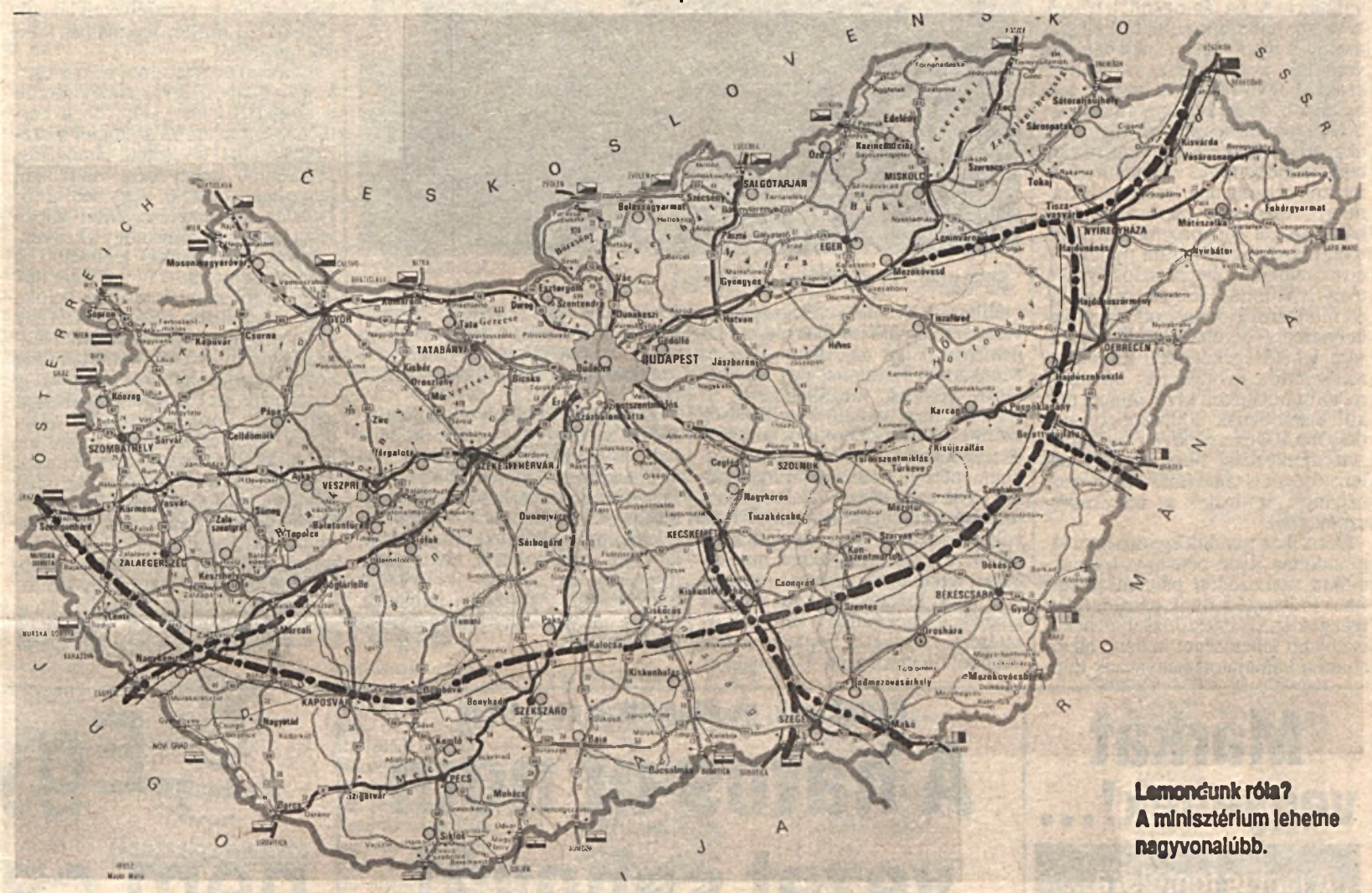

Lemondtunk róla? A minisztérium lehetne nagyvonalúbb.

TISZTELT MEGRENDELŐNK!

A DÉDÁSZ Szekszárdi Üzemigazgatósága felajánlja gépjármű parkjának és üzemének szolgáltatásait.

Alacsony díjtételek mellett vállalunk munkát:

darus, emelőkosaras, önrakós, billenőplatós, oszloplyukfúró gépjárműveinkkel.

Gépjárműjavító műhelyünkben:

– I-es szemlét
– Co mérést, benzines gépjárműveknél
– olajcserét hozott olajból
– fényszóróbeállítást
– akkumlátor töltés beszabályozást, cserét
– alsó-felső mosáshoz gőzborotvát biztosítunk
– egyéb javításokat megegyezés szerint.

Bérbe adunk:

• Tátra autódarut
• ZIL billenőplatós gk-t
• Tájfun hőlégbefúvót
• STAR önrakós gépkocsit
• kompresszort

Érdeklődni lehet: Szekszárd, Keselyüsi út 2.
Horváth József gk. csop. vezetőnél
Telefon:11-511

Ha nem épülne autópálya...

Régészek söprűvel

Picur valódi ásatási kutya, ha egy szelvénybe beszabadul, az ott rejtőző leleteknek az isten irgalmazzon. Szundi morózus tekintete, barátságtalan ugatása viszont megállásra készteti az idegent; ő az éjjeliőr „jobbkeze". A hagyományos ásatási szezon ugyan lassan véget ér, a munka mégis teljes lendülettel folyik Győr-Ménfőcsanak határában, a Győrt délről elkerülő autópálya szakasz nyomvonalán. Markolók nyesik a felszínt, nyomukban több tucat munkás lapátol, így teszik a régészek számára hozzáférhetővé a talaj mélyebb rétegét. A terepen a helyi téesz tagjai dolgoznak, s az idén jónéhány facér diák is, állástalan érettségizett.

– Most nem a pénzzel, az idővel állunk hadilábon. Ennyiben is rendhagyó ásatás ez – mondja a győri Xantus János Múzeum régésze, *dr. Szőnyi Eszter*. – A feltárás költségeit a beruházó biztosította. Az idő ellenben sürget, hisz április végére a terepről el kell vonulnunk. S addig még sok a munka! Ha a szükség úgy hozza, a kutatást az esős őszi hetekben fóliasátor alatt folytatjuk.

A terepen öt-hat régész végzi a feltárást. A győri szakemberek az MTA régészeti intézetétől kaptak erősítést. Örömmel veszik, lévén a teendő sok, az idő kevés.

– Ez az ásatás az autópálya-építés melléktermékę – veszi át a szót dr. Tomka Péter régész, miközben kis seprűjével óvatosan tisztogatja egy római kori földfaszerkezetű, földbe mélyített ház padlóját. Hosszú másodpercekig szószmötöl elmélyülten, majd folytatja: – Az építkezés nélkül ennek a területnek a feltárására belátható időn belül aligha került volna sor. A múzeumoknak, egyáltalán: a kulturális szférának nagyobb ásatásokra nincs pénze. Nyilván még hosszú-hosszú évekig.

– Pedig ami itt a Szelesdűlőn előjött, az nem kevés – mondja Eszter. – Római koros vagyok, legalább egy római villára számítottam. Ehelyett egy teljes bennszülött falut találtunk. Igazi meglepetés, a maga nemében kuriózum. A provincia területén ugyanis nem sok ilyen falu volt. Az ittenit kelták lakták. A kis házak padlóját áttörő cölöplyukak helyzetéből rekonstruálni tudjuk tetőszerkezetüket. Ugyancsak a római korból több fabéléses kútra bukkantunk. Faanyagukat nem kezdte ki az idő. Van közöttük négyszögletes, csapolt deszkabéléses, és van olyan is, amelybe kútgyűrűként kivert fenekű hordót eresztettek le egykori használóik. Valamennyit sikerült megmentenünk.

De ez még nem minden. Az őskoros bizonyára a mészbetétes kultúra népének hagyatékával betöltött gödröt minősítené egyedülállónak, s szólna hasonló lelkesedéssel a vékonyfalú kerámiákról, melyeknek bekarcolt cirádáiba folyami kagylóhéjból készített mészport dörzsöltek égetés előtt. A középkorosok viszont a csaknem négyzetes alaprajzú kis házikóknak örülnek, sarkukban a kőrakású tűzhellyel. Szerencsére itt minden kor szakértője képviselve van. Takács Miklós éppen egy középkori kenyérsütő kemencében „hömbölög."

– Ezek a nagy patakkavicsok jól tartják a meleget – mutat feléjük. – Tudták ezt bizonyára Árpád-kori használóik is – toldja meg, s már „piszmog is tovább."

Az antropológusok ugrásra készen állnak, a zoológusoknak is akadt dolguk: az egyik középkori gödörből kibontott kismalac csontvázát vizsgálták. A földtani intézet szakemberei a gödrök betöltéseit, a földmintákat kóstolgatják.

Hogy mi lesz a leletek sorsa? Helyszíni bemutatásuk nem jöhet szóba, rajzokon, térképeken azonban dokumentálják mindet. A tárgyi emlékeket restaurálják, és múzeumi kiállításon tárják a közönség elé.

Dél van. A harangszó nem hallik ide, a markolók mégis leállnak, a munkások leteszik szerszámaikat, s csapatba verődve húznak a kutatási területről a zöldre. Ki az árokpartra telepszik, ki a szénakazal tövében keres árnyékot. A tarisznyákból előkerül a hazai, kezdődik az ebéd. ■

Maróti Zsuzsa

Bányászok helyett - szerencselovagoknak

Hová lettek a százmilliók?

Hiába segített a bank, a bányászok még a vállalkozás ABC-jével sem voltak tisztában. Tizenhárom milliós felhasználással a támogatás kifújt.

Hol van már a tavalyi hó? Lassan már az idei is itt pilinckázik az ablakunk alatt.

Az egy évvel ezelőtti események egyre inkább a múlt ködébe vesznek, pedig kár lenne feledni, hogy volt valamikor társadalmi szolidaritás is... Emlékezzünk csak! Alig több mint egy éve, az ország közvéleménye egyértelműen az ércbányászok mellé állt, hiszen fejük fölött meghúzták a vészharangot. Az akkori ipari miniszter bejelentette: az uránbányászat veszteséges, a termelő tevékenységet a költségvetés tovább nem tudja támogatni, a bányákat záros határidőn belül fel kell számolni. A nyár végén ennek hatására vonultak a szolidáris szénbányászokkal együtt (az ő helyzetük sem biztatóbb) az utcára, a sportcsarnokbeli nagygyűlésen pedig kifügyültek az ipari tárca vezetőjét. Persze igaztalan lenne sommás véleménnyel elintézni az azóta már leszerepelt kormányt, miszerint cserbenhagyta a bányászokat. Megpróbált azért segíteni, hiszen a társadalmi nyomás is erre ösztökélte. Depressziós övezetté nyilvánította Baranyát, 500 milliós hitelkeretet biztosított a munkahelyteremtő beruházások támogatására, lehetőségeket adott a munkaerőközvetítés hivatalainak bővítésére, az önhibájukon kívül munka nélkül maradóknak 300 ezer forintos (később 400 ezerre növelt) úgynevezett újrakezdési hitel felvételének lehetőségét is támogatta – hogy csak néhányat említsünk az intézkedéscsomagból.

Ekkoriban gondolt egyet a nem kimondottan ilyen pénzügyi tranzakciókra szakosodott pénzintézet, az Ipari Fejlesztési Bank pécsi területi igazgatója, Gyimesi Józsefné: nekik is anyagi lehetőséget kellene biztosítani a bajbajutott bányászok talpraállítására. A bank vezérigazgatója, Pázmándi Gyula is felkarolta a kezdeményezést, s az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatallal egy hitelkeretről kötöttek megállapodást. A szerződésben vállalt kötelezettség szerint a bank 300 milliós költségösszegből négyéves futamidővel kamatmentes hitelt biztosít mindazoknak, akik ezt a pénzt vállalkozás beindítására kívánják fordítani. (Olyan vállalkozókat is részesíteni akartak ebből, akik a bányászoknak munkahelyet teremtenek, de erre a rendelet nem adott lehetőséget.) Az ABMH kötelezettséget vállalt a kamatok fizetésére, amelyet a Foglalkoztatási Alapból finanszírozott. Ugyanakkor létrehoztak egy 30 millió forintos keretösszeget is az esetleges veszteségek kompenzálására, amelybe a szakszervezet kétmillióval „szállt be".

Sikta után – az eltűnt hitel nyomában?

Az elképzelés szép volt, a megvalósítás annál göröngyösebb úton haladt. Az elmúlt év végéig nagy volt az érdeklődés, naponta 10-15 igénylővel is foglalkoztak, s még egy jogtanácsost is felfogadtak, hogy megfelelőképpen tájékoztassák a jelentkezőket vállalkozások kivitelezhetőségéről, az adózási, könyvelési feltételekről, a pénzügyi terhekről. (Vajon melyik pénzintézet tette meg ugyanezt?)

Tapasztalatuk lesújtó volt. Kiderült ugyanis, hogy a páciensek zöme alapvető gazdálkodási ismeretekkel sem rendelkezik. Olyan elképzelésekkel jelentkeztek, amihez semmiféle ismeretük, szaktudásuk, vagyonfedezetük nem volt. Természetesen akadtak olyanok is, akik megvalósítható tervvel érkeztek, s akik fel is vették a kölcsönt. Sajnos, ezek közül időközben néhányan fizetésképtelenné váltak, s a banknak most fájhat a feje, hogyan hajtsa be rajtuk a hitel fennmaradó részét. Összesen 42 személy részesült e kedvezményes pénzfelvételi lehetőségben, 13 milliót használtak fel a 300 millióból.

Az akció végetért, no, nem a bankok jóvoltából. Egyszerűen kimerült a Foglalkoztatási Alap, de a kormány sem nézte jó szemmel a szerintük célját tévesztett támogatási programot. Lehet azon vitatkozni, hogy helyes volt-e, vagy sem a folyósítás beszüntetése. Mert abban lehet valami igazság, hogy a kedvezményes hitelkeretet leginkább a „szerencsehuszárok" lovagolták meg, s nem azok részesültek belőle, akik a leginkább rászorultak. Tény viszont, hogy a munkanélküliek száma vészesen növekszik, s valamiféle központi segítségnyújtásra igényt is tartanának az elszerencsétlenedett emberek. Kormánykörökből származó értesülések szerint ugyan kidolgozás alatt van egy támogatási csomagterv, amely valamikor talán döntésre is alkalmas lesz. De míg ez bekövetkezik, talán érdemes lett volna – ha szigorításokkal is – fenntartani a régi rendszert. Mert az elkeseredett, munka nélkül hányódó tömeg politikai vihart is okozhat. Mert aki szelet vet... ■

Békéssy Gábor • Fotó: Tóth László

GRAZ még csak lehetőség

Az 1990-es őszi Grazi Vásárt hagyományosan ünnepélyes körülmények között nagyszámú diplomata és díszvendég jelenlétében szeptember 29-én dr. Kurt Valdheim osztrák szövetségi államelnök nyitotta meg.

A vásár, mint mindig, gazdag, ízléses, emberléptékű ezúttal is. Erződött – nemcsak a szinte minden standon látható 12 aranycsillagos kék lobogó demonstrálta – az osztrák gazdaság felkészülése a nagy belépésre, a törekvés a már általánosan óhajtott EK tagságra. Az árucikkek „euroconform"-ok, a szabványoknak és közös európai ajánlásoknak megfelelők. Nőtt a kiállítási terület és a – mind cégek, mind országok – száma is. Újdonság volt a modern irodai berendezések komplex bemutatója az e célra berendezett külön csarnokban.

A magyar kiállítás halványabb volt a korábbinál. Ugyan a résztvevő kisiparosok és kis kft-k csokra színes volt, de nem reprezentálta - vagy talán nagyon is kifejezte? - a magyar ipar, mezőgazdaság mai színvonalát. Mindenesetre a számunkra nagyon fontos osztrák piacon és annak hagyományos vásárán ennél sokkal nívósabb, szervezettebb fellépés volna üdvös. Megítélésem szerint igenis eladható az osztrák piacon a magyar paprika, szalámi, matyóbaba, csakhogy igazi érdekeltség mind a mai napig nincs.

A rendezők mindig udvariasan emlegetik Ausztriának a volt „keleti blokk" országaival, elsősorban hazánkkal fenntartott példaszerű kapcsolatait, közös érdekeltségét. Ezt a mi kiállítási aktivitásunk, sajnos, nem fejezte ki.

Horváth József
a győri kamara irodavezetője

Márkát vegyenek!...

A jent is fontolóra...

...mert az előrejelzések szerint a két valuta megerősödése várható. A spekulánsok figyelmét persze az sem kerülheti el, hogy az utóbbi időben a font árfolyama is emelkedőben van, ami azzal magyarázható, hogy a hűvös, de alapos üzleti érzékkel megáldott britek hosszú hezitálás után mégiscsak csatlakoztak az európai pénzügyi rendszerhez (EMS). A fontot a bekapcsolódáskor 2,95 márkás árfolyamon jegyezték, viszont a szigetország gazdaságának gyengélkedése, a többi közös piaci ország inflációját meghaladó áremelkedése, valamint a magas kamatlábak miatt plusz-minusz 6 százalékos eltérési sávot állapítottak meg, ami a majdani befektetőknek túlságosan nagy kockázatot jelent. Igaz ugyan, a belépés hírére a font árfolyama látványosan emelkedett, ez viszont valószínűsíthetően nem a brit valuta megerősödését jelenti, sokkal inkább a dollár gyengélkedése az ok, aminek alapja az amerikai költségvetési vita elhúzódása, központi jegybank (fed) döntésképtelensége. A jen árfolyamának stabilizálódására, kisebb emelkedésére lehet viszont számítani, hiszen a tokiói tőzsdén emelkedett a részvények árfolyama, javult a bizalom a nemzetközi pénzpiacon a japán valuta iránt, s számítani lehet a rövidlejáratú kamatok emelkedésére is. Feltehetően ez viszont csak akkor következik majd be, ha vége lesz az amerikai költségvetés körül kialakult huzavonának, valamint a kötvény-, illetve a részvénypiacon egyértelművé válnak a trendek, amit a japán központi jegybank bizonyára figyelembe vesz a hitelek árának emelésénél.

Békéssy

Baráth-unk, az államtitkár nem ért rá

A hatos út nem vezet sehová!

„Szögezzük le, uraim, Budapest rendezi!"

Világkiállítás lesz-e vagy sem, erről majd a parlament dönt. Csakúgy, mint a honatyák, a nép is ismerkedik az Expoval. Legutóbb a hétvégén a közgazdasági társaság rendezésében a dél-dunántúli régió polgárai hallhattak előadást az „unicumról", ahogy az előadó nevezte a Bécs–Budapest világkiállítást. Nemcsak azért különlegesség, mert két város rendezi, hanem valószínűleg ritkán kísérte ennyi bizonytalanság /másutt/ a tervezést.

Hidak a jövőbe – hangzott el a jól ismert szlogen, hidak, de milyen pilléreken! Fegyverneki Sándor – aki az államtitkárt, Baráth Etelét helyettesítette – mint a kiállítás programirodájának vezetője magabiztosan tájékoztatott, mintha a nyolcmilliárd dollárral máris rendelkeznénk. A valóság természetesen még töredékében sem fedi az álmokat, ehelyett az iroda munkatársai a világot járják, befektetőket keresve. Az óriási gazdasági program iránt nem tudni, milyen az érdeklődés, erről nem szólt az előadó. A közép–európai régió vonzó, hazánk pedig a közgazdasági–jogi kedvezményrendszerekkel úgymond még inkább érdekelheti a nyugati s a tengerentúli tőkét.

A nyolc milliárdos programból Magyarországra kétmilliárd hárul, mely minimális fejlesztési hozzájárulás új hídra, a Bécs–Budapest tengely infrastruktúrális korszerűsítésére és az országos telefonrendszerbe jól illeszkedő fővárosi fejlesztésre fordítják.

Jó ürügy a világkiállítás, hiszen a dél–budapesti városközpont megépítése tovább nem halogatható. Az ütemet a végleges határidő, 1995 jelöli ki. A külföldi tőkét koncessziós beruházás formájában használjuk fel. Amíg meg nem térül a haszon, addig ki–ki a saját boltjában árul. Az Expo hat hónapja után úgy alakítják át az épületeket, hogy végleges céljuknak megfeleljenek.

A türelmes közönség több mint félórát várt az előadóra, s nem fukarkodott a kérdésekkel. Sokan voltak kiváncsiak arra, a vidék hogy jelenhet meg a kiállításon. Megtudtuk, hogy – szó szerint idézem az előadót – mivel a hatos út nem vezet sehova, nincs kereskedelmi tengelyben, így Pécs és környéke nem számíthat különösebb ajánlásokra. (Kecskemét fekvése miatt jóval előnyösebb helyzetben van, oda szállodát is terveznek.) A rendező város Budapest, ezt külön hangsúlyozta az előadó. Pedig nem felejtettük el, csak úgy gondoltuk, talán nem vagyunk olyan távol a székesfővárostól. Turisztikai, idegenforgalmi szempontból a dél–dunántúli régió is szerepet kap, az utazási irodák belföldi programszervezéssel veszik ki majd részüket az Expóból.

A közgazdasági társaság baranyai szervezete – a visszafogott pesti érdeklődéstől függetlenül – pályázatot írt ki "Hogyan profitálhatna Pécs, illetve a Dél–Dunántúl a világkiállításból? címmel. Minden polgár ötletét várják, aki a térség gazdasági, kulturális fellendüléséért tenni tud.

A pályázatokat a következő címre kérik: Pannonia Alapítvány,
Magyar Közgazdasági Társaság
Baranya megyei Szervezete
7621.Pécs,
Janus Pannonius utca 11. ■

„Egyedül nem csinálunk világkiállítást"

„Amennyiben Magyarország eláll az 1995-ös világkiállítás budapesti megrendezésétől, Ausztria is kiszáll a nagyszabású tervből."

Ezt közölte a világkiállítás ausztriai előkészületeinek koordinálásáért felelős osztrák tudományos miniszter, Erhard Busek a grazi Kleine Zeitung szerkesztőivel. „Ha a magyarok visszalépnek, Ausztriának újból kérelmet kellene benyújtania az EXPO egyedüli megrendezési jogáért, és erre semmi esetre sem fog sor kerülni. Akkor inkább egy évvel később Ausztria ezeréves fennállásának tiszteletére fogunk rendezni egy nagyszabású kiállítást", mondta a miniszter. Ausztria nevét ugyanis 996-ban említették először oklevélben. Busek elmondta, hogy bizakodik a magyar parlament pozitív kimenetelű döntésében. „A magyarokra semmiféle nyomást nem fogunk gyakorolni, tehát akárhogyis hangzik majd a magyar honatyák döntése, ez külső beavatkozástól mentes, autonóm döntés lesz. De ha a magyar Országgyűlés meg is szavazza a világkiállítás tervét, ez még távolról sem jelenti azt, hogy valóban meg is rendezik, hiszen a magyar fél az **EXPO megnyitásáig bármikor** visszaléphet. Magyarországnál nem lehet már tudni..."

De nem csak Magyarországon vannak viták a világkiállítás megrendezéséről. A legutóbbi választásokon jelentősen megerősödött ellenzéki Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) élesen ellenzi a tervet, mondván a szükséges beruházások aránytalanul nagy részben Bécs környékére és Burgenlandra irányulnának, ahol amúgy is feljettebb az infrastruktúra, mint az ország más részein, miközben például a déli Karinthia tartomány, melynek egészen véletlenül az a Jörg Haider a tartományi főnöke, aki az FPÖ országos elnöki tisztségét is betölti, mindenből kimaradna. De nincs egység a két nagy pártban sem a világkiállítás megrendezésével kapcsolatban: amíg az Osztrák Néppárt szövetségi elnöksége, és a Szocialista Párt bécsi szervezete erőteljesen támogatja az EXPO megtartását, addig a Néppárt bécsi szervezete, illetve a szocialisták szövetségi elnöksége inkább tartózkodó álláspontra helyezkedett. ■

K.I.

SEED: híd a kisvállalkozáshoz

A SEED Kisvállalkozás-fejlesztési Alapítvány 1990. szeptember 28-án 151 ezer dollár támogatást kapott az egyik legnagyobb Egyesült Államok-beli alapítványtól, az Andrew W.Mellon Foundation-tól. Az Alapítvány a pénzt tanácsadó vállalkozók külföldi képzésére, magyar vállalkozók külkapcsolatainak segítésére, könyvek és szakmai anyagok beszerzésére és saját munkatársai képzésére kapta. A Mellon Alapítvány olyan külföldi szervezet, amely a SEED Alapítványt az elmúlt hónapokban segítette: az amerikai AID (Agency for International Development) az IESC-n keresztül 100 ezer, az ARCO Chemical 50 ezer, a Soros Alapítvány 30 ezer dollárt utalt át a SEED-nek.
A Seed eddig csaknem száz vállalkozásokat segítő szervezet adatait dolgozta fel és vitte be az Országos Kisvállalkozás-fejlesztési Hivatallal közösen fenntartott rendszerbe. Az így kialakuló hálózat tagjait, mind a hivatal, mind a SEED segíti információkkal, kapcsolatok közvetítésével, továbbképzési és más lehetőségekkel. Várja a hálózatba a további jelentkezőket is:
Az Országos Kisvállalkozás-fejlesztési Iroda és a SEED Alapítvány kéri azokat a vállalkozási (adó–, pénzügyi, számviteli) tanácsadókat, vállalkozók oktatásával foglalkozó szervezeteket, vállalkozások értékelésével foglalkozó szakembereket, vállalkozásokkal foglalkozó jogászokat, engineering cégeket, arculattervezőket, kisvállalkozásokkal foglalkozó külkereskedelmi szakembereket, tőkebefektető társaságokat, hitelszövetkezeteket, üzletközpontokat, vállalkozói klubokat, vállalkozássegítő irodákat, információs központokat, vállalkozói kapcsolatokat szervező társaságokat, továbbá azokat a vállalkozások számára is szolgáltaásokat nyújtó szervezeteket, akik, amelyek még nem jelentkeztek be névjegyzékünkbe, de új megrendelések szervezése, illetve a kedvezményes továbbképzési lehetőségek miatt fontosnak tartják a névjegyzékbe való felvételüket, hogy
– nevüket,– címüket,– cégük nevét,– jogi formájukat,– szervezetük létszámát,– tevékenységi körük részletes ismertetését,– számítógépük típusát, az információs rendszereket, amelyekkel összeköttetésben vannak,– munkatársaik idegennyelv tudását tartalmazó levelüket küldjék el a SEED Alapítvány címére: 1119. Budapest, Andor utca 60. A borítékra írják rá: Névjegyzék

A SEED hírei

„Prezentáció" címmel kiskereskedőknek rendezi meg következő tanfolyamát november 4-5-6-7-én a SEED Alapítvány. A holland Eastern Europe Cooperation Commitee-vel közösen szervezett kurzuson a résztvevők segítséget kapnak vállalkozásuk image-ének kialakításához, ahhoz, hogy vállalkozásukat a partnerek (bankok, vevők, szállítók) és a munkatársak számára vonzóvá tegyék. A tanfolyam színhelye Budapest, díja 3.000,- Ft. Jelentkezni a vállalkozás bemutatásával (név, alakulási év, létszám, év és árbevétel, tevékenységi terület) lehet a SEED Alapítvány címén.

Végzős holland diáklány szeretné kamatoztatni külkereskedelmi marketing-, piackutató és nemzetközi jogi ismereteit egy magyar vállalkozásnál. Jól beszél angolul, németül, franciául. Öt hónapra jönne Magyarországra jövő januárban, és itteni színvonalú fizetéssel is beéri. Az érdeklődő leveleket a Seed címére kéri: Bp., 1119., Andor u. 60. (Esther Schelvis).

Kenel-sor Kilitinél

Kutyapark kempingezőknek

Kétféle pulikutya van, tudtam meg Peturs úrtól. Úgymint gondozott és gondozatlan. A többi smafu. Hiába mondják, hogy létezik zsinóros, meg loncsos szőrű. A pulik kezelése egyébként is egyszerű. Hat hónapos korukig fésülni kell; amikor elkezd zsinórosodni a szőrük, attól kezdve már csak tépni.

Peturs László a kérdés szakértője. Feleségével, Harcsás Mártával az ország első nemzeti kutyaparkjának a birtokosai. Itt, a hatvanötös út mellett, Balatonkiliti közelében nyár közepén még kukoricaszárak suhogtak, levelek zizegtek, most pedig gondozott pázsit, kenelek (bekerített kutyaólak) sora. Bennük az idegen láttán hangosan csaholó különböző fajta kutyák. A siófoki házaspár évek óta dédelgetett terve megvalósulóban van. Az augusztusi hétvégeken már naponta ezernél több látogató kereste fel a telepet. Mely nem egyszerű kutyatelep, hanem kemping is, ahova a kempingező magával hozhatja a kedvenc ebet. Mert a balatoni kempingek üzemeltetői talán még elnéznék, hogy valaki kutyástól érkezik, de a Köjál szigorú őrei semmiképp.

Peturs úr elmondja, hogy itt, hat kilométerre a Balatontól a kutyás kempingezésnek nincs akadálya, mert ez már nem üdülőterület. Ennek ellenére az idén csak néhány család kempingezett itt. Nincs még híre! Ugyan a nyugati kutyaújságokban meghirdették, de reklámjuk csak négy nappal a nagy szabadságolások előtt jelent meg, késve.

– Öt évvel ezelőtt akartuk először megcsinálni a kutyaparkot – meséli Peturs László. – Már a helyet is lefoglaltuk, amikor egy hét alatt kipusztult az állomány. Bizonyítani nem lehet, de tudom, a szomszéd permetezte le gramoxonnal szegényeket. A kertben permetezett, ezek meg ugattak, úgyhogy odaszórt nekik is egy adagot. Egy hét alatt nyolc kutyánk, köztük a világgyőztes is elpusztult.

– Ez a telep mennyibe került?

– Túl vagyunk a hárommillión. De most már van vizünk, villanyunk, készek a kenelek. Sajnos, fák még nincsenek, pedig a kempingezéshez nagyon kell az árnyék is. Most ültetünk gyorsan növő fákat, és valamiféle árnyékvetőket is tervezünk.

Beszélgetés közben végigsétálunk a kenel-sorok előtt. Mindenütt rend, tisztaság. Bent a kedves, bár olykor félelmetes állatok. A magyar agár anyai örömök elé néz. Mellette az erdélyi kopó acsarkodva rágja a rácsot. A magyar vizsla magasan felmászik a kerítésre, szeretne kijönni. Aztán sorban a többi magyar fajta. A puli, a pumi, a mudi és végül egy méltóságteljes, borjú nagyságú komondor.

– Ez a portáskutya – mondja a gazda. – Éjszakára ezt és az egyik pulit engedjük szabadon. A puli nagyon éber, rögtön riaszt. Ahol pedig ez megjelenik, az embereknek elmegy a kedvük attól, hogy átmásszanak a kerítésen.

A kerítésen, hatalmas transzparensen három betű: NKP. Mintha valamilyen párt reklámfelirata lene. Pedig csak az első nemzeti kutyaparkot hirdeti. ■

– Tamási –

Fotó: Tóth László

Vendég sehol. Lehet, hogy a tulaj csak ugatja a vállalkozást?

Kamarai hírek - Budapest, Pécs

Mit vár tőlünk Európa?

Dél-dunántúli Regionális Gazdasági Kamara

Kétnapos üzleti találkozót rendez a Kamara Budapesten november 19-20-án. Ez alkalomból konferenciákra, magántalálkozókra kerül sor a gépipar és a feldolgozóipar szakemberei részére.

A Duna Intercontinental szállóban november 19.-én, hétfőn, az Európai Közösség üzleti kapcsolatairól, az együttműködés lehetőségeiről hallhatnak előadásokat a konferencia résztvevői. A délutáni csoportmegbeszéléseken a magyar ipar újragépesítéséről, az energiatakarékosságról, környezetvédelemről, az agrár-élelmiszeriparról és a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok lehetőségeiről váltanak szót a szakemberek.

Magántalálkozásokra kerül sor november 20-án (a helyszín ismét a Duna Intercontinental) a magyar üzletemberek és a potenciális partnerek között. Azok a vállalatok, melyek részt kívánnak venni a 30 perces tárgyalásokon, előzetesen is küldhetnek prospektusokat, tájékoztatóanyagokat cégükről.

A részvételi szándékot október 31.-ig kell jelezni a Magyar Gazdasági Kamaránál. 1055.Budapest, Kossuth Lajos tér 6-8.

Pécs: irány az NSZK!

Nagyszabású üzleti találkozót szervez a Dél-Dunántúli Gazdasági Kamara.A német Exportkereskedők Szövetsége képviselőivel november 6.-7.-én találkozhatnak az érdeklődők a kamara Bem utcai székházában,ahol részletes tájékoztatót is kérhetnek a szemináriumról.

Milyen lesz az új vámtarifarendszer?

Már folyik a felkészülés az egységes vámrendszerhez történő csatlakozásunkra, mely a világpiaci vérkeringésbe juttatja be a magyar gazdasági partnereket. Az Európai Közösségben 1983-ban bevezetett harmonizált vámtarifarendszer a nemzetközi áruforgalmazás alapja,mely az áruk teljes körét érinti.A lényeges tarifaszámok pontos megállapítása nemcsak a vámügyintézés szempontjából fontos,hanem ezekkel kell igazolni az áru származásának pontos helyét is.Az új tariferendszerről a helyi kamaráknál kaphatnak bővebb információt az érdeklődők.

Üzleti ajánlatok:

Német cég üzleti együttműködést ajánl információszerzésben, importszervezésében, vámügyek intézésében, tanácsadásban és piacszervezésben.

•

Grázi cég sürgősen keres ivólevet, textiliákat, cipőket, fehérnemüt, cigarettát, étkezési olajat egy és kétliteres kiszerelésben.

•

Francia lekvárkészitő cég korai gyümölcsöt importálna.

•

Bolzanói cég partnert keres gépi feldolgozáshoz: automata és precíziós esztergálás, fémek vagy félkész termékek további feldolgozása, fröccsöntött műanyagrészek formálása.

•

Olasz cég bőráruk eladásához partnert keres.

•

Olasz szilikongyártó üzem együttműködő társat keres a termelői és fogyasztói szektorban.

•

Német cég konyhabútorok eladásához importőrt keres.

•

Speciális építőanyagokat gyártó német cég termékei értékesítéséhez keres magyar partnert.

Az ajánlatokról részletes tájékoztatót a pécsi kamaránál szerezhetnek be az érdeklődők.

A győri kamaránál:

A tények nyelvén - a privatizációról

Október 15-én kamaránkhoz látogatott Bonnból a Német Exportszövetség képviselője, akivel egy novemberi exportfejlesztési szeminárium és szakembertalálkozó előkészületeiről tárgyaltunk.

•

Bár nagyon sok könyv, tanulmány jelent meg erről az utóbbi időszakban, a tapasztalatok mégis azt mutatják, nem megy zökkenőmentesen az átalakulás. Ezt segitendő szervezték meg a győri kamara munkatársai október 17.–18.-ra azt a találkozót, melyen neves kormányszakértők és svájci üzletemberek tartottak előadásokat a vagyonértékelésről, privatizációról s ezek hazánkban alkalmazható elveiről, módszereiről.

Az első napon a piacgazdaság átalakulásáról, az állami vállalatok vagyonkezeléséről hallhattak előadásokat. A második napon gyakorlati kérdésekről volt szó. Az esettanulmányok a Graboplast, a Győri Textilművek és a Rába MVG privatizációs tapasztalatait példázták.

A kétnapos konferencián a svájci szakemberek a hazájukban sikerrel alkalmazott és Magyarországon adaptálni kívánt módszerekről tartottak előadásokat. A német nyelvű programhoz szinkrontolmácsolást adtak a szervezők a nemzetközi szakmai konferencián.

Magyar Nemzeti Bank
Valuta- (bankjegy és csekk) árfolyamok

Érvényben: 1990. október 9 - 15.

Pénznem	Vételi árfolyam 100 egys. forintban	Eladási
Angol font	11626,40	12345,56
Ausztrál dollár	4735,62	5028,54
Belga font	189,71	201,45
Dán korona	1023,79	1087,11
Finn márka	1650,06	1752,12
Francia frank	1165,82	1237,94
Görög drachma a)	38,91	41,31
Holland forint	3465,26	3679,60
Ir font	10475,01	11122,95
Japán yen (1000)	465,39	494,17
Kanadai dollár	5155,88	5474,80
Kuvaiti dinár	*árfolyamjegyzés szünetel*	
Német márka	3906,23	4147,85
Norvég korona	1007,54	1069,86
Olasz lira (1000)	52,11	55,33
Osztrák schilling	555,33	589,68
Portugál escudo	44,39	47,13
Spanyol peseta	62,14	65,98
Svájci frank	4621,69	4907,57
Svéd korona	1054,64	1119,88
USA dollár	5955,04	6323,40
Ecu (közös piac)	8087,79	8588,07
a) bankközi és vállalati elszámolásoknál alkalmazható árfolyam:		
Görög drachma	40,07	40,15

A Magyar Nemzeti Bank 426/1984. sz. közleménye szerint hivatalos a Magyar Hírlapban, valamint a bankszervek helyiségeiben közzétett lista.

Kézművesvásár Pordenonéban, börze Innsbruckban

December 5-10 közt rendezik az Alpok-Adria Kézművesipari Vásárt Pordenonéban. A területen a magyar kamara ingyenes helyet kapott, így a hazai kézművesek, iparosok, kiskereskedők kedvezményesen vehetnek részt. A részvételi díj 8000 Ft, ami az installáció, a szállítás, árurendezés költségét is magában foglalja.

A következők jelentkezését várjuk: - lakberendezés, asztalosmunkák, bútorok, dísztárgyak, népművészeti termékek - textiliák, divatkiegészítők, ötvösök, régiségek - divatárus, sport- és szabadidőcikkek - élelmiszeripar - egyéb kézműves termékek.

Jelentkezési határidő 1990 október 31., a pécsi kamaránál, ill. a Baranya megyei vagy a pécsi Ipartestületnél.

•

Osztrák ipari börzét szervez az osztrák gyáripari egyesület Innsbruck mellett, Iglsben, illetőleg Bolzanóban, Trentóban és Innsbruckban. A börzén fórumot is szerveznek, amelyen az együttműködés új lehetőségeit vitatják meg. Bővebb információ: a kamarában, jelentkezést október 18-ig fogadunk el. A börze alkalmából megjelenő lapban a résztvevő cégek ingyen hirdethetnek, kereshetnek üzleti kapcsolatokat.

Őszi vásár Zalaegerszegen

Mivel a tavaszi jól sikerült, nagy várakozás előzi meg az egerszegi őszi vásárt, annál is inkább, mivel a rendezvényt új igazgatóság bonyolítja le. Várható, hogy a tavaszihoz hasonló lesz a résztvevők száma és a bemutató alapterülete. Az őszi vásár főprofilja a mezőgazdaság és az élelmiszeripar, ám ezen kívül az ipar legkülönbözőbb ágai is megjelennek Zala fővárosában. ■

Feszület a tábla fölött

Tizennyolc fiú van az osztályban és csak nyolc lány. Így azután a szükségesnél egy kicsit több apró ördögöcske bújik néha a társaságba. Az egyik például arra noszogatja Ferit, hogy lényegítse már át a hittankönyvet egy McLaren-Honda volánjává. Az érdemes nebuló órangyala igencsak fáradt lehet már, mert Feri könnyedén veszi a hajtűkanyarokat, és veszettül nyomja a gázt. Imre atya békésen tűri a dolgot, ameddig tűrheti. Az óra után jókedvűen konstatálja:

– Szerintem a maguk módján fölmérést készítenek rólam. Apró adagonként emelik a rosszaságszintet, és lesik, hogy meddig mehetnek el. Amikor szúrósabban rájuk nézek, akkor némán visszakérdez a tekintetük: „Tényleg? Többet nem lehet? Biztosan nem?"

Az osztályfőnök, a napközis tanárnő és a hitoktató egybehangzóan állítja: egy hónap alatt megszelidültek a gyerekek.Igazat mondhatnak, mert a hittanóra egyik vendége, egy másik osztály tanárnője, aki nem először látta az első cét, meg is kérdezte kolléganőjétől: „Mi van? Betegek, hogy ilyen csöndben vannak?"

Nyuszik és szentképek

A kaposvári Tóth Lajos iskola többi osztályában is tanítanak hittant. Ebben azonban hetente kétszer szolgál az ifjú „atya", s a gyerekek imádsággal kezdenek és zárnak minden napot. A tábla fölött feszület függ. Reizer Józsefné osztályfőnök siet leszögezni:

– Nem egyházi osztály ez. Ugyanúgy az állami iskola része, mint a többi. De az intézmény lehetőséget adott rá, hogy elindítsunk egy ilyen csoportot. Amúgy is első osztályt kaptam volna, és szívesen vállaltam épp ezt. Nincs ebben semmi különös. Eddig sem tanítottam rosszat a gyerekeknek, most is elsősorban az a dolgom, hogy a betűvetést, a számolást és a többit elsajátítsák. Nekik és nekem is segít, hogy itt közben gondot fordítunk hitbéli gyarapodásukra is.

A tanulmányi előmenetelért öt piros pont után egy kartonlapocskára nyomott, hazavihető, kiszínezhető nyuszit kapnak a gyerekek. A magaviselet, a jó cselekedetek elismerése szintén a piros pont, ám ezek ötösével szentképre válthatók. Ennyit a formaságokról. A lényegről hallgassuk tovább – ahogyan a gyermekek nevezik – Aranka nénit:

– Meglepett, hogy az első napokban eléggé agresszívek voltak a tanítványaim. Ez egyben megadta az első nagy feladatot is. A korábban is vallásos szellemben nevelkedett gyerekek esetében rögtön hatásos volt, ha úgy szóltam rájuk: „Szomorú nagyon a Jézuska, ha rossz vagy." A többiekre csak most kezd valamelyest hatni az ilyen érvelés.

Engem pedig ez lepett meg. Hogyan? Korábban is? Többiek?

– Ne haragudjék, városszerte úgy hírlik: ide katolikus családok íratták be gyermekeiket. Nem így van?

– Nem egészen. Pontosan fele-fele az arány, tizenhárom gyermek ép családból érkezett, tizenhárom pedig csonkából. És ugyanígy körülbelül a gyerekek fele itt vetett keresztet életében először. Több szülő már meg is mondta: ő eddig nem törődött az ilyesmivel, de úgy gondolja, hogy a vallásos szellemű osztályban majd jobb lesz a gyereke, mint a „sima" iskolában.

Ének és ima

Szűcs Imre káplán a Nagyboldogasszony plébániáról jár át kedden és csütörtökön a harmadik órát megtartani az első céseknek. Szép lassan haladnak az alapfogalmaktól a bonyolultabb dolgok felé, s minden hittanórán énekelni és imádkozni is tanulnak a nebulók. A próza már jobban megy, az éneklés még gyengécske.

Imre bácsi közszeretetnek örvend. Alig tud elszabadulni az iskolából, tanítványai marasztalnák. Már a plébánián mondja:

– Engem is nagyon meglepett, hogy a gyerekek fele imádkozni sem tud. Ez még több feladatot ad. Nem is annyira a tanítás terén, de azon kívül. Mert nemcsak tananyagot kell látnunk a hittanban, hanem annál többet, az átlagostól eltérő életmódot, elhivatottságot... Életem egyik legszebb élménye, hogy itt néhány gyerek tőlem kapta az első jelzést Istenről. De ez arra kötelez, hogy a szüleikre is gondot fordítsak.

– Mit tesz akkor, ha a szülő ellenáll: ő már nem, csak a gyerek...?

– Találkoztam ilyennel. Én nem követelhetek, csak kérhetek. A döntés szabad. De három éve tanítok hittant, és látom, hogy egy családban a kisgyermeknek is van alakító ereje. Még elég zavaros a világ, ennek az osztálynak az elindítása is inkább különös, mint természetes. Csak azt mondhatom, mint minden pap: a kétségek között is bizakodnunk kell.

Szép vers...

A helyzetet talán jellemzi: az egyik szülő lelkendezve újságolta az egyik nevelőnek, hogy egy nagyon szép verset mondott neki otthon a gyerek. Utóbb kiderült: a reggeli imádságról van szó.

A bizonytalanságokat és a félelmeket is jellemzi, hogy az osztály napközis tanárnője, aki az idén végzett a kaposvári főiskolán, beszélgetésünk másnapján, mint a vércse támadt rám: anélkül a nevét és egy szavát sem közölhetem, hogy ő a megjelenés előtt ne olvasta volna el az írást. Mert szerinte az újságírók mindent összefirkálnak.

Gyanakvását értettem is meg nem is. Még a hitoktatás körül zajló csatározások sem ültek el, hát akkor egy katolikus osztály körül mi kavaroghat... Maradjon hát az ifjú hölgy névtelen.

Ugyanakkor leszögezendő tény: Kaposváron a vártnál sokkal több, körülbelül háromezer gyermek jelentkezett iskolai hitoktatásra. Annyi, hogy a katolikus egyháznak gondot okozott, lesz-e elegendő hitoktató. (A református és az evangélikus egyház egyelőre a gyülekezeti oktatás mellett maradt.) ■

Luthár Péter

Termelési filmek

„A rossz asszony itt száraz időben is átlátszó nájlonköpenyt visel" (Máriássy Félix: Teljes gőzzel)

Új filmklubot indított el a pécsi Művészetek Háza 1949 és 1953 között készült magyar termelési filmekből. Újra levetítik a Dalolva szép az élet, az Állami áruház, a Teljes gőzzel című filmeket, s kiváló színészeket láthatunk viszont a mozivásznon: a sorozat első darabjaként bemutatott Egy asszony elindul című filmben például Tolnay Klárit, Básti Lajost, Darvas Ivánt, Pécsi Sándort. Egyiküket a napi tizenhat órát dolgozó, öntudatos, kommunista munkáskáder, másikukat a dologtalan, a népi demokráciát megvető, úri középosztálybeli aranyifjú szerepében. Amilyen volt akkoriban a világ.

Hogy milyenek voltak a sztálinizmus hétköznapjai, arról szinte semmit se tudhatunk meg a filmből. De olyan áhítattal ejtik ki a szereplők az "állam" szót, olyan hátborzongató a filmvégi ütemes vastaps, hogy valamit mégiscsak megsejthatünk belőle. E filmekből az derül ki, hogy megrendelői, a kommunista párt vezetői milyennek képzelték a szocializmust és az új embert, aki felépíti. Van a filmnek egy orwelli jelenete: a nagyságából öntudatos munkásasszonnyá lett főhősnek választania kell az állam és a szerelme között, s ő az előbbit választja, feljelenti disszidálni készülő férjét, mert az állam érdekét fontosabbnak ítéli.

Vagy fogalmazhatunk úgy is: az Állam iránti szeretete nagyobb, mint a férje iránti szerelme. A termelési filmek megrendelői ilyennek képzelték az új embert.

Persze ma már bizonyos jeleneteket paródiának látunk.

De hogyan nézhette vajon a lakosság az Egy asszony elindul nyitójelenetsorát: egy szakasz szovjet katona segítségére siet egy asszonynak, megjavítják a szekerét, s a parancsnok, mikor fölveszi a karjára az asszony kisfiát, cukorkát nyom a szájába. Mit gondolt az akkori mozinéző? Egyszerűen csak annyit, hogy: hazugság? S átfutott-e a hátán a hideg, amikor az egyik épülő Duna-híd csodálatos, óriás vaselemeit, s a rajta dolgozó hegesztőket látta a vásznon, hogy ez mégiscsak nagyszerű? Az építés. Hányan gondolták ezt, és hányan, hogy ez is hazugság, mert ezt a hidat a szabadságról nevezték el. Ezek.

Sztálinnak az volt a véleménye a filmgyártásról, hogy ha a Szovjetunióban évente tíz film készül, s abból csak kettő jó, akkor teljesen fölösleges a másik nyolcat elkészíteni, elég ezt a kettőt. Mivel a termelési filmek forgatásának éveiben még hűen követtük a szovjet példát, biztosak lehetünk abban, hogy jó filmeket fogunk látni e sorozatban, melynek október 24-én vetítik a következő filmjét, Máriássy Félix Szabóné című művét, a Kossuth Mozi klubtermében. ■

-ts

Írók Dél-Dunántúlon

Új titkárt választott a Magyar Írószövetség Dél-Dunántúli Csoportja *Csuhai István*, a Jelenkor szerkesztője személyében, és megerősítette elnöki tisztében *Pákolitz István* József Attila-díjas költőt. Debrecen illetve Pécs a legnépesebb vidéki irodalmi centrum. A 24 fős dél-dunántúli írócsoport a Pécsett, Kaposváron és Szekszárdon továbbá kisebb településeken élő írók, költők, kritikusok, fordítók csapatát fogja össze. Pécsett alkotói nemzedékek élnek egymás mellett, s az irodalmi élet hagyománya hatvan esztendeje töretlen. E kontinuitást személyében s életművével is Csorba Győző képviseli. Az irodalmi műhelyek legkiválóbbjai között jegyzik a Jelenkor irodalmi és művészeti folyóiratot, amely 32 esztendeje indult, s 1989 elején megszerveződött köréje a könyvkiadó. Most adták ki kilencedik kötetüket. Hatodik életévébe lépett a Baranya Megyei Könyvtár gondozásában működő Pannónia Könyvek kiadói programja, amely a régió egyetemes értékkel bíró szellemi termékeit bocsátja közre évi öt-hat kötettel.

Minderről az írócsoport leköszönő titkára, Bertók László József Attila- és Graves-díjas költő számolt be a tisztújító ülésen, amelyen Jókai Anna, a Magyar Írószövetség elnöke is résztvett. Bertók László tizennégy éven keresztül látta el az írócsoport titkári tisztét, és járult hozzá ahhoz, hogy a csoport tényleges szakmai, baráti közösségként működjön. Fő programjukat az írás, azaz a folyóiratokban, könyvekben megjelenő publikációk képezik, továbbá a megjelenő kötetekhez kapcsolódó irodalmi estek. Ezek és a Jelenkor-matinék színhelye 1987 decemberétől a Művészetek Háza.

A Jelenkorban napvilágot látó kiemelkedő műalkotások, alkotók elismerésére díjat alapított Szinynyei Júlia örököse; első alkalommal Makay Ida költő vehette át. Az írócsoport sokadszori nekirugaszkodás valamint a hivatalos akadályok elhárultával emléktáblát avatott Pécsett, Szántó Tibor szülőházán. Részt vett a Pécsváradon rendezett Kodolányi-emlékülésen.

A tisztújító ülés résztvevői megemlékeztek Szederkényi Ervinről, aki negyedszázadon keresztül jegyezte a Jelenkort, s emelte azt a legjobb folyóiratok sorába. Szederkényi Ervin posztumusz József Attila-díjban részesült. Munkáját átmenetileg, egy éven keresztül Hallama Erzsébet író látta el, majd 1988 áprilisától Csordás Gábor szerkeszti a lapot, s vezeti a könyvkiadót 1989 elejétől. ■

Pécsiek és a Déry-díjak

A Déry Tibor Alapítvány díjait vehették át többen is a Dél-Dunántúl irodalmi életének reprezentánsai közül: a költők névsorában ott találjuk *Bertók Lászlót* és *Parti Nagy Lajost*, a prózairókében a pécsi indulású *Lázár Ervint*. Déry-díjban részesült a Jelenkor főszerkesztője, *Csordás Gábor*. A magyar irodalom fordítói közül pedig az angliai Georges Szirtes, aki Bertók László verseit is angolra fordította. A Déry-díjakat október 18-án délelőtt adta át a kuratórium a Szerzői Jogvédőben, Budapesten.

• zene • zene • zene • zene • zene • zene •

Paperett

Papp Zoltán, a Pécsi Nemzeti Színház karmestere. Nevével különböző zenei műfajokban szerzőként is találkozhatunk. Október 22-én *„Kiderül most, ki a férfi?!"* címmel szerzői estje lesz.

– Már hat éve is szóbakerült egy ilyen est, de nem olyan egyszerű az elfoglalt előadóművésszekkel időpontot egyeztetni. Most végre sikerült. A közreműködők a PNSZ művészei, a Mecsek Fúvósötös és a Pécsi Szimfonikus Zenekar szólistái, valamint felvételről az Orff együttes, Ivasivka Mátyás vezényletével, ők a Japán szvit című darabomat adják elő. A műsor első felében sanzonok, megzenésített versek szerepelnek, illetve két instrumentális szólódarab, egyik fúvósötösöm. Majd a műsor második felében zenés darabjaimból mutatunk be részleteket. Végezetül, hogy a közönség ne menjen ki keserű szájízzel, egy-két számomra szimpatikus zenei paródiát fognak hallani.

Több munkámnak most lesz a bemutatója: klarinét darabomat csak Amerikában játszották eddig, Magyarországon most szólal meg először. Makay Ida és Bertók László megzenésített versei is újdonságok. Mert közben dolgozom tovább és sok tervem van, ezek közül is bemutatunk néhány részletet, ilyen az Eörsi István: Sirkó és kakaó című művére készülő paperett, valamint a valószínű nyáron bemutatásra kerülő Csontbrigád című musical. Akik úgy gondolják, hogy ezt kibírják, azokat szeretettel várom...■

• könyv • könyv •

Horváth Ádám ajánlja

Don Carlos – franciául

Horváth Ádám a televízió főrendezője. Zenei rendezőként, élő, komolyzenei koncertek, egyenes adások és tévéjátékok rendezőjeként ismerjük. Egy vele készült beszélgetésből tudom: szenvedélye a jó lemez. Kedvenc lemezei közül ajánl A HELYZET olvasóinak.

– A Don Carlos, nagy kedvencem, régi idők óta megvan a lemez sokféle kiadásban. Amit most ajánlok, kiváló hangminőségű, technikailag is kifogástalan kompakt lemez, a legújabb kiadás. És a lényeg: Claudio Abbado dirigál, Don Carlost Placido Domingo énekli, Fülöpöt Rugero Rajmonti, az Inkvizítort Gyaurov, fantasztikus felvétel.

Az előadás olaszul közismert, pedig az eredeti bemutató Párizsban volt, és az számít eredetinek. Ezen a lemezen a teljes operát hallhatjuk, a bemutató nyelvén, franciául.

Azért is veszem elő, hallgatom gyakran, mert nagy álmom, hogy még aktív koromban rendezhetem a televízióban. Ha nem is Domingoval, de magyar Domingokkal és Gyaurovokkal.

Sch

képzőművészet • képzőművészet • képzőművészet • képzőmű

Világhírű firkák

Andrea Rauch és Stefano Rovai – mindkettten designerek – 1983 júliusában alakították meg Firenzében a GRAPHITI STUDIO–t. Az elmúlt hét évben tevékenységük sokrétűvé vált. Eleinte elsősorban vállalatok, kulturális szervezetek és politikai pártok számára dolgoztak. Később és mind a mai napig készítenek színházi díszleteket, jelmezeket, grafikákat gyermek–, kísérleti– és nagyhírű színházak számára. 1988-ban ők készítették a Caracasi Színházi Világfesztivál grafikai anyagát. Művészeti tanácsadóként dolgoznak a Nuova Italia, az Electe és a Casa Usher kiadóknak. Kiállításokat rendeznek: így rendszeresen ők rendezik a firenzei Fotótörténei Múzeum (Museo di Storia della Fotografia dei Fratelli Alinaria) kiállításait is. Jelentős grafikai kiállításokon alkotóként jelentkeznek. Párizsban 1989-ben az Emberi és Pogári Jogok Nyilatkozata kihirdetésének 200 éves évfordulójára ők készítették az egyik hivatalos plakátot. Műveik számos gyűjteményben megtalálhatók New Yorktól Berlinig, most október 18-tól Pécsett a Kisgalériában láthatjuk őket. ■

érdemes • érdemes • érdemes • érdemes •

ZALAEGERSZEG

Orbán Dezső festőművész kiállítása látható októberben a Hangverseny- és Kiállítóteremben.

Orbán Dezső az egykori Nyolcak tagja. 1939-től száznégy éves korában bekövetkezett haláláig (1984) Ausztráliában élt.

A Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben október 25–28. V. Lubik Imre Országos Trombitaverseny.

NAGYKANIZSA

A Hevesi Sándor Művelődési Központban október 22-én 19 órakor az Új Budapest Vonósnégyes koncertje. A műsorban Beethoven művek szólalnak meg.

Az Ifjúsági Házban október 19-én fél 6 órakor: Hogyan keletkezik a gömbvillám? – Dr.Egely György előadása.

SZEKSZÁRD

A Művészetek Házában a „Kiállítás három szólamban" című tárlat látható.

A hangversenyek sorában Liszt emlékest lesz október 18-án este fél 8 órakor. Közreműködnek: Deák László (orgona), Husek Rezső (zongora), Elmauer József (zongora), Lányi Péter (zongora) és Lányi Tamás (orgona).

Szekszárdi rögtönzések... október 26-án este fél 8 órakor – Dahos Béla fuvolaművész, Lantos István zongoraművész, Sebestyén János orgonaművész, Szenthelyi Miklós hegedűművész hangversenye

A Biblia a társművészetekben sorozat – „A rossz eredete" című előadása, október 26-án 18 órakor – előadó: dr.Reisinger János

Október 24-én 19 órakor indul Képes hangos jazztörténet címmel szabadegyetem, melynek első előadása: A jazz előtörténete, előadója Szigeti Péter. A Babits Mihály Művelődési Központban október 12-26-ig látható kiállítás, címe „Évmilliók emlékei" – Bertalan Tamás, Sövér László és Orbán Zoltán gyűjteményéből magyarországi ősmaradványokat láthatnak az érdeklődők.

KAPOSVÁR

A Somogyi Képtárban a VII. Dunántúli Tárlat látható

A Somogy Megyei Múzeumban a tavalyi Dunántúli Tárlat nagydíjasa, Bartha László kamarakiállítása.

KOMLÓ

A Színház- és Hangversenyteremben Bálint Ferenc grafikus művész kiállítása látható.

PÉCS

A Művészetek Házában október 16-án és 20-án 19 órakor a Sipos-Színpad bemutatója: Fekete hangok – Federico Garcia Lorca: Cigányrománcok c. műve alapján. Előadja: Jónás Judit, a PNSZ művésze.

Filmklub, október 14-én 20 órakor Máriássy Félix: Szabóné (1949)

Nagybőgő – Hárfaest, Sztankov Iván és Pachmayer Ilona hangversenye október 25-én 19 órakor

Az Ifjúsági Ház Galériájában látható a hónap végéig az a kiállítás, amely a Pécsi Művészeti Szakközépiskola és a fellbachi Grafik-Designer iskola közös képzőművészeti nyári táborának alkotásaiból válogat.

A Pécsi Galériában Peter Dobrovic festőművész kiállítása látható.

színház • színház • színház • színház • színház • színház • színház

ZalaegerszegiHe vesi Sándor Színház

Mefisztó – október 19-én és 20-án 19 órakor.

Furcsa pár – október 24-én és 25-én 19 órakor.

Győri Kisfaludy Színház

Teaház az Augusztusi Holdhoz – október 19-én, 21-én és 24-én 19 órakor.

Travia – október 18-án és 20-án 19 órakor.

Csárdáskirálynő – október 22-én 19 órakor.

Jézus, az ember fia – október 25-én 19 órakor.

Kaposvári Csiky Gergely Színház

Micimackó – október 25-én és 26-án 14.30 órakor.

Sirály – október 19-én, 20-án, 24-én, 25-én és 26-án 19 órakor.

Pécsi Nemzeti Színház

A víg özvegy – október 21-én 15 és 19 órakor.

Jubileumi balettest – október 24-én 19 órakor.

Szeget szeggel – október 19-én, 20-án, 23-án és 25-én 19 órakor.

Stúdiószínház

Én, Shirley – október 24-én este fél 8 órakor.

Szobaszínház

Amit a lakáj látott – 20-án és 23-án este fél 8 órakor.

könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv •

Bohumil Hrabal könyveivel egyre gyakrabban találkozhat a figyelmes olvasó. Idestova egy évtizedet számlál a magyarországi könyvkiadóknak az a jó szokása, hogy Hrabal rajongóit évente-kétévente egy-egy újabb Hrabal–kötettel örvendeztetik meg. Most mégsem legutóbbi, az idei könyvhétre megjelenő regényét, a *Harlekin milliói*t ajánlom (bár megérdemelné), nem is Esterházy Péter utolsó regényét, amely eljátszik a cseh író nevével, hanem egy Hrabal–interjú kapcsán az Európa Kiadó három könyvújdonságát: mindegyikük összefügg a prágai mesterrel.

A Kortárs még tavaly, a Jelenkor az év elején közölt részleteket abból a könyvnyi terjedelmű életrajzi beszélgetésből, melyet a Felvidéken élő kritikus, Szigeti László a „nehéz időkben", valamikor a nyolcvanas években készített Hraballal. Ebből az interjúból kiderül, hogy Hrabal igazi macskabarát: Prága melletti nyaralójában két gyönyörű kandúr gazdájának mondhatja magát.Minden bizonnyal ő is haszonnal forgathatná a brit etnológus, Desmond Morris: Miért csinálja?...a macska című könyvecskéjét. A könyv eredeti címe, a Catwatching kifejezőbb a fordításnál: A csupasz majom című, az emberi evolucióról szóló és méltán népszerű könyv szerzője ezúttal valóban nem valamilyen elméleti feltevést elkotott meg, hanem mindennapi tapasztalataira hagyatkozott, és a macska megfigyelése után vonta le következtetéseit. Kinek a kiváncsiságát nem keltette még fel ez a rejtélyes állat, amit macskának nevezünk? Morrisét felkeltette, és a több, mint félszáz, őt foglalkoztató kérdésre megpróbált mindannyiunk számára haszonnal járó válaszokat adni: megtudjuk például, hogy miért szaggatja ki a macska kedvenc fotelünk huzatát, miért dorombol, mit jelez farkának remegése, és még azt is, miért egészségesebbek a macskatartók a többi embernél. A könyvnek a pártdarabja is kapható, s ez alighanem az állattartók táborának ellenkező részét hozza majd izgalomba: ugyanis a kutyákkal foglalkozik.

Az említett interjúnak egy másik helyén Szigeti irodalmi elődeiről, vonzódásairól kérdezi Hrabalt, aki hosszan beszél egy Magyarországon eddig teljesen ismeretlen íróról, Ladislav Klímáról. A századfordulóján élt Klíma olyan fenegyereke volt a cseh irodalomnak, amelyhez foghatót minálunk nehezen találunk. Kortársai filozófusnak tartották (ha egyáltalán komolyan vették), utóélete 1948–tól körülbelül Hamvas Béláéhoz hasonlítható: az ő munkái is kéziratban terjedtek. A most már magyarul is hozzáférhető *Klíma–kötetből* világossá válhat, hogy prózaírónak sem volt akármilyen, s Hrabal vonzódása hozzá egyáltalán nem véletlen. A Sternenhoch herceg szenvedései című kötet három kisregényt tartalmaz. Nem tudom, hogy a világirodalmi nagyságnak fokmérője-e a lexikon-szócikkek terjedelme, a Világirodalmi Lexikon mindenesetre egyetlen sort sem szentel ennek a furcsa írónak, pedig megérdemli, hogy megismerkedjünk vele.

S ha a nagyságnál tartunk, hadd kapcsoljam össze ezt Hrabal harmadik nagy szerelmével, a zenével (az interjúból megtudható, hogy legszívesebben Beethovent, Schubertet és Mahlert hallgatja), és hadd ajánljam a Mérleg-sorozat egyik legutóbbi kötetét, *Alfréd Einstein: A zenei nagyság* című könyvét. Az Einstein név inkább a természettudományokból ismerős; ám ezúttal nem Albertről, hanem bátyjáról, a zenetudósról van szó, aki ebben az esszéjében egy izgalmasnak látszó kérdést tesz fel: mi biztosítja a művészetben a hírnév fennmaradását? A könyvet letéve nemcsak választ kapunk erre a kérdésre, hanem megismerünk egy különbejáratú és lefegyverző zenetörténetet is. ■

Csuhai István

színház • színház • színház • színház • színház • színház • színház

A *Pécsi Nemzeti Színház* október 19-én mutatja be, Shakespeare: Szeget szeggel című művét. A darabot Shakespeare harmadik alkotói korszakában írta (1601-1608), mely a nagy tragédiák korszaka. Azt lehetne gondolni, – írja Szerb Antal –, hogy valami nagy válságon mehetett át, mely világfelfogását maradandóan tragikussá tette, de lehet, hogy ez csak egyszerűen férfivá érésének, a dolgok sötét valóságához való elérkezésének természetes folyamata volt. Ekkor születtek a Julius Caesar, a Coriolanus, az Antonius és Cleopatra, a Hamlet, a Macbeth, a Lear király és az Otelló. Ebben a periódusában csak két vígjátékot írt: a Troilus és Cressidát és a Szeget szeggel-t, bár ez utóbbi közelebb áll a tragédiához.

Angelo: Kőszegi Ákos, Izabella: Illés Györgyi

Aki lel, az nyer!

Szóháló

Nem (csak) angolul tudóknak!

Sorozatjátékunk első fordulójában az alábbi táblázat 400 betűjéből majd' száz angol szó olvasható ki: vagy vízszintesen, vagy függőlegesen, vagy átlósan, balról jobbra. A táblázat egy-egy betűje többször is felhasználható. De vannak olyan betűk is, amelyek éppen „nem játszanak".

Minden héten más-más témakörből válogatjuk a szavakat, s azon a héten csak az abba tartozó szavak számítanak. Az első forduló témája a közismert zenei hangszerek köre, a későbbiekben a színház, az irodalom, az utazás, a könyvtár, a virágok, sőt a kocsma is terítékre kerül. Mivel az elrejtett szavak egy-egy témakör alapszavait gyakorlatilag teljes körűen tartalmazzák, játékunk a nyelvvizsgára való felkészülés hasznos kelléke lehet.

A játék hétről hétre egyre nehezebb lesz, de úgy véljük, azok a játszani, s tanulni vágyó olvasóink is meg tudnak birkózni vele, akik még nem tudnak angolul.

Aki a legtöbb szót találja, könyvjutalmat kap.

A megtalált szavakat kérjük szerkesztőségünk címére (7621 Pécs, Sallai u. 7.) betűrendbe gyűjtve legkésőbb november 1-ig beküldeni.

A helyes megoldást két hét múlva, a nyertesek névsorát három hét múlva közöljük.

●

A szóháló megalkotója, játékmesterünk, a matematikus **Pálffy László** egyúttal arra is bíztatja játékos kedvű olvasóinkat, hogy maguk is próbálkozzanak eféle szóhálók létrehozásával és küldjék be azokat.

Egy 10 x 10 -es tábla száz betűjére legalább száz angol szót tudnak felépíteni. A megkötéseken lazítva: nem kell, hogy a kiolvasható szavak egy megadott témakörbe tarozzanak, sőt kötőszavak, névelők, névmások, nevek is lehetnek. További könnyebbség lehet, hogy nem csak balról-jobbra, de jobbról-balra kiolvasható szavakat is tartalmazhat a rejtvény. Így egy betű akár nyolc szó tatozéka is lehet.

Kérjük, a 10 x 10-es tábla mellé közöljék az elrejtett angol szavakat (minimum 100 szó), azok jelentését, és a megfejtés vonalas ábráját.

Q	N	R	O	H	X	P	L	T	C	C	T	B	D	G	E	O	Y	I	R
T	R	Q	T	N	E	P	R	E	S	E	E	I	I	N	O	Y	T	K	B
A	E	R	F	X	T	W	E	C	P	S	O	L	O	Z	S	M	R	D	A
B	C	E	Q	P	Q	T	A	M	T	A	V	B	E	P	J	A	E	E	S
O	O	H	O	X	U	N	U	E	R	C	M	X	I	S	T	X	L	N	S
R	R	T	K	L	I	R	N	C	Z	O	L	N	L	I	T	O	G	O	C
O	D	I	F	L	T	A	H	M	R	E	E	A	U	I	J	A	N	H	O
S	E	Z	O	E	T	L	X	T	C	T	T	G	R	I	O	M	A	P	N
L	R	I	O	S	U	E	R	F	G	G	J	M	S	I	F	H	I	O	A
A	V	B	A	T	A	S	E	P	I	P	N	A	P	H	N	M	R	L	G
B	O	C	E	B	T	X	S	D	C	F	C	O	T	A	O	E	T	Y	R
M	X	V	T	F	O	D	P	E	A	K	E	E	G	G	A	O	T	X	C
Y	M	E	L	U	R	M	B	S	B	Z	N	V	P	W	M	L	V	C	V
C	M	T	K	U	B	A	B	U	A	R	E	N	O	H	P	O	X	A	S
O	W	A	M	R	R	A	T	A	O	L	A	F	P	H	F	C	V	N	L
R	E	M	I	C	L	U	D	C	R	I	T	B	I	A	S	C	D	P	U
E	L	L	E	I	V	Y	K	K	M	D	L	E	P	R	S	I	K	L	T
O	N	A	I	P	P	K	B	E	L	L	D	G	R	P	W	P	B	U	E

Előre kitervelt gyilkosság!

Egy franciaországi kiképzőközpontban évente kétszer tartanak katonai gyakorlatot nyugatnémet katonáknak – radioaktív sugárzó terepen.

A földfallal körbeépített terület egy futballpályánál alig nagyobb. A téren öreg terepjáró jelenik meg, s miután utasai az előírt munkát elvégezték, a kijárat felé indul. A terep közepén azonban elfogy a benzin. Kínos ügy: a jármű ugyanis sugárszennyezett területen áll, a mérőműszer 3 millisievertnyi sugárdózist mutat. A további tartózkodás veszélyessé válhat az utasok számára, hiszen már kis sugáradagok is későbbi rákos megbetegedésekhez vezethetnek. Szerencsére hamar megérkezik a segítség, s még időben sikerül a német Bundeswehr katonáit a biztonságot nyújtó földfal mögé juttatni.

A nyugatnémet védelmi minisztériumnak mindeddig sikerült titokban tartania ezeket a gyakorlatokat. Mígnem a hamburgi STERN két riportere megszimatolta: a franciaországi Cher megyében, Bourges közelében a Bundeswehr sorkatonái évente kétszer nukleáris gyakorlaton vesznek részt, ahol az élethűség kedvéért valódi radioaktív sugárzásnak teszik ki őket.

A legutóbbi - s remélhetőleg az utolsó - ilyen gyakorlat 1990. júliusában zajlott le ötven katona részvételével. Jürgen Kämper alezredes véleménye szerint „csupán valósághű és praxisorientált kiképzésről van szó, és emellett a katonáknak még arra is van lehetőségük, hogy a szép, műkincsekben oly gazdag Franciaországot megismerhessék.

Mi is történik valójában? Egy öreg páncélos radioaktív port szór ki a gyakorlóterepre, épp úgy, mint ahogy télen a jeges utakat sózzák. A katonáknak pedig az a feladatuk, hogy megtisztítsák a terepet a radioaktív szennyezéstől. Ezenkívül a katonai járműveket és műszereket is sugármentesíteniük kell. A felhasznált radioaktív anyagot egy Párizs melletti reaktorban állítják elő neutronbesugárzással, s az így létrejött 40,2 órás felezési idejű lathan 140-es izotópot a francia hadsereg szállítja a gyakorlat helyszínére.

A nyugatnémet védelmi minisztérium utasításában ez áll: „A gyakorlaton résztvevő csapatnak meg kell tanulnia a sugárzó területen való helyes viselkedést és a szennyezés eltávolítását, s mindezt valódi feltételek közt." A feltételek olyannyira valódiak, hogy a gyakorlaton résztvevőket 25 millisievertes sugárzásnak is kitehetik, ekkora sugáradagot pedig még a nyugatnémet atomerőművekben sem engedélyeznek az ott dolgozóknak.

Thomas Kremling százados, sugárzásvédelmi megbízott szerint „legkésőbb a harmadik napon a katonák megbarátkoznak a gondolattal, hogy sugárszennyezett területen vannak, és a különleges óvatosság is megszűnik. Ilyenkor nagyon oda kell figyelnem, nehogy elfeledkezzenek arról, hol is vannak."

Azonban a különleges óvatosság sem segít sokat, mert a Bundeswehr nem tudja megfelelő sugárzásvédő eszközökkel ellátni a katonákat. Gyapotból készült overall, gumicsizma és kesztyű áll a gyakorlaton résztvevők rendelkezésére, valamint tetszés szerint az arcot félig vagy teljesen borító gázálarc. A nagy gázálarc, mely a szemeket is védi, nehézkes, kényelmetlen, ezért a katonák nem szeretik, sokkal inkább a nyáron nem olyan meleg félmaszkot választják. Ez azonban kellő védelmet még Kremling százados szerint sem nyújt. A gázálarcokat és a ruhákat a gyakorlatok után formaldehyddel tisztítják, ami szintén igen ártalmas. Miután a védőruhák nem vízhatlanok, történhet balaeset a műszerek és a járművek tisztításakor is. Ha az erősen vegyszeres vagy már radioaktív anyagot is tartalmazó folyadék véletlenül a ruhára fröccsen, az azonnal átereszti, és közvetlenül a katona bőrét éri a veszélyes anyag. Mire a szerencsétlen a ruhától megszabadul és zuhany alá áll, több, mint tíz perc is eltelik.

Krüger sugárzásszakértő szerint „embereket szükségtelenül sugárzásnak kitenni bűn, előre kitervelt gyilkosság."

Már meg is tette az első lépéseket a közkatonák életével való felelőtlen játszadozás leállítására és a bűnösök felelősségre vonására: a polgári törvénykönyv 340-es paragrafusára hivatkozva feljelentést tett Gerhard Stoltenberg védelmi miniszter ellen. A törvény ugyanis így rendelkezik: „Az a hivatalt viselő egyén, aki szolgálata alatt testi sértést követ el, illetve annak megtörténtét nem akadályozza meg, három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő."■

L. Könczöl Imre

A kormány körmére néznek

A rekordok (általános) választása zajlott le október második vasárnapján Ausztriában. Az eredményeket, s a rövid elemzést múlt heti számunkban olvashatták. Diplomáciai tudósítónk *J.F. Balvany* közvetlen közelről szemlélte az eseményeket, s részt vett a pártok választást követő fogadásain.

Jörg Haider-ben, a szabadelvű (FPÖ) emberében látják sokan a jövőbeli polgárság és demokratikus jobboldaliság hatékonyabb letéteményesét, az elburjánzott koalíciós korrupció istállójának megvesztegethetetlen tisztogatóját. Kétségtelen, nagy szüksége van az osztrák közéletnek erre az ellenőrzésre. Az FPÖ-pártfőnöke, Norbert Gugerbauer A HELYZET-nek nyilatkozva kifejtette: – Legyenek nyugodtak, megduplázott parlamenti képviselettel még sokkal szorosabban nézünk majd a kormány körmére.

A mai Magyarországgal szemben az osztrák politikai kulisszatologatásnak semmi jelentősége nincs. Pártkülönbségre való tekintet nélkül a bécsi kormány épp úgy, mint a közvélemény barátságos, megértő és segítőkész érzelmekkel viszonyul hozzánk.

Made in Germany

Szégyenkezve vallom be, elkapott némi fennhéjázás amikor nyugati autóm lett. Mindeddig a kisemberek, a nemecsekernők pártján álltam, közéjük valónak éreztem magam s ebből a pozícióból néztem a régi és az új gazdagokat.

De az ember gyarló. Ahogy mostan és itten ülök nyugati autómban, hát bizony érzem, hogy kivetkőztem korábbi önmagamból. Dölyfös lettem, rátarti, kivagyi. Nyomom a gázt, nézem a többieket, hogyan kapaszkodnak az elavult, ósdi konstrukciójú, keleti Ladák, Daciák, Skodák és hasonlók volánjába.Nézelődés közben azt gondolom: úgy kell nektek, élhetetlenek, gyávák, földhözragadtak! Nincs bennetek vállalkozókedv, fantázia, merészség! Lássátok be, sehol sem vagytok! Bezzeg én! Lám, itt élvezem egy élet munkájának gyümölcsét.

Nem a ruha, meg az autó teszi az embert, de azért mégis más a megérdemelt kényelem egy ilyen konvertibilis járgányban, mint a zötykölődés a rubel elszámolásúakban. Ahogyan beülök ebbe az új egyestett német márkába – mármint autómárkába –, hát az valami fenséges. Meglegyint Európa. És elönt a boldogság. Remélem velem együtt örvendezik hatszázezer kétütemű társam is. És már nem is szégyenkezem! Sőt, hagyom, hogy eluralkodjék rajtam a mérhetetlen öntudat. Elvégre nyugati lett az autóm. Trabant. Made in Germany...

-thár-

MAGYAR NYELVŰ RÁDIÓADÁSOK

Külföldi általános műsorok

1. Albánia (Tirana)
7.30 – 8.00 9375 kHz = 32,0 m 7310 kHz = 41,04 m, 1395 kHz = 215 m
13.00 – 13.30 9375 kHz = 32,0 m 7310 kHz = 41,04 m
18.30 – 19.00 9375 kHz = 32,0 m 7310 kHz = 41,04 m
21.00 – 21.30 9375 kHz = 32,0 m 1395 kHz = 215,0 m
23,30 – 24.00 7165 kHz = 41,87 m 6080 kHz = 49,34 m

2. Amerikai Egyesült Államok
(Amerika Hangja, Washington)
6.30 – 7.00 11710 kHz = 25,62 m 9615 kHz = 31,2 m 7295 kHz = 41,12 m 6080 kHz = 49,34 m
19.00 – 21.00 7180 kHz = 41,78 m 6160 kHz= 48,7 m 6060 kHz = 49,5 m
19.00 – 20.00 11790 kHz = 25,44 m 11750 kHz = 25,53 m 3980 kHz = 75,37 m 1197 kHz = 250,6 m

3. Izrael (Jeruzsálem)
18.45 – 19.00 11605 kHz = 25,85 m 12077 kHz = 25,85 m 13750 kHz = 21,82 m 15485 kHz = 19,37 m 15615 kHz = 19,21 m 17685 kHz = 16,96 m

4. Kanada (Montreal)
19.00 – 19.30 7235 kHz = 41,46 m 9555 kHz = 31,4 m 15325 kHz = 19,57 m 17875 kHz = 16,81 m 21675 kHz = 13,84 m

5. Kína (Peking)
19.00 – 19.30 6933 kHz = 43,27 m 7385 kHz = 40,62 m 9945 kHz = 30,16 m
21.30 – 22.00 6933 kHz = 43,27 m 9365 kHz = 32,03
22.30 – 23.00 9845 kHz = 30,47 m

6. Monaco (Monte Carlo, TWR)
10.30 – 11.00 mindennap 9495 kHz = 31,6 m
18.00 – 18.15 vasárnap 9495 kHz = 31,6 m
18.00 – 18.30 hétfőtől szombatig 9495 kHz = 31,6 m
hétfőn az 1467 kHz-en = 204,5 m

7. Nagy-Britannia (BBC, London)
6.30 – 6.45 hétfőtől péntekig 1296 kHz = 231,5 m 5875 kHz = 51,06 m 7260 kHz = 41,32 m 9760 kHz = 30,73 m
7.30 – 7.45 mindennap 1296 kHz = 231,5 m 5875 kHz = 51,06 m 7260 kHz = 41,32 m 11945 kHz = 25,11 m
11.00 – 12.00 vasárnap 9635 kHz = 31,14 m 11680 kHz = 25,68 m 15390 kHz = 19,49 m 17695 kHz = 16,95 m
14.15 – 15.00 vasárnap 9635 kHz = 31,14 m 15390 kHz = 19,49 m 17685 kHz = 16,96 m
19.00 – 20.00 mindennap 1296 kHz = 231,5 m 5875 kHz = 51,06 m 7210 kHz = 41,6 m, 9750 kHz = 30,77 m
23.00 – 23.45 mindennap 1296 kHz = 231,5 m 5874 kHz = 51,06 m 7210 kHz = 41,6 m 9715 kHz = 30,9 m

8. Németország (Deutschlandfunk, Köln)
13.30 – 14.00 6015 kHz = 49,87 m 7150 kHz = 41,96 m 9770 kHz = 30,7 m
21.30 – 22.30 9615 kHz = 31,2 m 11865 kHz = 25,28 m
Valamennyi a Deutsche Welle hullámhosszán
23.00 – 23.30 1539 kHz = 194,9 m

9. Olaszország (RAI, Róma)
20.35 – 20.55 mindennap 7235 kHz = 41,47 m 5990 kHz = 48,7 m

10. Svédország (Stockholm, IBRA)
8.00 – 8.30 szombaton és vasárnap 9510 kHz = 31,54 m

11. Szabad Európa (München, Németország)
6.00 – 0.55 hétfőtől péntekig
7.00 – 0.55 szombaton és vasárnap 5985 kHz = 50,12 m 7115 kHz = 42,16 m 9695 kHz = 30,94 m 11895 kHz = 25,22 m
21.00 – 0.55 7190 kHz = 41,72 m
8.00 – 19.55 15355 kHz = 19,53 m

12. Szovjetunió (Moszkva)
18.30 – 19.00 5920 kHz = 50,67 m 6045 kHz = 49,62 m 6175 kHz = 48,58 m, 1170 kHz 256,4 m
21.00 – 22.00 5920 kHz = 50,67 m 6045 kHz = 49,62 m 6175 kHz = 48,58 m 4860 kHz = 61,72 m 1170 kHz = 256,4 m

13. Törökország (Ankara)
11.30 – 12.00 11875 kHz = 25,26 m

14. Vatikánváros
5.45 – 6.00 9645 kHz = 31,1 m 1530 kHz = 196 m
19.15 – 19.30 6190 kHz = 48,46 m 6248 kHz = 48,0 m 7250 kHz = 41,4 m 9645 kHz = 31,1 m 1530 kHz = 196 m

MALA SEDMICA

UREĐUJE: ŠTEVAN POPOVIĆ

Povodom godišnjice

Da je Srba u Ugarskoj bilo već pre Velike seobe Srba pod Arsenijem III Čarnojevićem - istorijski je dobro poznata činjenica. Dovoljno je samo da se podsetimo okolnosti i vremena podizanja tako značajnih manastira kao što su u Srpskom Kovinu i Grabovcu. O tim manastirima je već dosta toga napisano, međutim, relativno je malo studija i napisa o životu Srba u Baranji, još bliže - u Pečuju. Te 1690. godine, još pre dolaska Čarnojevića dogodilo se nešto u tom gradu što se prilikom proslavâ manje spominje, a to je prelazak pravoslavnih Srba na uniju sa rimokatoličkom crkvom.

Posle mira u Vašvaru i u Baranji je nastupilo zatišje, sve do 1687. godine kada su Turci, posle neprekidnih poraza - počevši od Beča 1683., postepeno gubili teren u Ugarskoj, da bi posle izgubljene bitke kod Haršanja 12. avgusta 1687. godine konačno napustili baranjske krajeve.

Još pre konačne propasti Turaka oko Pečuja su bili skriveni jezuiti Jovan Prentaler i Mihajlo Bitevi koji su dolaskom ćesarske vojske odmah počeli sa misionarskim radom, što je u ovom slučaju značilo obraćanje nekatoličkog stanovništva u rimokatoličku veru. Koristeći se pobedničkom silom ćesarske vojske dvojica jezuita su - kako o tome jedan svojevremeni dokument svedoči - "prljavštinom muhamedovske sekte ukaljane oprali svitom vodicom, šizmom (pravoslavnom verom) odeljene su prisojedinili rimskoj crkvi, a načelima kojekakve heterodoksne vere zamrljane odvratiše od zablude poučavanjem u doktrinama prave vere".

Prentaler je prebrojao novostečene duše i njihov broj je iznosio 15.000. U pečujskoj dijecezi su 44 sela i varošice bile privedene rimskoj crkvi.

Franc Ravas je, uz pomoć generala Gavrila Vekija i civilnog komesara Đulija Milija, barona od Primberga, pokupio srpske sveštenike i nekoliko predstavnika srpskog stanovništva i predao ih 1689. godine misionarima Društva Isusova da ih poduče "dogmatima rimske vere" posle čega je 18. januara 1690. godine u pečujskoj jezuitskoj crkvi bio izvršen prelaz pravoslavnih Srba između Drave i Dunava na uniju sa rimskom verom.

Franc Ravas prilikom te istorijski dalekosežne akcije iznosi kardinalu Koloniću i svoju koncepciju u jednom, kako bismo to danas zvali, "nacrtu plana" prema kojem "... Sizmatike treba prvo pounijatiti, a zatim postepeno porimokatoličiti." Međutim, dolaskom Srba pod vodstvom Arsenija III Čarnojevića krajem iste godine ovaj akt pounijaćivanja nije mogao biti u potpunosti sproveden pošto su se novopridošli Srbi usprotivili, a pobunili su se i Srbi starosedeoci. Neposlušnih Srba je bilo i pre dolaska Čarnojevića. O tome svedoči i činjenica da je došlo do vrlo ozbiljnih sukoba između Srba koji su želeli da zadrže svoju veru i uprave grada Pečuja. Uprava je zamerala i onim "bivšim" pravslavcima koji su, nakon što su doznali za dolazak patrijarha hteli da se vrate pravoslavlju. Donesene su vrlo stroge mere za one koji nisu poštovali katoličku svemoć. Oduzeta je crkva u kojoj se služila pravoslavna liturgija, a "nesojedinjeni šizmatici" su prognani izvan gradskih zidina. Današnji pečujski "Racvaroš" daleko izvan sigetske kapije, ne zove se slučajno tako kako se zove.

Zahvaljujući podanom istraživaču istorije baranjskih Srba dr-u Vladislavu Panduroviću, svojevremenom oficiru i profesoru pečujske kadetske škole, dostupan je i tekst "srpske" formule prelaska na uniju, a ta formula počinje ovako:

"Ja (...), po nadahnuću duha svetoga budući s jedne strane vidio koliko je od Pravde i istine Cerkva i vira istočna, aliti Gerčka, u kojoj sam se rodio zarad svojih Poglavara oholosti odpala, zdruge strane pako videći i poznajući da je vira Rimska i katoličanska prava i istinita i apostolska izvan koje nema spasenija, ovi isti dan, brez svake sile, nagovora i mita, po mojoj samoj volji iz ozgor imenovane vire, zakona i cerkve Ristijanske iliti Gerčke prilazim u viru pravoslavnu kerščansku Rimsku Katoličansku..."

Nakon ovakve zakletve su velikodostojnici katoličke crkve s pravom bili revoltirani kada su se svećenici tužili da se šizmatici, kada oni dolaze da posvećuju pravoslavne domove, sakrivaju ispod kreveta i stola da ih ne poprska sveta vodica...■

s.p.

FÜR UNGARN-DEUTSCHE

RESSORTLEITER: BÉLA SZENDE

Lesen und lesen lassen

Generalkonsul *Hans Rehfeld* eröffnete nun auch offiziell die in den vergangenen Jahren mit Hilfe der Bundesrepublik Deutschland im Fünfkirchner Lenau-Haus entstandene Mehrzweckbibliothek. Das Anliegen, Sprache und Kultur der Ungarndeutschen zu fördern, erfährt mit dieser Sammlung von Sach- und Handbüchern, Nachschlagewerken und Belletristik eine bedeutende neue Aufschwungphase, denn den Vorstellungen nach soll diese Bibliothek neben den herkömmlichen Funktionen auch eine besondere übernehmen: Leute ans Lesen zu gewöhnen, denen dies in jungen Jahren aus verschiedenen Gründen abgegangen ist. Da dies nun zu einer Zeit geschieht, wo im allgemeinen Schwierigkeiten in der Finanzierung von Klein- und Kleinstbibliotheken in Stadt und Land aufzutreten drohen, könnten die Dienstleistungen der neueröffneten Lenau-Bibliothek von eminenter Bedeutung werden. Der wachsende Anspruch im allgemeinen in Ungarn und im besonderen bei den Ungarndeutschen auf den Erwerb der deutschen Hochsprache begünstigt ebenfalls die Ausgangsposition. Indem der Leser entgegenkommen, damit er vor Ort, meist wohl von den Kindern und Enkelkindern vermittelt, unbeschwerlich an die Bücher herankommt. Die studentische Jugend erhält eine zusätzliche Quelle, Lehrer und Fachleute werden bald die neue Fundgrube gebührend in Anspruch nehmen.

Es gebührt allen Dank, die durch Ideen, Spenden und

Buchbestand bestimmt ist, an die Zielgruppen herangebracht zu werden, will man eigentlich dem werdenden fachliches Können zur Entstehung der Lenau-Bibliothek beigetragen haben.

(B.Sz.)

Selbst verwalten

Den Analysen der beiden Wahlgänge, die zur Konstituierung der Selbstverwaltungen der Kommunen mit Ach und Krach stattgefunden haben, ist leicht zu entnehmen, daß allseitige Unzufriedenheit attestiert wird. Wie dem auch sei, die Minderheiten ließen wieder wenig von sich hören. Sei es, weil sie eh und je schlechte Erfahrungen gemacht haben, sei es, weil sie sich diesmal gern der Mehrheit angeschlossen haben, sei es, weil sie diesmal große Hoffnungen haben. Die Ermittlung des Tatbestandes scheint auch in diesem Fall, gleich der Erhebung ihrer Zahl, ihres Bekenntnisses und ihrer minderheitenspezifischen Wünsche und Ansprüche, nur mit Hilfe eines entsprechenden Einfühlungsvermögens möglich zu sein. Eins steht für den Kenner fest: Minderheitenangehörige verfolgten mit wachem Interesse den ganzen Vorgang, stellten überall still und verhalten ihre Erwägungen an, prüften Versprechungen und Voraussetzungen, verglichen Vergangenheit und Gegenwart der agierenden Personen und zogen dann die eigenen Schlüsse. Wenn sie sich echte Chancen versprachen, gingen sie wohl an die Urnen, fiel ihr Fazit negativ aus, blieben sie vielleicht auch nicht daheim, täuschten Regsamkeit und Unabkömmlichkeit vor und stimmten auf ihre herkömmliche Art - mit Arbeit für hoffnungsvollere Zeiten.

Privat erwarben sie sich reiche Erfahrungen im Schalten und Walten, ihre Neuanfänge zwangen sie zur Selbstbeherrschung und Selbstbestimmung, sich und die ihren selbst zu verwalten mußten sie schon immer können. Entzogen sie sich den öffentlichen Auftritten, lag dies nicht an mangelnden Erfahrungen oder unzureichender Tatbereitschaft, sondern an Reflexen, die in ihnen Zeit und Umstände entwickelt haben. Souverän blieben sie jedoch in ihren unausgesprochenen Urteilen.

Wie werden nun die Minderheitenangelegenheiten verwaltet, wenn ein zentraler Wille fehlt, und die Angst vor einer angeblich folgenschweren Kontrolle schwindet? Die Fragestellung ist verfehlt. Der zentrale Wille verfolgte unangebrachte Zielsetzungen, die Kontrolle war bestimmt, Blößen zu vertuschen. Selbst ein durchaus positiver zentraler Wille wäre nie imstande gewesen, vor Ort die besonderen Anliegen ethnisch-national-sprachlicher Gruppen angemessen zu vertreten. Erst die Selbstverwaltung wird den echten Prüfstein für den gemeinsamen und individuellen Willen hergeben. Und wie dann die Minderheiten verwaltet werden - oder sich selbst verwalten -, wird sich endlich einmal mit aller Deutlichkeit zeigen.

Ohne den möglichen Lernprozeß wäre jedoch selbst dieses Experiment undenkbar. Ich glaube nicht, daß die Unzufriedenheit allseitig gleich gültig wäre. Ein weiterer Neubeginn ist trainierten Minderheiten willkommen!

(Béla Szende)

Ein-Mann-Theatervorstellung aus Graz

Der Lehrstuhl Deutsch an der Janus-Pannonius-Universität Pécs/Fünfkirchen und das Österreichische Kulturinstitut präsentieren eine Ein-Mann Vorstellung des Grazer Schauspielhauses

Wilhelm Reich
"Rede an den kleinen Mann"
Schauspieler: Gerhard Balluch
Regie: Heinz Hartwig
Ort: Művészetek Háza (Haus der Künste)
Széchenyi-Platz Fünfkirchen
Zeit: 24. Oktober 1990 - 19,00 Uhr
Unterstützungsorganisationen: Lenau-Haus; Freundschaftsverein Baranya-Steiermark (BASTEI)

Zu dem Autor und seinem Stück:

Wilhelm Reich (1897-1957) war einer der bekanntesten und einflußreichsten Psychoanalytiker der Wiener Schule. 1939 mußte er in die USA emigrieren, wo er, nachdem er bereits vom Stalinismus verunglimpft und von den Nazis seines Lebens bedroht worden war, mit den Verfolgungen der McCarthy-Aera Bekanntschaft machte und schließlich eine Haftstrafe verbüßen mußte, die er nicht überlebte.

Seine "Rede an den kleinen Mann" verfaßte Wilhelm Reich 1946 als Antwort auf Nazismus, Faschismus und Stalinismus. Sie war nicht zur Veröffentlichung bestimmt. In leidenschaftlicher Weise setzt er sich mit dem Phänomen auseinander, daß der "kleine Mann" scharenweise einem selbsternannten "Führer" zulief und zu dessen Schergen wurde.

Die "Rede an den kleinen Mann" ist keine wissenschaftliche Abhandlung, sondern ein kulturhistorisches Dokument, das durchaus noch Aktualität bewahrt hat.

Alle Interessenten sind herzlich willkommen!

Deutsche Welle

Alle vierzehn Tage Fernsehmagazin "Drehscheibe Europa" und Hörfunkmagazin "Blickpunkt Europa" in Pécs/Fünfkirchen für ganz Ungarn

Dr. Hans Rose weilte in Vertretung des Senders 'Deutsche Welle' vorige Woche in unserer Stadt, um die Presse und die betroffenen Anstalten - die Regional- und Nationalitätenredaktionen für Rund- und Fernsehfunk - über ein Projekt zu informieren, das im Sinne der gemeinsamen Absichtserklärung der Regierungschefs aus dem Jahre 1986 zur Pflege und Förderung der deutschen Sprache und Kultur in Ungarn, mit Schwerpunkt Ungarndeutsche, weitere Möglichkeiten erschließt. Zu begrüßen ist, das als Stichwort nicht Deutschland, sondern Europa gewählt wurde. Die Probeprogramme zeigen den guten Willen und gleichzeitig auch den Mangel an einschlägigen Detailkenntnissen der Redakteure. Es ist zu erwarten, daß anläßlich dieses Projekts eine gegenseitig befruchtende Zusammenarbeit zwischen den Medien beider Länder entsteht. Zu lernen haben freilich immer beide Partner voneinander.

(B.Sz.)

RASPOLOŽENJA BEZ IKAKVOG OKVIRA

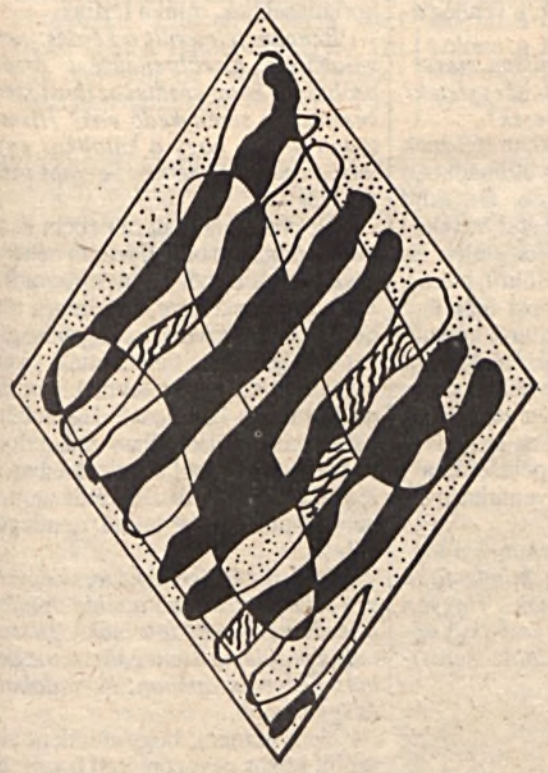

Nikola Radosav

Nedavno je u Pečuju obelodanjena nova dvojezična zbirka stihova Nikole Radosava. Izdavači su: omladinska organizacija Mladost, Demokratski savez Južnih Slovena u Mađarskoj, Srpski demokratski savez, Udruženje srpskih, hrvatskih i slovenačkih književnika u Mađarskoj.

Ljubomir Lastić

Sudbina zna biti vrlo surova i nepravedna. Uostalom o oba pojma On je znao mnogo. Surovost i nepravdu je vrlo dobro upoznao doživljavajući i doslovno na svojoj koži. Kada je početkom pedesetih godina u velikoj hajci na naše sunarodnike uhapšen i kad mu je presuđeno, mnogi njegovi poznanici su govorili kako onakav krzljav, bolešljiv - neće preživeti robiju. Preživeo je, a doživeo je i da se vrati u javni život, da nastavi borbu kao da saslušavanja, zatvorskih zidova i rudnika nije ni bilo. Iskonski, urođeni osećaj za pravdom terao ga je da ništa ne prećuti, da sve kaže što mu je na srcu bilo. Ovo veliko srce je prestalo da kuca, "Ljuba", kako su ga svi zvali, ostao je nedorečen.

Karakteristična ličnost - sa pogledom iznad naočara na vrhu nosa, sa pomalo hrapavo izgovorenim "Ljudi moji...", bez koje je bila i ostaje teško zamisliva bilo kakva sednica, bilo kakav sastanak, klupska priredba, statut, kongres, sekcija - otišla je na večiti počinak. Da se odmori - zaslužio je! Ali, ne tako!

Sudbina je nepravedna. Makar da mu je samo još nekoliko dana ustupila, da živ dočeka godišnjicu na koju se još početkom godine, istina već očigledno bolestan, toliko pripremao.

Slava mu!

(Sahrana Ljubomira Lastića obaviće se 19. oktobra u 14 časova u Lovri.)■

Református reform (2.)

Fővesztéssel vagy anélkül?

Az idén végzett református lelkészek nem fogadják el a régi, állampárttól örökölt papi eskü szövegét. Leveleznek a teológiai akadémiát felügyelő püspökkel, kihallgatást kérnek tőle. Kiderül: a fogadalom szövegén változtatni csak a zsinatnak van joga – legközelebb jövőre, januárban vagy februárban. A végzős hallgatók, miután beszéltek **Tóth Károly** püspökkel, ebben megnyugszanak. Egy kivétellel, akit az egyházi vezető állítólag eltanácsol a pályáról.

Válság? Megújulás? Mindkettő? A körvonalakban összeálló mozaikkép, meglehet, csak egyik jelenség a sok közül. Idősebb, gyakorló tiszteletesek különben sem értik: mi kivetnivalót találtak a fiatalok az eskü-szövegen. Ám a fiatal hallgatók – "új nép, másfajta raj" – másképp vélekednek.

– Nem olvastam a végzősök által kifogásolt szöveget, de tudom, hogy ők alaposan elolvasták, és a véleményük garancia a számomra – mondja **Kuti József**, a Ráday Kollégium másodéves növendéke. – Jobbítani akartak. Szerették volna, ha az eskü, amely őket a pályán elindítja, szebb, igazabb, elfogadhatóbb. Szó sem volt itt a „hatóság" vagy az iskolavezetés elleni lázadásról. Megértették ők azt is, hogy ezt a szöveget egy-két nap alatt megváltoztatni nem lehet. Bennem tanulságként az szűrődött le, hogy itt hiányzott velük szemben a szeretetteljes odafordulás, a krisztusi „lehajolás". Végzős kollégáim a lépéseket betartották, a felsőbbség azonban túl sokáig várakoztatta őket.

Dr.Szűcs Ferenc, az intézet teológia-professzora udvariasan bár, de határozottan tiltakozik az ellen, hogy a „fegyelmi ügyeket" – köztük Juhász Leventéét is (Beszélő, okt. 6-i szám) – összekössük az egyházi megújulás problémáival. A kettő nem ugyanaz, mondja, ám az valószínű, hogy ezek az ügyek valamiképp mégis jelzik a reformok szükségességét. Olyan megújulásra van szükség, amely nemcsak szervezeti, hanem belső, lelki változást is hoz.

– Természetes – mondja a professzor –, hogy ebben a folyamatban döntő a fiatalok szerepe. Az is természetes, hogy a fiatalok újítanak, és egészséges törekvés, ha olyan szervezetben szeretnének élni, amely az egyház mindennapi igényeit elégíti ki. S nem kíván megörökölt struktúrákat fenntartani. Ám látni kell azt is, hogy ami az egyházban sokévszázados, az nem feltétlenül rossz. Az egyház léte kontinuitásában van; így maradhat azonos önmagával. Ne azért újuljunk meg, mert mindenki változtat. Saját gyökereinkből kell tehát „reformálódni". Ha engednénk az idegen image-ok hatásának, olyan lenne, mint mikor a fiatal Dávid felölti Saul harci díszét. Idegen neki, csetlik-botlik benne, akadályozza a mozgásban.

– Egyetért-e professzor úr a „demokratizáló" törekvésekkel abban az értelemben, hogy például a gyülekezeti tagoknak nagyobb szerepet kell kapniuk az ott folyó munkában, esetleg egy mozgalmasabb liturgia kialakításában is?

– Azzal a megszorítással, hogy a világi és az egyházi demokrácia nem lehet teljesen azonos. Hiszen bizonyos hitelvek, igazságok kimondásánál nem mindig a többségnek van igaza. A jövőben viszont el kell jutnunk odáig, hogy a presbitériumok olyan, önálló vezetői legyenek a gyülekezeteknek, ahol a lelkész csak egy „különleges feladatokkal megbízott" presbiter. Ezt távolabbi célnak látom. Ehhez ki kell nevelnünk egy nemzedéket. S először is a lelkésznek kell belátnia, hogy képtelenség az „egy-emberes" szisztéma. Ugyanis még mindig túlzottan lelkészcentrikus a református egyház. Ennek történeti okai is vannak, jelesen: a református értelmiség eltávolodása, távolmaradása. Vissza kell hódítanunk őket, hiszen a lelkész azért (is) maradt egyedül, mert nem voltak igazán szellemi partnerei a presbiterek, és így nem volt igazi visszajelzése, kritikája a prédikációjának sem. Olyan szellemi közegben, ahol ezt megvitatták volna, ahol kritikát kapott volna, igényesebben kellett volna prédikálnia is.

– Remélhető-e, hogy ilyenfajta változás, megújulás lesz a hozadéka a mai erjedésnek?

– Az istentiszteleti rend megújításán sikerrel dolgoznak Budapesten pl. az egyetemisták. Maguk szerveznek mindent, előre kinyomtatott „liturgia" alapján. Az imádságtól az énekig, a hirdetésekig mindennek megvan a felelőse – református zeneakadémisták gondoskodnak például a zenéről –, a lelkész dolga csak az igehirdetés. Számomra felüdülés, ha az istentiszteletükön résztveszek. Az ilyen változtatásoknak a református teológiában semmi akadálya nincs.

– Milyen csoportokat, irányzatokat tart e megújulás hajtóerejének Ön?

– Szerencsére nagyon sok, egymást jól kiegészítő csoport működik. Mindegyiknek sajátos töltése van, ám sajnos arra is akad bennük késztetés, hogy a „receptet" önmaguknak kisajátítsák. Jó lenne, ha egy asztalhoz ülnének, tanulni egymástól. Ha arra figyelnének, melyiknek mi az erőssége. Bízom benne, hogy a párbeszéd a sikeres kezdetek nyomán még inkább kialakul. Mivel a megújulás minden református közös ügye kell legyen, a lényeg a testvéri kommunikáció. Ne kiabáljunk egymással, mert igazán a vitában érlelődnek meg a közös álláspontok.

– Körülöttünk egy összetört lelkű nép hallgatja döbbenten egyes hivatásos politikusok acsarkodásait. Mit tesz most a hagyományosan a nép mellett álló református egyház? Képes-e felmutatni a hagyományos protestáns értékeket, például a munka becsületét, ami mindennél előbbrevaló lenne?

– Vallásunk Magyarországon akkor terjedt el igazán, amikor ez a nép a legjobban össze volt törve: Mohács után. Az Ige vígasztalása ekkor jelentett igazán életet, erkölcsöt formáló erőt. Egyházunk, anélkül, hogy ebből „programot" formálna, a református hitvallásnak ezt a nagyon szép vonását tudja felerősíteni. Azt ugyanis, hogy testestől-lelkestől, életemben-halálomban nem a magamé, hanem Istené vagyok. Amiben benne foglaltatik, hogy életem értékes, az életnek önmagában is van értelme, s hogy ez küldtetés, elkötelezettség is. Ha a Heidelbergi Kátének ezt a hitvallását erősítenénk gyülekezeteinkben, s ha ez átitatná a gondolkodást, akkor a perc-filozófiák fölé emelve adhatnánk távlatot az embereknek. Ehhez az is kell, hogy egyházon belül is egyetértésre jussunk az ezzel kapcsolatos erkölcsi kérdésekben. Nem dogmatikus, nem moralizáló, hanem praktikus, a szociológia, szociálpszichológia eredményeit is beépítő választ adjunk a legsúlyosabb problémákra gyülekezeti szinten is.

Tolnai példával kezdtük, így is végezzük. Kompán Zsolt, „a kajdacsi református gyülekezet szolgája" kérdezi levelében:

– Vajon mi lesz az egyházi tisztújítás eredménye? Valóban rátermett emberek kerülnek majd a vezetői székekbe?

– Nagyon félő, hogy most nemcsak az egyház pusztításában vétkeseket állítják félre, hanem azokat a becsületes embereket is, akik legjobb tudásuk szerint, az egyház érdekében szolgáltak, s ha kellett, tartották a hátukat beosztottaik helyett, ugyanakkor elviselték a kollégák oldalbarúgásait is – zárja a teológia professzora a beszélgetést.

Az aggodalom jogos. ■

Varga Dávid

Felnevelték gyerekeiket, s tenni kívántak még valami hasznosat

Hitüket megőrizték

Katolikus asszonyok

A pécsi katolikus nők képviseletében *Liszkay Teréz* vett részt nemrég Bécsben, a Katolikus Nőszervezetek Világszövetségének (WUCWO) meghallgatásán. A cél az ún. keleti blokk problémáinak felmérése, hogy azokat a náluk gazdagabb segélyszervezetek felé továbbíthassák.

– Milyen volt a találkozás légköre?

– Jólesett a vendéglátóknak a „keleti blokk" katolikus asszonyai iránt kinyilvánított tisztelete, amiért ennyi buktató ellenére megőrizték hitüket. Ugyanakkor számunkra, akik már sok éve ökumenikus keretekben gondolkozunk, kicsit furcsának tűnt az eszmecsere hagyományos katolikus szelleme. Ezt viszont ők, a vendéglátók furcsállták.

– Magyarországon milyen szervezettségűek a felekezeti nőegyletek? Milyen feladatokra képesek?

– Szinte csak csírájukban léteznek még. Hitbuzgalmi, együttimádkozó szervezetként működnek. De mint minden apró társadalmi szerveződésnek, létjogosultságuk kétségtelen. És bár az egyház inkább felülről, hierarchikusan szervezett, most már úgy tűnik, kezd építeni az alulról alakuló sejtekre is. Céljaink sokrétűek, a hit ápolásától a karitatív tevékenységen át a szerzetes rendek betegápoló, tanító munkásságáig. És ez rendkívül fontos: ha a fiatalok jó példát látnak, bennük is felébredhet ilyenfajta hivatástudat.

– Ennek a világszervezetnek a tagjai deklarálták, hogy mindenfajta pártpolitikán kívülállnak. Hogyan egyeztethető ez össze a katolikus nőszervezetek sok tagjának keresztény demokrata párttagságával? A KDNP tagja például Ön is...

– Ez a politikamentesség, szerintem, a gyakorlatban lehetetlen. Ha benne élek a világban, a társadalomban: óhatatlanul velem él a politika. A kettő egymást, hiszem, nem zárja ki. Szüntelenül aktívan politizálnunk, folyton az utcán tüntetnünk persze nem szükséges, de állást foglalni igen. Egy nőnek épp úgy, mint a férfinak. Spanyol Izabelláról – aki világbirodalommá tette Spanyolországot – mondták, hogy korántsem volt világraszóló uralkodó alkat, csak pontos háziasszony; észrevette, hogy hol kell port törölni, rendet rakni a háztartásban. A nők állítólag gyakorlatiasabbak, mint a férfiak.

– Bennem felmerült a kérdés: nem valamiféle kisebbrendűségi érzést próbálnak kompenzálni az ilyen szervezetekben serénykedő nők? Hiszen tudott dolog, hogy a katolikus egyházban nem tölthetnek be papi méltóságokat.

– Az első gondolatom nekem is ez volt. Amíg nem beszélgettem néhány asszonnyal. Ebből kitűnt számomra, hogy nem tisztségre, hatalomra törnek, nekik már volt hol egyéniségüket kiteljesítsék. Felnevelték gyermekeiket, s nyilván tenni kívánnak még valami hasznosat. Egyébként hallottam, Hollandiában mozgalom indult, hogy a katolikus egyházban is legyenek női papok. Rákérdeztem, s nem kaptam egyértelmű nemleges választ.

– A másik kétségem: képesek egységes álláspontra jutni a világ minden tájáról verbuválódott nők? Hiszen más a probléma Szenegálban, megint más Kelet-Európában, Kanadában, és így tovább.

– Nem hinném, hogy mindent abszolút közös nevezőre kell hozni: az uniformis fölösleges. A legkisebb közös többszöröst keressük, megtartva természetesen a keresztény elvek egységét. Úgy hiszem, a korábbi üldöztetést, a vallásszabadság hiányát látták Bécsben Kelet-Európa főproblémájának. Ez Szenegálban nem probléma, ott elsősorban az éhség az. S mindenekelőtt, mint az összejövetel szervezői is mondták: meg kell ismernünk egymást. Mert egyelőre többet tudnak Afrikáról, mint rólunk, szomszédaikról. ■

Csányi Kinga
Tóth László felvétele

WILO

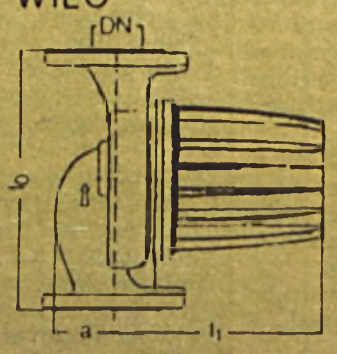

Mind a kettő tönkre mehet, ha nem építi be az NCS-4 készüléket!
A Novreczky és Fia által kifejlesztett készülék megvédi szivattyúját, nem ragad be.
(Fűtési, melegvíz, kútszivattyú)
Már a tervezésnél gondoljonaz NCS-4-re.
Valamennyi régi és új szivattyú védelmét ellátja az NCS-4.
Hívja a NOVI Bt-t

NOVI Bt

Novreczky és fia Bt
7624 Pécs, Szent István tér 3. Tel.:72/28-224

GRUNDFOS

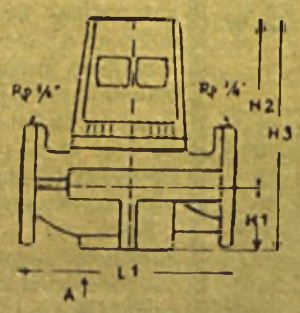

Egyedül az utcán

„Hogy megszülettem, azzal rontottam el. Tegnap reggel óta nem ettem. Még holnap, holnapután kibírom valahogy, közben csak akad valami."

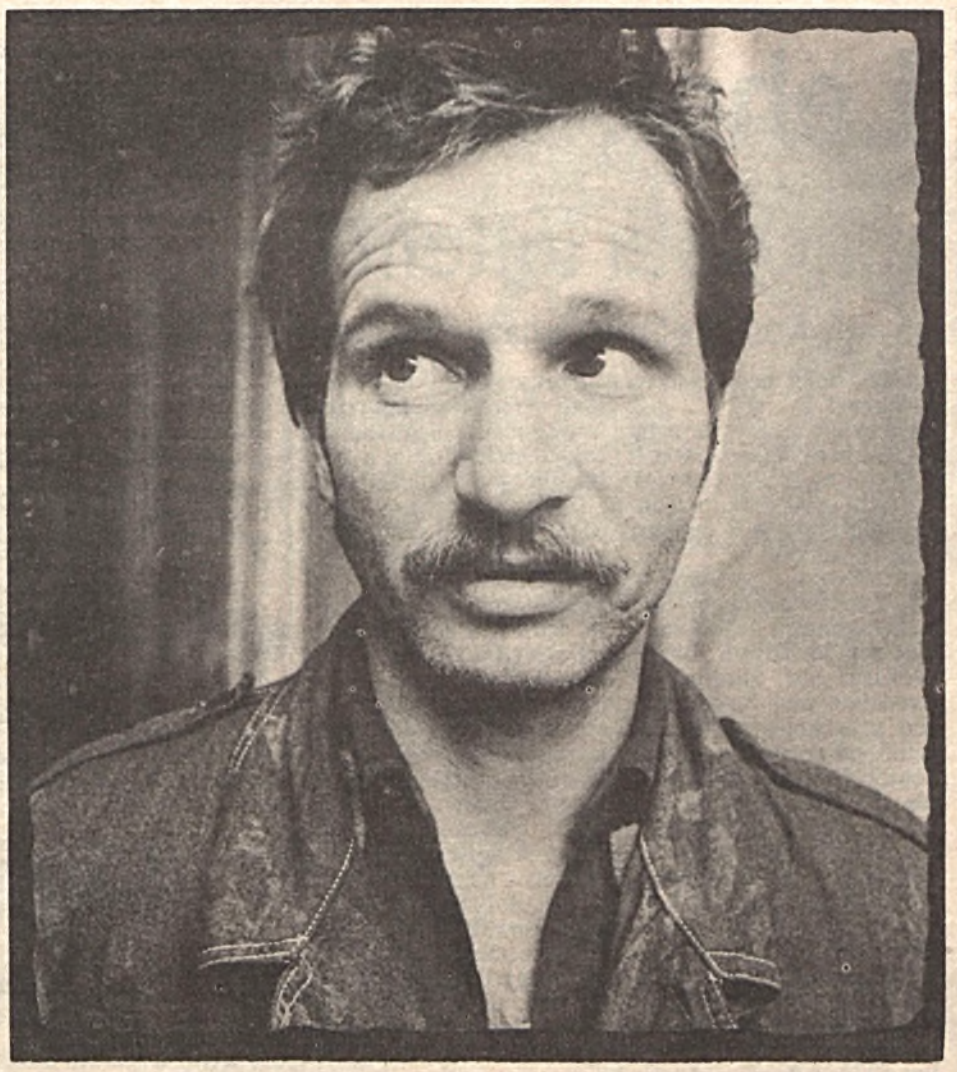

Most három forint van a zsebemben, tegnap reggel óta nem ettem...

A fiatalembert Szalai Istvánnak hívják, s egy a hajléktalanok közül. – Még előttem az élet – mondja keserűen. – De nincs kiút! Semerre!...

– Előbb a csecsemőotthon, aztán a GYIVI, ahonnan nevelőszülőkhöz kerültem két éves koromtól tizenkét éves koromig. Kovácstelepen, az Árvácska utcában laktunk, ketten voltunk a mostohaöcsémmel meg édesanyánk. Úgy mondtuk neki, édesanyám. Nem volt Annus nénizés, meg semmi, csak hát már meghalt szegény. Vitt ő bennünket a Vidámparktól kezdve mindenhová... Később visszakerültem az otthonba, majd a munkásszállóra, és onnan tizenegy éve, december 18-án ajtócsukással ki az életbe. Betöltöttem a 18 évet, megkaptam a személyimet, a munkakönyvemet, a takarékkönyvemet, volt benne tán nyolcezer forint, és azt mondták, hogy csukjam be az ajtót – kívülről.

Megnősültem. Albérletből albérletbe költöztünk a feleségemmel. De akkor tudtam még dolgozni.

Csak közben az építőipari vállalatnál kisütötték, hogy epilepsziás vagyok, s nem dolgozhatok veszélyes munkahelyen. Mintha mindent elvágtak volna, lapátra raktak, s el is zártak előlem minden esélyt. Nem voltak nekem soha rohamaim, esetleg kicsi koromban, anyám akkor többször vitt orvoshoz, gyermekideggyógyászhoz. Ideges, kicsit agresszív típus vagyok, olykor hivatalos helyeken is kifakadok, kiabálok. De valamit nekem is enni kell...

Később a feleségemet is leszázalékolták, gyermekkori paralízise volt. Elváltunk... Elmentem Vácra, mert lakást ígért a Taurus Gumigyár. Ott újra nősültem, de a sok idegeskedés miatt az a házasság is fölborult. Egyszerűen nem lehetett kibírni, hogy mindenhonnan elküldenek.

Ha dolgozni akarok, nekem mindent le kell tagadni, hazudni kell, különben szóba sem állnak velem a vállalatoknál. Ha ez sikerül, akkor legalább addig dolgozhatok, míg az SZTK-ból vissza nem jön a papír. A munkáltató lejelenti az SZTK-t, az meg visszajelenti, hogy hohó, én nem dolgozhatok. Ehhez egy hét kell, ha szerencsém van, maximum egy hónap. Aztán az üzemorvos még próbaidő alatt közli velem, hogy nem írja alá a felvételemet...

Van két lányom. Krisztina és Andrea. A Krisztina már ír, folyamatosan. Hat hónapja, hogy utoljára láttam őket. A gyerekeket nagyon szeretem, még a mostohafiam is apának szólít. Ő is külön odafigyelést igényel, rokkant szegény, rengeteget hordtuk Pestre orvoshoz. Gyógycipő, ortopéd cipő, járógép, mert csonthiányos, porchiányos, rövidebb a lába, csípőelváltozása van. Szüksége van a szeretetre...

Volt egy testvérem, akitől elszakítottak. Mivel őt örökbe fogadták, nem tarthatjuk a kapcsolatot. Az igazi családomról semmit nem tudok...

Végül is kétszer nősültem, meg volt egy élettársam, de annak a kapcsolatnak is vége. Most meg már ismerkedni, kapcsolatot létesíteni sem tudok. Elmegyünk sétálni, rögtön azt megkérdezik, hogy megmutatom-e a lakásomat... Mondom erre, hogy hiszen ott vagyunk,... és ezzel vége is. Hol vagyok otthon? A határokon belül. De leginkább a pécsi Sétatéren és környékén. Többnyire üresen találom ugyanazt a padot. Elmennék én akárhová egy szükséglakásért. Ma voltam a tanácson, de nem tudtak semmit mondani. Van benn lakásigényem, de minek.

A legutolsó bejelentett címem a hajléktalanok pécsi otthona, a Gomba utcában. Egyszer voltam ott két órát, rögtön megszabadítottak háromszáz forinttól, ami számomra egy vagyon.

Tizennyolc évet letöltöttem állami gondozásban, két évet ültem is garázdaság miatt, nem vagyok finnyás, de a Gomba utcából elmenekültem. Ha már eddig nem loptam, eztán nem akarok elkezdeni. Persze minden megtörténhet. Ennyire még nem vagyok elkeserdeve. Inkább kéregetek, meg próbálok kezdeni valamit. Most három forint van a zsebemben, tegnap reggel óta nem ettem. Még holnap, holnapután kibírom kaja nélkül, közben csak akad valami. Hogy mit eszek? A legolcsóbbat és a leggyorsabbat. Kiflit szoktam venni, meg kakaót, esetleg tejet. Olyan, hogy rántott hús? Több, mint egy éve nem volt a számban. Alkohol? Nem, én nem iszok. Még ha lenne rá pénzem, akkor sem innék. Első a kaja.

2 404 forint nyugdíjat kapok a gyerektartás levonása után. Ebből a múltkor ezeregyszázat elutaztam, hogy fel tudjam venni. Most úgy kértem, hogy Pécsre küldjék, postán maradóra, majd bemegyek, megkérdezem.

Lehetetlen ez az egész helyzet, nincs kiút. Semerre...

Azt mondja ugye az állam, hogy évente hat alkalommal kérhetek segélyt. Kérhetek. Aztán vagy kapok, vagy nem, s annyit, amennyit a hivatal jónak lát. Alkalmanként 1500, kétezer forintot a 2 400-ra, más meg a hatezerre kap egy alkalomra akár háromezret is. Pofára megy ez is...

A napi megélhetésemet sem tudom biztosítani. Most ezeket a pártplakátokat ragasztgatom, darabjáért egy forintot fizetnek, de engem nem érdekel a politika. Most éppen a DEMISZ-ét ragasztom, sokan meg is néznek az utcán, hogy teljesen hülye vagyok?... Én nem bánnám, ha a többi párt is ideadná a plakátjait...

Mindent elkövetnék azért, hogy dolgozhassak, aztán semmi. „Állapota végleges", írta az orvosszakértő és rányomta a papírra a bélyegzőt. Nincs vita, nincs fellebbezés...

A rendőr is megállítja az embert, igazoltatja, de segíteni az se tud. Azt mondja, hogy el lehet menni dolgozni. Hát mennék én! De hová? Most megpróbálkozok az Agrokernél, de ha sikerül is, egy-két hét alatt úgyis minden kiderül. Itt vannak aztán ezek a szociális foglalkoztatók, ezek nagyon jók, de kevés van belőlük. Sokkal, de sokkal több a rászoruló.

Vannak sokan olyanok is az utcán, akik maguknak köszönhetik, de én egyszerűen úgy érzem, világ életemben kiszolgáltatott voltam, most is az vagyok.

Nem tudtam befolyásolni, hogy mi történik velem. Hogy hol rontottam el? Amikor megszülettem. Ha nem születek meg, akkor nincs ez az egész. Kényszerpályán voltam eddig is, és azt hiszem, maradok még egy ideig.

Magam vagyok, de nem vagyok egyedül. Csak ki kell jönni a Sétatérre, megnézni, éjszaka tele vannak a padok. Szólni is kellene a parképítőnek, hogy tegyenek ki még néhányat, mert nem férnek az újak, egyre többen leszünk.

És jön a hideg idő... ■

Lejegyezte:

Ferling József

Tóth László felvétele

Mibe kerül egy öngyilkosság?

Luxus-halál

A hiba nem a betegben, sem az orvosban, hanem a társadalomban rejlik. A vezetők karrierje végetér tíz-húsz év alatt.

Íróasztalomon fekszik egy papiros, rajta az alkoholizmusból származó számszerűsíthető gazdasági károk becslése olvasható 1982-ből. Ez akkor tizenötmilliárd keményforintra rúgott. A rideg statisztikák ugyanígy pénzben mérik az öngyilkosság következményeit is. Bármekkora ellenérzésem van az effajta megközelítés iránt, megdöbbentésül csorbítatlanul idézem egy szakkönyv fejtegetését: „Ha az öngyilkossági kísérleteket évenként huszonháromezernek vesszük, és minden esetben néhány napos kórházi kezelést tételezünk fel, akkor a hospitalizált napok száma százezres nagyságrendű. Ezt szorozzuk az egy napi kórházi kezelés átlagos költségével. A halállal végződő esetekben (körülbelül négy és fél ezer) az aktív korban levő elhalálozottaknak azt a munkáját vesszük kiindulópontnak, amelyet aktív életkoruk határáig teljesítettek volna – ha életben maradnak. Ám minden öngyilkosság gazdasági-társadalmi kára ennél sokkal szélesebb körű, hiszen magába foglalja a hozzátartozók és a tágabb környezet munkaképességében, lelki egyensúlyában okozott károkat is. Még ha levonjuk a le nem élt életévekbeni fogyasztásukat, sem sokkal kisebb az az óriási anyagi kár, amit tettükkel a társadalomnak okoznak." Ezek voltak a számok. És még nem beszéltünk az elkallódott emberéletekről, melyek pedig drágábbak mindennél.

Ám az érzelmeket félretéve a számtan után lássuk a társadalmi beilleszkedési zavarok logikáját. Az alkoholizmus esetében említett összeg a termeléskiesés és táppénz, a gyógykezelés költségei valamint az üzemi és közúti balesetek anyagi vonzatának végeredménye. S ne feledjük, hogy az alkoholllal szorosan összefügg a bűnözés, melynek növekedése szintén tetemes anyagi-személyi károkkal jár. A közbiztonság csökkenése pedig a társadalmi közérzet romlásához, a bizalmatlanság növekedéséhez s így az emberi kapcsolatok romlására vezet. Vajon megengedhetünk ma magunknak ilyen széleskörű „luxust"?

A körzeti orvosokhoz forduló betegek 35-40 százaléka valójában neurotikus („ideges"), és az ennek következtében fellépő testi panaszokkal keresi fel az általános doktort. Az legtöbbször tüneti gyógyszeres kezelést javasol, de a baj alapvető okát nem szünteti meg. A hiba nem a betegben, sem az orvosban, hanem a társadalom hozzáállásában rejlik. A társadalomban – amely, ha emlékezetem nem csal –, jobb helyeken jópár ezer év óta az egyénért, életének megkönnyítéséért szerveződik, célja pedig a közjó maximuma. A bajok kevesbedése azonban csakis a megelőző s valóban emberközpontú szemlélettől várható.

Ezt mai gyakorlatunkban sokminden gátolja. Hiszen egy poszton levő, hatalommal bíró ember miért is áldozna a megelőzésre (egészségügy és közoktatás)? Hiszen neki most, és a rendelkezésre álló kevés pénzből, valami látványosat muszáj produkálnia! A prevenció gyümölcsei viszont csak majd tíz-húsz évvel később láthatók. Igaz, hogy akkor tömegesen, mindenki hasznára – csak épp az övére nem, hiszen egy vezető karrierje rendszerint bevégződik tíz-húsz év alatt. Minek is gondolkodna előre?...

Ám nem lenne helyes megint csak a politikusokat okolni, mikor orvosaink szemléletében sem nyert még kellő helyet a megelőzés. Annál is inkább, mert presztízsük annál nagyobb, minél specializáltabb eredményekkel büszkélkedhetnek. Világos: a specialista az egyetlen hajszálvékony területén nagy-nagy magasságokban szárnyal. Minél kevesebb dologhoz ért, annál okosabb. De annál nehezebben boldogul az egész emberrel! Pedig, mint a statisztikából kitűnt, az esetek majdnem felében főleg vele kellene foglalkoznia. Hiszen ha tünetileg kezeli mondjuk egy gyomorfekélyt – azzal önmagában egy kalap szamócát sem ér, az okot nem szünteti meg.

De lehet-e mai rohanó, kegyetlen világunkban elkerülni az okokat? Ehhez nyilván változnia kellene egész társadalmunknak. Talán „egy nagy-nagy tűzet kéne rakni", ahol megjavulnak az emberek? Egyelőre naív óhaj. Ám olyan szemléletbeli változásokra igenis szükség van, mint például, hogy környezete ne bélyegezze mindjárt bolondnak azt, aki nem várja meg a gyomorfekélyt, hanem pszichiáterhez fordul problémáival.

Végül pedig kanyarodjunk vissza a pénzhez. Reméljük, új honatyáink sokkal okosabbak, előrelátóbbak elődeiknél! Reméljük, többszörösére emelik az egészségügy támogatását az új költségvetésben, belátva, hogy az így megszerezhető új diagnosztikai és gyógyító eszközökkel megemelt színvonalú kezelések magát az ADÓALANYT védik. Igen, őt, aki többet termelhetne és adózhatna a táppénz, a gyógyszer, a kórházi ágy fogyasztása helyett. Hogy ez a befektetés mekkora üzlet, mekkora profit – könnyen belátható.

Nem szeretnénk csalódni. ■

Lukács Miklós Csaba

A hozzánk érkezett levelek közlésekor nem szempont, hogy a gondolatok a szerkesztőség álláspontjával megegyezzenek. Azokkal homlokegyenest ellenkező nézeteket is közreadunk.

Lehet, hogy marxista lettem?

(avagy Könyörgés Esterházy Péterhez)

Lehet, hogy mégis marxista lettem?

Ha ez így van – márpedig az utóbbi időkben tapasztalt reakcióim alapján kezd ez az érzésem lenni –, akkor a dolog alighanem már egészen régen kezdődött.

Emlékszem, valamikor úgy óvodáskoromban – öntudatosodásom legelején – egy nap jó Anyám föltette szokásos első kérdését az óvodából való megérkezésem után (hogy mint rendes szülő, megnyugvást szerezzen kislánya gondos étkeztetése felől): „Aztán mi volt ma az ebéd az óvodában?". En lelkesen meséltem el, hogy mivel én ma jó voltam (ami egyébként nem volt túl gyakori eset nálam), a csirke lábát kaptam ebédre.

Édesanyám persze, azonnal átlátta az óvónéni jutalmazási módszerének lényegét (nem volt túl bonyolult...), de a dolog rákfenéje valahogy mégis kiütközött, mert nem bírta megállni, hogy kaján mosollyal föl ne tegye következő kérdését, – nem is számítva arra, hogy nyiladozó értelmemet azonnal megtorpedózza vele. A kérdés pediglen így hangzott: „Na és akkor kik kapták a csirkecombot, a rosszak?"

Hát mi tagadás, szöget ütött fejembe a dolog, és azóta nem hagy nyugodni. (Hozzáteszem mindehhez még, hogy egy teljesen liberális szellemű, munkás-tisztviselő családban nőttem föl, ahol kommunistának vagy nagybirtokosnak a hírét sem „láttam", de a becsület és a tisztesség – tapasztalataim szerint nem túl kifizetődő – törvényét kaptam örökül. Hát eleddig nem sokra mentem vele...)

No szóval, gőgös ellenállásomat valahová ide vezettem vissza.

Merthogy én – nem is tudom le merjem-e írni (minő borzalom!) – nem óhajtok földjáradékot fizetni a valahai földbirtokosoknak! Nem én! Eszem ágában sincs! Mert mi közöm nekem az ő vélt vagy valós sérelmükhöz? En nem bántottam senkit! En nem vettem el senkitől semmit! Phadrus meséje jut eszembe a farkasról és a bárányról ott, annál a bizonyos folyónál. Hogy tehettem volna? Hisz nem is éltem még! Másrészt viszont, ha erre a „kötélen fölöttem függő kardra" gondolok, amely rögvest megöl, mihelyst elvágják „odafönn" a kötelet, – nem tehetek róla, de – egyfolytában az a bizonyos csirkeláb jelenik meg lelki szemeim előtt, amit már megint én kapok. Nem! En nem akarok többé „jó" lenni! „Rossz" akarok lenni, és csirkecombot enni! (Ha nem is libacombot – lám milyen kevéssel beérem „egyesekhez" képest!) Aztán van még itt más is. En füstadót, kapuadót, kertajtóadót, budiadót... sem akarok ám fizetni! No ugye, ez már nem tréfa dolog. De én már a legelején megmondtam!

Hanem azért hajlandó vagyok egy alkura (mivel én már egy kissé „elfajultam" családom erkölcseitől). Ha már mindenképpen elkerülhetetlen, hogy földesuram legyen, hadd válasszam meg én, hogy melyiket akarom! Mert akkor már ugye, valami „jópofa fickót" szeretnék földesuramnak. Ha már muszáj...

Ezennel tehát tisztelettel-jes könyörgésemet küldöm Esterházy Péternek, hogy vonja vissza könnyelműen tett kijelentését, – és legyen a földesuram!

(Ha „odafönn" hozzájárulnak.) ■

-Ag-

Ki asszimilál?

(EGY IZRAELI MAGYARORSZÁGRÓL)

Izraelben nincs magyar kisebbség

Alexander Barzol, a zsidótudományok izraeli professzora Budapesten tart vendégelőadásokat. Sajátos szemszögből látja az utóbbi hetekben Magyarországon kirobbant kisebbség-vitát.

– Nevetségesnek, a magyarok számára szégyenletes kijelentésnek találom, hogy a szabadelvű zsidók asszimilálni akarják a magyar gondolkodást. Magyarországon van 80.000 zsidó, vagy ha egyesek ebből eddig letagadtak, mondjuk 100.000. Ebből 40.000 öreg, nincs már szólni se kedve az ilyen vitákban. A maradékból mondjuk 20.000 robotol, nekik azért nincs, a másik húszezer meg gyerek. Hát mondja meg nekem, hol a magyarok nemzeti büszkesége, ha félnek a maradék 20.000 zsidótól? Hát nem képesek többre? Es Ady Endre óta nem volt magyar kultúra, magyar költő? En úgy láttam, hogy Jókai Anna nem volt eléggé felháborodva. Es csodálkozom, hogy az egyházak nem reagáltak, hiszen a zsidó asszimiláció gondolata órájuk is épp elég sértő.

– Létezik Ön szerint magyarországi zsidó kisebbség, olyan értelemben, mint a német, szlovák, román, szerbhorvát?

– A zsidóság lényege szerint kultúra. Tudom, hogy Önöknél viták folynak, kisebbség-e a cigányság, hisz nem tudnak megfelelően megszerveződni. Izraelből nem tudom szemmel tartani a magyar belpolitikát, de úgy tudom, hogy zsidó kisebbség sem szerveződött. Zsidó emberekről van szó.

– És mi a helyzet Izraelben? Ott van magyar kisebbség?

– Abszolút nincs.

– Nem szerveződnek az ottani magyarok?

– Nem, még kevésbé, mint például a bolgárok, vagy a lengyelek. Nincsenek izraeli magyarok, csak magyarul beszélő zsidók. Az én unokáim már nem beszélnek magyarul. De nekem óriási győzelem érzése, hogy itt sétálhatok Budapesten, a feleségemmel és unokámmal, és elégtétel is. En éltem a háború idején is. Itt laktunk a Gergely Győző utcában. Akár hiszi, akár nem, nem ismerek rá sokszor az utcákra. Csak számolom, számolom, és nem fér a fejembe, hogy lehet öt utca ott, ahol úgy emlékszem: csak négy volt. Furcsa érzés, de jó is.

– Pedig Magyarországon erősödik a zsidóellenesség.

– A zsidókat nem féltem. Aki fél a zsidógyűlölettől, menjen haza a saját országába. A turistákat sem féltem, legfeljebb majd nem jönnek ide. En nem tudom megérteni a magyarokban ezt a kisebbségi érzést. Ebben a városban van huszonöt színház, és nem lehet jegyet kapni, és máshol nem látni, hogy annyi könyvet áruljanak, mint itt. En csak a magyarokat féltem, az ő szabadságukat és demokráciájukat. ■

Pető Sándor

Cigányútra tévedt zsidókérdés

Fortyog a nemzeti fazék, s a sajtó egyes képviselői rövidlátó szemüvegen átszűrve zsidókérdést, faji megkülönböztetést, urbánus és népi-nemzeti acsarkodást vélnek fölfedezni az elszálló buborékokban. Akaratom ellenére kettős életet élek: ha a hírközlésben zajló vitákat figyelem, azt kell hinnem, hogy a nemzetnek egyetlen nagy gondja szemenként kiválogatni az igazi magyarokat – természetesen a népieket, a nemzetieket, a keresztényeket –, s ha ez megvan, tüzes ostorral szétcsapni a többiek közt.

Másfelől, mivel nem estem a fejem lágyára, két lábbal visszazökkenek a valóságba, a családba, a rokonok, az ismerősök, a munkahelyi kollégák közé, és meg sem lep, hogy ott nem esik szó a fentiekről, hanem Kovács János vagy Friedmann Imre szomszédról, de csak olyan szempontból, hogy rendes emberek-e vagy nem. De leginkább az a gond üli meg a lelkeket, hogy miből élünk meg, mi lesz ebből az országból, ha még mindig nem azt teszszük, amit kellene.

Sajnos, tévútra jutott az ország szekere, pontosabban az ország szekeresei tévútra hajtják a lovakat, a népet, bennünket. Magyarországnak most a demokráciának nem erre a fajtájára lenne szüksége, hanem egy erős vezérre, amolyan De Gaulle-félére, aki azt mondaná az alkotónak: teremtsen, a bátornak: vállalkozzék, a szorgalmasnak meg: hogy dolgozzon.

Már nem is csak a kormányt hibáztatom, hanem valamennyi győztes politikai erőt, amelyek nálam, a vaknál is kevésbé jól látták az ország ínséges állapotát, s most az igazi, szükséges cselekvések helyett inkább még súlyosbítják gazdasági bajainkat, és hogy port hintsenek a szemünkbe, művihart kavarnak faji kérdésről, vallásról, turulmadaras gyökerekhez visszamenő ősiségről.

Mondhatom, fura egy helyzet ez, amikor az önmagukat a nemzet krémjének kikiáltó írástudók ahelyett, hogy a valóság tükreként vernék vissza a nemzet lelkének rezdüléseit, olyan tükröt tartanak elénk, mely fényét vesztette, s vakfoltjain át látni lehet, hogyan főzik ki azt a maszlagot, melyet ha szánkba vennénk is, egészséges gyomrunk be nem fogadná, így nyelés közben az cigányútra szaladna, s akár bele is pusztulhatnánk. ■

Szabó Lajos, Pécs

„Tájvédelmi körzet"!

A Pécsvárad közelében lévő tájvédelmi terület egyetlen egy fája a 15x15-ös akácoszlop, amely a „valamikori" erdő szélén állt. A kegyetlen erdőirtás ezt az oszlopot kímélte meg, ezért áll még ma is!

Egy biztos, ez nem az egyetlen több hektáros terület, fa nélkül. Ez a Zengő déli megcsonkított lankája. Sajnos, épp ilyen üresek az északi rész, valamint a turisták által látogatott pusztabányai, kisújbányai és a Magyaregregy felé vezető út mellett fekvő területek. Hiába magyarázzák akárhogy! Ez felelőtlen emberek kegyetlen, barbár cselekedete. Mégpedig olyanoké, akik pénzért eladják a tiszta levegőt. Nagyon jó lenne, ha több gondot fordítanának az ország és a föld életet adó erdeinek ésszerűbb és gazdaságosabb művelésére.

Vajon ezek a táblát tartó oszlopok alkotják majdan az erdőt? Ennek mikor lesz vége??? ■

Teljes név és cím a szerkesztőségben

Apróhirdetések

Minimum 10, maximum 30 szó
1 szó - 12 Ft + ÁFA
keret: + 100 Ft
Hirdetésfelvétel 8 - 16 óráig:
Pécs, Sallai u. 7. tel.: 72/27-377
Szekszárd, Saturnus Kft.
Marx u. 11. tel.: 12-355/11
Kaposvár, "Megoldás",
Híradástechikai Szaküzlet,
Honvéd u. 35.

KOMPJÁRATOK

Mohács
5,20; 6,00-19,00 félóránként
dec. 1-től márc. 1-ig óránként
Fajsz
6,00-18,00 óránként 13,00 kivételével
Tihany
6,20-21,00
negyven percenként december 16-ig

244. SZ. JOGTANÁCSOSI MUNKAKÖZÖSSÉG

Gazdálkodó szervezetek, egyéni és társas vállalkozók!

A sikeres gazdálkodás egyik előfeltétele a vállalkozás jó beindítása és optimális – a változó körülményeknek megfelelő – működtetése. Jogász és szakközgazdász szakembereinkkel az alábbi szolgáltatásokkal tudunk Önöknek ebben segítséget nyújtani:

- gazdasági társaságok és egyéni vállalkozások szervezése, alapítása, menedzselése, átalakítása
- gazdálkodó szervezetek, gazdasági társaságok szervezetének és belső szabályzatainak kialakítása
- privatizációval kapcsolatos ügyintézés, tanácsadás
- gazdálkodó szervek, társas és egyéni vállalkozások általános jogi képviselete
- szerződések, beadványok és egyéb okiratok készítése
- jogi tanácsadó tevékenység
- befektetési tanácsadás, értékpapírügyek
- ingatlanközvetítés
- adótanácsadás

VOSZ-tagoknak árkedvezményt adunk!

Időt, pénzt, fáradságot takarít meg, ha hozzánk fordul!

Dr. Sólymos Vilmos
a munkaközösség vezetője
jogtanácsos
7627 Pécs,
Sorház u. 6.
Tel.: 72/35-301

Dr. Bilonka Béla
jogtanácsos
7633 Pécs, Szántó K. J. u. 1.
A épület I. emelet 101.
Tel.: 72/11-958

Dr. Busch Judit
jogtanácsos
7632 Pécs, Viktória u. 3.
V. emelet 18.
Tel.: 72/23-521

E heti kérdésünk: Mi ez?

Felvételünk egy Dél-Dunántúlon található kevésbé ismert ipari műemlékről készült. Aki megírja szerkesztőségünknek, hogy mi volt, milyen célból készült az épület, részt vesz új játékunkon. A helyes megfejtők között kisorsoljuk Hernádi Gyula Lélekvándorlás című könyvét, illetve számítógéppel elkészíttetjük lélekvándorlása történetét.

A fából faragott öregség

Villánykövesden mesebeli figurák állítják meg az átutazót. Fából faragott szobrocskák tolonganak az egymást támogató fészerek tetején, a kerítésen, és az ajtógerendán is, szemben, ahol a 84 éves *Bodó Sándor* lakik.

– Sokszor szédülök, el akarok esni, meg a szemem sem jó már, de azért alig várom, hogy megpirkadjon, s már fogom is a kést, nem tudok tétlenül ülni, valamit csinálni kell – mondja, s közben a csurgó-csepegő eresz alá húzódva sorra mutatja a legfrissebb faragásokat. – Már vagy húsz esztendeje farigcsálok, amióta nyugdíjba kerültem. A felségem, szegény, meghalt három éve, szerette ő is ezeket a kis szobrokat, de azt soha nem engedte meg, hogy a szerszámot vasárnap a kezembe vegyem.

Jönnek külföldiek is, látják a kirakodást, megállnak, nézegetik, aztán beljebb kerülnek, és viszik a szobrokat. Kétszázért, kétszázötvenért...

– Egyszer megcsináltam a pécsi Széchenyi teret is – mondja Bodó Sándor. – Rajta voltak még a galambok is, meg egy néni, aki szórja a kukoricát. Hát az három napig ha megvolt, valami japánok vitték el. Egyszer meg vagy hétezer ötszáz forintért adtam el egyetlen nap alatt. Már mondtam nekik, hogy álljanak sorba, mert nem tudom én, hogy ki vitt, ki fizetett... Nagyon nézegették ezeket a képeket is a falon. Azt mondták, hogy ha le lehetne akasztani őket, azokat is vinnék. Pedig azokat még akkor festettem, amikor ideköltöztünk a feleségemmel. Most már csak magam vagyok. Az egyik fiam itt lakik Villányban, minden második nap kijönnek hozzám, megnéznek, hoznak ennivalót. A másik fiam meg Belgiumba került, most volt idehaza...

Bodó Sándor még kikísér bennünket, int a kapuból, ahogy indulunk, s már fordul is befelé. Fogja a kést, farigcsál tovább...

– Fg – Fotó: Tóth László

A ponty és a parafenomén
Volt lelkek

„Az evilági és túlvilági élet úgy váltja egymást, mint nappal az éjt mindaddig, míg a lélek el nem éri a tökéletességet, a Nirvánát."

Hiába, hiába! Olvasóink közül senki nem találta el, milyen létformában létezett a kisgazda frakcióvezető-helyettes és az MDF-es frakcióvezér lelke a századfordulón. Senki nem találta el, hogy dr.Böröcz István lelke egy ponty és egy borz teste között éppen köztes létben volt, s hogy dr.Kónya Imre Dél-Ausztráliában működött, mint parafenomén. Hiába, a lelkek vándorlásának útjai kifürkészhetetlenek.

A politika azonban – bárki bármit mond – kiszámítható. A koalíció mindenesetre nem nélkülözi az előzményeket. Dr.Kónya és dr.Böröcz esetében az ismeretség meglehetősen régi keletű. Időszámításunk előtt 37739 és 43450 között egyikük malachit, másikuk ezüst halorit kristályként élte napjait valamelyik észak-amerikai folyó meredek partján. Utóbb elszakadtak egymástól, de aztán újfent találkoztak – a magyar parlamentben.

Politikai pályafutásukat illetően meggondolatlanság lenne bármilyen találgatás, ám lelkük üdve, jövője, a számítógép segítségével tisztán kirajzolható.

Böröcz előbb bútorszállító asszony lesz, valahol nyugaton, ki 58 évig él, majd erdőőr, ki 102 éves korában, vélhetően jó ügyért harcolva 2584-ben erőszakos halállal hal. A Nirvánát mégis csak 51 ezer év várakozás után érheti el.

Hétszáz év múlva Kónya háziállatokat tenyészt, utóbb krematóriumi szolga, aztán halkereskedő lesz, s már 11261-ben eléri a vágyott Nirvánát.

Persze csak akkor, ha létezik lélekvándorlás. Mert ezt persze nyugodtan lehet játéknak is tekinteni, ahogy azt az emberiség egyharmada teszi.

Hogy emlékeznek-e majd előző életeikre, a parlamenti vitákra, nem lehet előre megmondani. A mindenkori lét „nappali" tudatának erős fénye ugyanis általában elnyomja az emlékképeket. Erős koncentrálással azonban talán maguk elé tudják idézni évszázadok múlva is a mai történéseket. ■

Családmodell, 1990

A negyedikes Hajnalka büszkén meséli:

– A hét végén szüretelni voltunk az apukámmal.

– Az anyu nem volt ott?

– Nem, ők külön élnek. Mi az anyuval lakunk, de hétvégére elvitt az apukám.

– Az anyu egyedül nevel benneteket?

– Hát, nem egészen – húzódik el a kislány szája. – A testvéremmel és az anyuval hárman éltünk, de mostanában mindig ott van a Laci bácsi. Ő az anyu élettársa.

– És az apunak is van élettársa?

– Nem, neki nincs.

– Egyedül él?

– Nem éppen. Neki barátnője van.

HELYZET –játék

A legkisebb egyke a nyerő!

Karácsony előtt, 13 forduló után nyilvános ráadásjátékot rendezünk 13 + 1 nyertes részvételével. Tizennegyedikként ugyanis részt vehet a vetélkedésben az is, aki mindahány fordulót figyelembe véve a legkisebb egyke évszámot küldte be. Így tehát a vígaszágon bejuthatnak, versenyben vannak még azok is, akik nem nyertek az előző fordulókban beküldött évszámaikkal.

Az első négy forduló nyertesei:

Kacz Ferenc, Székesfehérvár – 11

Dr.Papp Iván, Mohács – 33

Dékány Jánosné, Komló – 27

Szántódi Csaba, Pécs – 1001

Lévén, hogy az eddigi fordulókban már majd minden kétszáz alatti számot írtak többen is, megnőtt az esélye a bátrabbaknak, a nagyobb számokkal próbálkozóknak. Előfordulhat, hogy csak az 1917-re nem gondol senki?

Olvasóink hétről hétre egy-egy évszám beküldésével vehetnek részt a Pálffy László matematikus által kitalált HELYZET-játékban. Az nyer, aki a legkisebb olyan évszámot küldi be, amelyet nem választott azon a héten senki más. Ha ketten írnak egyest, s egy valaki 1990-t, akkor az utóbbi a legkisebb egyke, beküldője nyer. Hogy mit? A példánál maradva: 1990 forintot és egy történetet a megnevezett évből. Tippjeiket a megjelenést követő kedd délig kell eljuttatniuk szerkesztőségünk címére (7621 Pécs, Sallai u. 7.), de a beküldési határidő miatt nem kell senkinek aggódnia, hisz a később érkező évszámok automatikusan a következő heti futamban vesznek részt.

A múlt héten beküldött évszámok közül a legkisebb egyke: 19

Beküldője:
Hilary Plumb,
Bellinham, USA – 98226,
2643 W.Crestling

Nyereményét – 19 – forintot postán küldjük el. Számítógépes lélekvándorlási programját akkor tudjuk elkészíteni, ha válaszol az alább olvasható kérdésekre, akkor az sem lesz akadály, hogy megírjuk: lelke 19-ben milyen létformában élt.

Adódhat úgy, hogy a történelmi visszapillantáshoz nem áll rendelkezésünkre kellő információ. Ilyenkor kerekíthetünk valamilyen mesét – próbálkoztunk is ilyennel –, de úgy véljük, tisztességesebb nyereményként valami mást is ajánlani. S mert a játékaink kitalálója, illetve a szomszédos hasábokon is figyelemmel kísérhető lélekvándorlás-algoritmus kidolgozója egy és ugyanaz a személy, kézenfekvő volt: nyerteseink lélekvándorlását készséggel lefuttatjuk a számítógépes programon. Ehhez mindössze 18 kérdésre kell válaszolniuk. Ezek az alábbiak: Név, születési idő, születési hely, foglakozás, nem, gyermekek száma, testvérek száma, fogak száma, magasság, testsúly, kedvenc szín, szem színe, haj színe, álmai színe, eredeti hajszín, milyen színre festetné a haját, eredeti vallás, világnézet, jelenlegi vallás, világnézet...

1001

Egy héttel ezelőtt *Szántódi Csaba* pécsi olvasónk nyert az 1001. év megjelölésével. Íme a történet, melyről dr.Rajczi Péter törölte le kilencszáznyolcvankilenc esztendő porát.

Ravennában, ahonnan Szent István királyunk is kapta a koronát, II. Szilveszter pápa ebben az esztendőben, húsvétkor állította ki azt az oklevelet, amellyel engedélyezte a magyar egyház szervezetének felállítását. Szent István még ugyanabban az évben megszervezte az érsekségeket, s általános szokás szerint a püspökségeket is. Így a veszprémit, a győrit, a kalocsait, és feltehetően a pécsi püspökséget is. Jóllehet, a pécsi püspökség alapító oklevele csak az erdélyi Gyula és a délvidéki Ajtony leverése után, 1009-ben kelt. Biztosnak látszik azonban, hogy ez már egy működő püspökséget szervezett újjá.

Pécs első püspöke, Bonipertus, aki Szent István közvetlen környezetéhez tartozott, 1008-ban kelt levelében kérte Folkert francia püspököt, küldje meg Krisztianusz grammatikáját. Mivel ez a levél, mely jelzi, hogy Pécsett már akkor káptalani iskola működött, 1009 előtt kelt, igazolhatja azt is, hogy a püspökség is korábban szerveződött.

HELYZET-játék
A legkisebb egyke a nyerő!

Évszám: (1- 1990 között)
.....

Név:.....

Cím:.....

.....

E szelvényt nyílt levelezőlpra ragasztva szerkesztőségünk címére (7621 Pécs, Sallai u. 7.) juttassák el!

A sovinizmus ideje lejárt

Baráti beszélgetés Romániáról Smaranda Enache, kolozsvári ellenzéki politikussal

Románia tekintélye a nemzetiségi kérdés megoldásán áll vagy bukik. Nincs nemzetiségi törvény, nincs nemzetiségi minisztérium. A haladó értelmiséget ma is zaklatják. Az egyetértéshez vezet út, de nem rövid.

– Legutóbbi, februári beszélgetésünk alkalmával Ön optimistán nyilatkozott a román-magyar egyetértésről, a kisebbségi sérelmek orvoslásáról. Hogy gondolkodik most, a márciusi események után?

– Az emberek toleranciára, megegyezésre való szándékát illetően most is optimista vagyok. De sajnos, meg kell mondanom, hogy voltak és vannak csoportosulások, szervezetek, amelyeknek érdekük az egyensúly felborítása, az egyetértés megbontása. Tudni kell, hogy Romániában a magyarok nemzeti elnyomásban, politikai karanténben éltek, nem tölthettek be kulcspozíciókat, elzárták előlük az érvényesülést. A decemberi változások után üzemekben, vállalatoknál, társadalmi szervezetekben, intézményekben szükség volt hozzáértő, rátermett, politikailag tiszta emberekre, és ilyen több akadt a magyarok között. Így aztán sok magyar vezető beosztáshoz, pozícióhoz jutott. Nos, a román származásuk miatt eddig privilegizáltak, félve előjogaik elvesztésétől, azonnal szervezkedni kezdtek. Szervezeteik közül legjelentősebb a Marosvásárhelyen létrehozott, magát „Vatra Romaneasca"-nak nevező, nem minden előzmény nélküli, a véres eseményekben kompromittált csoportosulás. A Vatra minden áron provokálni vágyó szervezet. S az egyszerű ember könnyen csapdába esik. Ami márciusban történt, annak számos előzménye volt. A legsúlyosabb az RMDSZ székházának megtámadása, és Sütő Andrásnak, a magyar irodalom legjelentősebb drámaírójának román parasztok által történt megsebesítése. Ez a szervezet nem szűnik meg uszítani, s hogy úgy mondjam, nincs szégyenérzete. Továbbra is félreinformálja a román tömegeket, s a magyarok ellen gerjeszt indulatokat. Márciusban a Görgény-völgyi román parasztoknak azt mondták, hogy ebben a városban ölik román testvéreiket. A parasztok pedig épp úgy hagyták magukat manipulálni, mint később Bukarestben a bányászok. A forgatókönyv ugyanaz.... Nagyon sok diverzió, provokáció profi munkára utal. Mi, értelmiségiek, ezzel szemben dilettánsok vagyunk. Jószándékú amatőrök, akiknek nincs olyan konkrét, opponáló szervezetük, amely ki képes védeni a támadásokat. Sajnálatos módon nagyon sok újság, kiadvány jelenik meg Bukarestben és országszerte, amelynek hangja intoleráns, durván sérti a kisebbségeket, elsősorban az erős kulturális hagyományokkal rendelkező magyarokat. Egyesek nem akarják elfogadni, hogy Erdély több nemzet: a román, a magyar, a német stb. kultúrájának szimbiózisa, századokon át együttélő népeké. S most ezek az intoleráns egyének ennek a kulturális egységnek a destabilizációjára törekszenek, hogy azt egy erőszakolt, nemzetileg homogenizált kultúrával pótolják. Márpedig ez lehetetlenség. Ezek a csoportosulások, szervezetek éppúgy ellenségei a románoknak, mint a kisebbségeknek. Hiszen Románia tekintélye a nemzetiségi kérdés megoldásán áll vagy bukik. Az eltelt 6-7 hónap alatt bőven akadt volna megoldandó feladat. De még mindig nincs nemzetiségi kérdésekkel foglalkozó iroda, nincs nemzetiségi törvény, nincs nemzetiségi minisztérium. A kormány hagyta, hogy az utca embere döntse el, legyenek az utcákon, épületeken magyar vagy német nyelvű feliratok is, vagy ne legyenek. Holott a parlament feladata, hogy törvényeket hozzon, sürgős életbe léptetésük pedig a kormányé. Tény, hogy Románia képe a nemzetek integrációjára törekvő Európában, enyhén szólva, anakronisztikus..

– Létezik tehát egy kisszámú értelmiségi réteg, mely világosan látja a helyzetet, de mely elé akadályok sora tornyosul?

– Az értelmiség kisebbségben van, s azok ellen a haladó csoportok ellen, akik Bukarestben, Kolozsváron vagy más városokban keresik a járható utat, erős támadások folynak a Front hivatalos lapjaiban épp úgy, mint a hogy úgy mondjam szélső jobboldali sajtóban. Általános tünet, hogy a diktatúra alatt üldözötteket most is megfigyelés, lehallgatás bénítja. Támadják a román sajtóban Tőkés Lászlót, a forradalom hősét, Doina Corneát, az egyik legerősebb ellenzéki személyiséget, és változatlanul személyes támadások céltáblája a politikai életből kiszorított értelmiség. Mindent megtettek, hogy a parlamentbe ne jusson számottevő entellektüel! Nem veszik figyelembe véleményüket, tanácsaikat... sőt azzal vádolják őket, hogy külföldi ágensek, kémek, akik elárulják nemzetüket... Egyszóval továbbra is fennáll egyfajta totalitarizmus, ha nem is politikai, de nemzeti. A totalitarizmus pedig kizárja a demokráciát. Úgy vélem azonban, hogy az értelmiségnek az a része, amelynek volt bátorsága mindennek ellenére véleményt mondani a hatalomról, az etnikumok közti nézeteltérésekről, a bukaresti júniusi eseményekről: hallgatni ezután se fog. Mert eddig hallgatásunkkal, félelmünkkel a diktatúrát támogattuk. Most beszélnünk kell, ez kötelesség! Meg kell találnunk annak lehetőségét, hogy az egész nemzethez szóljunk. Igaz, nem áll rendelkezésünkre független televízió, s így a tömegek befolyásolásának esélye korlátozott. A hatalom előnyös helyzetben van, s mindent ma is a diktatúra mércéjével mér. Haladásról beszélhetünk, de a pozitív változás csekély.

– A különböző haladást gátló csoportok életben tartásával mi a kormány célja?

– Általában minden totalitarizmusnak ellenségre van szüksége, hogy egységet teremthessen. Ha nincs, kitalál. Ha ellenségnek kiáltja ki az értelmiséget, létrehozza a kétkezi dolgozók egységét. Ha a magyarok az ellenségek, megvalósul a román egység. A régi „divide et impera" most is működik. Meggyőződésem ugyan, hogy a Fronton belül léteznek technokraták, specialisták, akiknek érdekük az Európához való közeledés, a nyitottság, különben elkerülhetetlen a gazdasági csőd. Csakhogy nincsenek tudatában annak, hogy a belső feszültségek ébren tartásával jószándékukról nem sikerül Európát meggyőzniök...

Másrészt sokat beszélnek egyfajta „puccs"-ról, decemberi államcsínyről. Nos, tudni kell, hogy ez bizonyos erők: katonaság, securitate s a nomenklatúra egyrészének tudtával történt. Az a véleményem, hogy ezek az erők egyes vezetők tevékenységét ma is ellenőrzik. Szerintem Iliescu elnök jószándéka megtörik e nyomás alatt... Nem tudom másképp megmagyarázni az ő és a kormány engedékenységét bizonyos szélső jobboldali erők nyíltan fasiszta, magyar- és zsidóellenes megnyilvánulásai iránt. Ezt tapasztaljuk nap mint nap a sajtóban. Nem értem, mi történik Bukarestben. Lehetséges, hogy olyan utat választottak, mely végül is csak az egész nemzet kárára vezet? Sajnos, Romániában sem jó politikai hagyományok, sem igazi politikus személyiségek nincsenek. Az erre termetteket a diktatúra mellőzte. A következmény: egyfajta személyiségűr. Hiányoznak az olyan politikusok, akiknek hitelük lehetne a tömegek előtt.

– Az egyetértéshez vezető út tehát várhatóan hosszú lesz.

– Így van. De meggyőződésem, hogy az egyetértés megteremthető. A többi kelet-európai országtól való lemaradás nehezíti Románia helyzetét. Véleményem szerint az átmeneti időszak túl hosszúra nyúlt. Mindenesetre nem lehet előrelépni a diktatúra mélyreható elemzése nélkül. Beszélni kell az egyének felelősségéről, a megalkuvásról is. Legyünk realisták: milliók hallgatólagos támogatása nélkül diktatúra nincs. Erkölcsileg egészségessé kell tenni a társadalmat. Talán a televízió, a rádió, a sajtó feladata lenne hozzásegíteni az embereket egy alapos önvizsgálathoz, megértetni, hogy megélhetésük érdekében megalkudtak, de ezután nincs szükség ilyen kompromisszumra. A hatalomnak vagy érdeke ennek az önvizsgálatnak elvégzése, vagy nem, ezesetben azonban világos, hogy a régi gépezet működtetése a cél. Változás mindenképp lesz, még ha a várthoz képest lassan is. Az általános eufória közepette azt hittük, lezártuk a múltat. Holott a múlt újrakezdődik. Az emberek mentalitásának a megváltoztatása a legnehezebb. Ehhez szükségünk van Európa segítségére, információira. Csakhogy a televízió, a legjelentősebb mass media ezeket most is elzárja a tömegek elől. S ez nagy baj. Mert tudom, Nyugaton sem minden tökéletes, de létezik működőképes gazdaság, vannak haladó, demokratikus hagyományaik, melyek példaként szolgálhatnának.

– A demokratikus törekvések tehát nem terjednek túl a részleges, csak a románokra vonatkozó demokrácián...

– Sajnos, az egységes, homogén román nemzetállam eszméje romantikus illúzió. Európában manapság szinte minden államban élnek kisebbségek, s együttélésük alapja a tolerancia. S kulturális szempontból egy kisebbség lehet épp oly produktív, mint a többség. Bízzák a magyarokra, miképp valósítják meg kulturális autonómiájukat. Képtelenség a románok teljes életenergiáját a kisebbségek paternizálására fordítani, emellett fölösleges is.

– Mi a legfőbb politikai teendő ma Romániában?

– Meg kellene valósítani az ellenzék egységét. Csakhogy ez nagyon nehéz. Mert egyrészt vannak az ellenzéki pártok, a liberális párt, a parasztpárt, másrészt ott az ellenzéki értelmiség, mely jórészt párton kívüli. Az ellenzéki pártok a választások előtt elég dilettáns munkát végeztek, nem sikerült érdekes, fiatal, karizmatikus vezetőket lelniük. Az a véleményem, hogy a pártokon belül összemosódott a generációk közti és a hatalomért vívott harc. Ez a pártok diszkreditálásához vezetett. Negyven évig egyetlen párt, a kommunista létezett. Az emberek bizalma megrendült, a párt fogalma devalválódott. Inkább a mozgalmakhoz vonzódnak. A Front kezdetben mozgalomként lépett fel. Profi munkát végzett. Két hét alatt, mindjárt az elején, sikerült soraiba vonzania a diktatúra ellenségeit, Tőkés Lászlót, Doina Corneát, Ana Blandianát, akik később lemorzsolódtak. De a Front megmaradt az emberek tudatában, mint tömegmozgalom, és elnyerte a szavazatokat. Az ellenzéknek most széleskörű, a Fronttal versenyképes, konkrét, közérthető programmal rendelkező mozgalmat kellene létrehoznia, mely képes komoly tömegbázist kiépíteni. Különben a haladó gondolkozású, értelmes emberek nagy része a politikán kívül reked. Nyilvánvaló, hogy mindaz, ami Kelet- és Közép-Európában történt, a demokratizálódás, zömmel az értelmiség műve volt. Ami a nemzetiségi kérdést illeti: fontos kérdés, tán ma a leglényegesebb. Nem tudom, hogy a román politikusok le fognak-e mondani hatalomvágyukról, cinizmusukról, s végül is képesek lesznek reálpolitikát folytatni. Mert a nacionalizmus, mint állampolitika – egyenlő a politikai öngyilkossággal. A nacionalizmus a múlt század maradványa Európában, ideje lejárt. Sajátos helyzetekre sajátos megoldást kell lelni, márpedig Erdély helyzete ilyen. Különböző vidékek, tartományok problémáit uniformizáltan kezelni – nem reálpolitika. Summa summárum úgy gondolom, Európa jövője nem kis részben a kelet-közép-európai országoktól, ezek integrációjától függ, mely országok történelme is, jelene is szinte azonos. Az integráció természetesen azt is jelenti, hogy mindenik nemzet és nemzetiség jogát a saját identitásához garantálni kell. Tehát Románia és e földrajzi zóna jövője nem kis mértékben a mai vezető politikusok morális érzékén múlik. Ha továbbra sem veszünk figyelembe egészen evidens dolgokat – ez egész nemzeteket provokáló kihívás. Ezért tekintem főveszélynek a sovinizmust, melynek "eszmerendszere" mára végképp elavult. Táplálása nemzetek közti konfliktusokat idézhet elő, melyek Európa békéjét is veszélyeztetik. Ezért a magam részéről soha nem fogok olyan kormányt támogatni, mely a népek közt sovinizmust szít. De támogatok minden olyan törekvést, mely valóban demokráciát akar. ■

Király Ibolya

Mit hoz a jövő?

Erdős János felvétele